

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 2.

ÅREN

1861—1865.

ÖFVER-STÅTHÅLLARE-EM BETETS UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR

STOCKHOLMS STAD.

Stormächtigste Allernådigste Konung!

På grund af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 4 Maj 1827, den 22 December 1848, den 25 Oktober 1861 och den 27 November 1863, hvarigenom Öfver-Ståthållare-Emb etet blifvit anbefalldt att hvar femte år till Eders Kongl. Maj:t inkomma med underdånig berättelse om Stockholms stads tillstånd i ekonomiskt och statistiskt afseende, får Öfver-Ståthållare-Emb etet, sedan infordrade uppgifter och utlåtanden i dertill hörande ämnen inkommit, härmedelst i underdånighet afgifva dylik berättelse för åren 1861—1865, hvilken, så vidt inkomne uppgifters beskaffenhet sådant medgifvit, blifvit uppställd hufvudsakligen i enlighet med de uti 1861 och 1863 årens Nådiga Bref meddelade föreskrifter, men under iakttagande i vissa delar jemväl af föreskrifterna i Nådiga Brefvet af år 1827.

1. Om Stadens allmänna beskaffenhet.

Enligt uppgift af stadens Ingeniör, innehåller staden, såsom i sednaste femårsberättelse omförmåles, fortfarande i areal 3,019 tunnland, 2 kappland, eller 16,906 qvadratref 75 qvadratstänger, och stadens gränser hafva således under ifrågavarande period icke undergått förändring; i afseende å stadens läge och allmänna beskaffenhet, åberopas innehållet af förut afgifne berättelser. För jordområdets fördelning i tomter m. m., huru många af dessa kunna anses vara bebyggde och obebyggde samt för taxeringsvärdet af hus, tomter och jordar redogöres i Tab. N:o 10 B, här efteråt införd. Tomterna, tillhöriga Kongl. Maj:t och Kronan, staden, bolag, fromma stiftelser och enskilde personer, äro belägne dels å fri och egen, dels å ofri eller stadens samt Danviks Hospitals grund och utgöra

i Storkyrko församling	585
» Clara »	468
» Jakobs och Johannis »	591
» Maria »	729
» Catharina »	1,119
» Kungsholms »	230

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-56.
1. Om Stadens allmänna beskaffenhet.....	1.
Tab. Litt. A. Tillstånds-resolutioner meddelade.....	2.
2. Stadens innevånare.....	4.
Tab. Litt. B. Födde och Döde.....	4.
Tab. Litt. C. Gröfre brottmål och fylleriförseelser.....	5.
Tab. Litt. D. Antal fångar i stadens fängelse.....	5.
Tab. Litt. E. Skarpskytteföreningens styrka och organisation.....	7.
Tab. Litt. F. Skjut-skicklighet hos Föreningens medlemmar.....	9.
Tab. Litt. G. Plan för öfningarne.....	9.
3. Näringar.....	11.
4. Kommunikations-anstalter, sjöfart, varubyten.....	12.
Tab. Litt. H. Verkställd gatuläggning.....	13.
Tab. Litt. I. Inkomster och utgifter till gatuläggning.....	13.
Tab. Litt. K. Varu-in- och utförsel, tulluppbörd, ankomne och afgångne fartyg	14-15.
Tab. Litt. L. Öfversigt af Stockholms Enskilda Banks ställning den 31 December 1860.....	17.
Tab. Litt. M. Öfversigt af Stockholms Enskilda Banks ställning den 31 December 1865.....	17.
Tab. Litt. N. Öfversigt af Industri-Kredit-Aktie-Bolagets i Stockholm ställning vid 1865 års slut.....	19.
Tab. Litt. O. Allmänna Pantlåne-Inrättningens rörelse.....	19.
Tab. Litt. P. Öfversigt af Stockholms stads Brandförsäkrings- Kontors ställning 1861-1865.....	20.
Tab. Litt. Q. Öfversigt af Stockholms stads Brandstods-Bolags till försäkring af lösegendom ställning 1861-1865.....	21.
Tab. Litt. R. Öfversigt af Försäkrings-Aktie-Bolaget Skandias rörelse 1861-1865.....	21.
5. Kameralförhållanden.....	22.
6. Politi.....	22.
Tab. Litt. S. Utgiftsstat för Poliskammaren samt polis- och nattbevakningen.....	27.
Tab. Litt. T. Utskänkningsställes fördelning inom hufvudstaden..	33.
Tab. Litt. U. Inropspriser för utskänkningsrättigheter i kanntal.....	33.
Tab. Litt. V. Inkomster och utgifter för gatubelysningen 1861-1865.	34.
Tab. Litt. X. Öfversigt öfver Stockholms Vattenlednings ekonomiska ställning.....	36.
Tab. Litt. Y. Sammandrag öfver kostnaderna för Vattenledningens anläggande m. m.....	36.
Tab. Litt. Z. Undervisnings-anstalter: 1. Läroverk, lydande under Direktionen för stadens undervisningsverk, samt Nya Elementar-Skolan.....	37.

	Sid.
6. Politi (forts.).	
Tab. Litt. Å. Undervisnings-anstalter: 2. Läroverk, ställde under inseende af Öfver-Styrelsen för Stockholms stads folkskolor.....	37.
Tab. Litt. Ä. Undervisnings-anstalter: 3. Läroverk, ställde under inseende af särskilda Direktioner.....	38-39.
Tab. Litt. Ö. Utdrag af Stockholms stads räkenskaper, utvisande Drätsel-förvaltningens inkomster och utgifter under nedannämnde fem år.....	40-42.
Tab. Litt. AA. Stockholms stads Inqvarterings-Kommissions inkomster och utgifter.....	43.
Tab. Litt. BB. Utdrag ur Brandvaks-Kassa-Administrationens räkenskaper	43.
Tab. Litt. CC. Kostnader för Båtsmanshållet.....	44.
Tab. Litt. DD. Sjukvårds-Inrättningar, förvaltade af särskilda Styrelser.....	46.
Tab. Litt. EE. Särskilda understödsfonder och fattigvårdsanstalter.....	50.
Tab. Litt. FF. Barnhus, Barnbördshus och Uppfostringsanstalter.....	51.
Tab. Litt. GG. Barmhertighets-inrättningar, som åt fattiga, egentligen ålderstigna, lemna bostad, jemte underhållsbidrag, uti inrättningens fastigheter.....	51.
Tab. Litt. HH. Pensions-inrättningar och andra fromma Stiftelser, till hvilka delägarerätt i allmänhet icke är beredd genom erlagda afgifter.....	52-55.
Tab. Litt. II. Öfriga Pensions-Inrättningar i hufvudstaden, till hvilka delägarerätt i allmänhet beredes genom afgifter, i de flesta fall årliga sådana.....	56.
Tabellbilagor	57-66.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	57.
Tab. N:o 2. Jordbruk [inga tabelluppgifter finns].....	57.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel [inga tabelluppgifter finns].....	57.
Tab. N:o 4. Skogshushållning [inga tabelluppgifter finns].....	57.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur [inga tabelluppgifter finns].....	57.
Tab. N:o 6. Husdjur, dödade af rofdjur [inga tabelluppgifter finns]...	57.
Tab. N:o 7 A. Fabriker och manufaktur-inrättningar år 1865.....	58.
Tab. N:o 7 B. Handtverkerier år 1865.....	61.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverier och skjuts.....	61.
Tab. N:o 9 A. Sjöfarten år 1865.....	62.
Tab. N:o 9 B. Handlande och deras betjening år 1865.....	62.
Tab. N:o 10 B. Jordområde och egendomar.....	63.
Tab. N:o 11. Laga skiften [inga tabelluppgifter finns].....	63.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	64.
Tab. N:o 13. Sparbanken.....	66.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	66.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 2.

ÅREN

1861—1865.

ÖFVER-STÅTHÅLLARE-EMMETETS UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR

STOCKHOLMS STAD.

Stormächtigste Allernådigste Konung!

På grund af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 4 Maj 1827, den 22 December 1848, den 25 Oktober 1861 och den 27 November 1863, hvarigenom Öfver-Ståthållare-Emmetet blifvit anbefalldt att hvar femte år till Eders Kongl. Maj:t inkomma med underdånig berättelse om Stockholms stads tillstånd i ekonomiskt och statistiskt afseende, får Öfver-Ståthållare-Emmetet, sedan infordrade uppgifter och utlåtanden i dertill hörande ämnen inkommit, härmedelst i underdånighet afgifva dylik berättelse för åren 1861—1865, hvilken, så vidt inkomne uppgifters beskaffenhet sådant medgifvit, blifvit uppställd hufvudsakligen i enlighet med de uti 1861 och 1863 årens Nådiga Bref meddelade föreskrifter, men under iakttagande i vissa delar jemväl af föreskrifterna i Nådiga Brefvet af år 1827.

1. Om Stadens allmänna beskaffenhet.

Enligt uppgift af stadens Ingeniör, innehåller staden, såsom i sednaste femårsberättelse omförmåles, fortfarande i areal 3,019 tunnland, 2 kappland, eller 16,906 qvadratref 75 qvadratstänger, och stadens gränser hafva således under ifrågavarande period icke undergått förändring; i afseende å stadens läge och allmänna beskaffenhet, åberopas innehållet af förut afgifne berättelser. För jordområdets fördelning i tomter m. m., huru många af dessa kunna anses vara bebyggde och obebyggde samt för taxeringsvärdet af hus, tomter och jordar redogöres i Tab. N:o 10 B, här efteråt införd. Tomterna, tillhöriga Kongl. Maj:t och Kronan, staden, bolag, fromma stiftelser och enskilde personer, äro belägne dels å fri och egen, dels å ofri eller stadens samt Danviks Hospitals grund och utgöra

i Storkyrko församling	585
» Clara »	468
» Jakobs och Johannis »	591
» Maria »	729
» Catharina »	1,119
» Kungsholms »	230

i Ladugårdslands församling	676
» Adolf Fredriks »	481
hvertill komma de tomter å Kongl. Djurgården, hvilka lyda under stadens domsrett	59
	tillsammans 4,938.

För stadens *förskönande* och allmänna *förbättringars* införande har under dessa fem år ganska mycket blifvit åtgjort. Deribland må nämnas utvidgning af Westra Slussgatan genom bortröjande af åtskilliga mindre stenhus vid nämnda gata samt genom utläggning af grofva stenpelare och hvalf i gamla jernvägen; uppförandet vid Skeppsbron framför Packhuset af två låga paviljonger utaf gjutet jern och glas; en större tillbyggnad af Auktions-verkets lokaler å Riddarholmen; hvarförutom ett vid Riddarholmshamnen befintligt ridhus af trä, såsom vanprydligt och till hinder för allmänna trafiken, blifvit från platsen bortröjdt; uppförandet af 21 stycken urinkurar vid åtskilliga allmänna platser; nytt viktualie-våghus af trä, uppfördt vid bangården å Södermalm; en mindre musikläktare af trä, uppförd å Carl XIII:s torg; fyra stycken rikt ornerade kandelabrar af gjutet jern på granitsocklar, uppsatte kring Carl XIV Johans staty vid slussplanen; ny tilläggningsplats för mindre ångbåtar iordningsställd vid Alkärret å Kongl. Djurgården; kajen nedanför östra delen af Lejonbacken ombyggd; Carlbergskanalen fördjupad och utvidgad; ny bro af jern öfver samma kanal; Rörstrands- och Carlbergssjöarne uppmuddrade; väg omlagd emellan Carlbergskanalen och Kungsholms f. d. tull; i anledning af den utaf ett bolag verkställda sänkning af insjön Brunnsviken och dennas förening med Saltsjön genom en vid Ålkistan öppnad kanal, lastagebro anlagd vid Stallmästaregården; åtskilliga tilläggningsbryggor anlagde för ångslupar och andre mindre fartyg; fyllningsarbeten påbörjade för anläggning af strandgata från Nybron till Fredrikshof och ny kajmur påbörjad utefter National-Museitomtens södra sida.

I sammanhang härmed och enär ej mindre vid förvaltningen af stadens allmänna angelägenheter, än ock vid behandling af frågor, hvaraf enskildes rätt vore beroende, behofvet af en fullständig och korrekt *karta* öfver staden ofta gjort sig gällande, torde böra omförmålas, att åtgärd, för afhjelpande af denna brist, vidtagits af stadens f. d. Drätsel-Kommission, genom dess den 14 Maj 1862 beslutade, af Öfver-Ståthållare-Embetet till Eders Kongl. Maj:t insända och förordade samt af Eders Kongl. Maj:t jemväl i Nåder bifallna hemställan om tillstånd för Topografiska Korpsen att detta arbete, på stadens bekostnad, utföra.

För de af stadens Handels- och Ekonomi-Kollegium under nämnda tiderymd meddelade tillstånds-resolutioner för uppförande af *nya byggnader*, för till- och påbyggnader samt större och mindre reparationer och förändringar inom egendomar, tillhörande enskilde, redogöres i nedanstående Tab. Litt. A och om antalet af de under hvarje år i verkligheten utförde nybyggnader lemnar Tab. N:o 10 B. bland bilagorna närmare upplysning. Flere af dessa byggnader äro stora och vackra och om än större prydlighet icke utmärker dem framför de under femårsperioden 1856—1860 tillkomne, torde i afseende å de

Tab. Litt. A.

Tillstånds-resolutioner meddelade:

	Till nybyggnad af		Till om- och påbyggnad.	Till reparationer och ändringar.	Summa.
	bonings- och fabriks- hus.	uthus.			
År 1861	71	110	66	249	496
» 1862	85	77	62	246	470
» 1863	138	119	55	280	592
» 1864	86	91	57	250	484
» 1865	76	109	33	226	444
Summa	456	506	273	1,251	2,486

förre likväl kunna erinras, att de i allmänhet äga bekvämligare inredning, än de sednare. Enär antalet af de utaf Kollegium åren 1856—1860 meddelade, lika beskaffade tillståndsresolutioner utgjorde allenast 1,697, vill deraf synas att, under den tiderymd, hvarom nu är fråga, enskildes byggnadsföretag varit i stigande.

Enär inom hufvudstadens område och företrädesvis i dess yttre delar åtskilliga större, ännu obebyggda platser finnas, hvilka i den mån stadens i stark tillväxt stadda befolkning än ytterligare ökades, efter hand torde till bebyggande anlitas, men, för åstadkommande af ett efter nutidens anspråk på sundhet och prydlighet ordnad helt, erfordrades, att, innan bebyggande af spridda tomter på nu afsedde trakter ifrågakomme, en för dessa tracters indelning i byggnadsquarter och gator, till framtida efterföljd uppgjord och fastställd, fullständig plan funnes tillgänglig, vid uppgörande af hvilken plan borde afses tillvägbringande icke allenast af tillräckliga och lämpliga kommunikationsvägar genom ifrågavarande trakter, sträckande sig från stadens periferi till dess medelpunkt, jemte behöfliga tvärgator, utan äfven, så vidt lokala och andra förhållanden medgäfvos, af en utefter eller i närheten af periferien fortlöpande gata eller väg, äfvensom af kaj eller strandväg der sjö möter, anmodade Öfver-Ståthållare-Embetet den 16 Februari 1863 Stockholms Handels- och Ekonomi-Kollegium att till en början afgifva yttrande och förslag om lämpligaste sättet för erhållande af dylik *plan till reglerande af stadens ännu obebyggda delar*. Sedan Kollegium meddelat yttrande i frågan och på grund deraf uppdrag lemnats två sakkunnige personer att, emot särskild ersättning, som af stadens medel dem anvisades, utarbета förslag till omförmälda regleringsplan, hvilken, med undantag för staden inom broarne, i öfrigt borde omfatta hela staden; så och efter det desse personer fullgjort uppdraget och aflemnats särskilda, af konseptritningar och kostnadsberäkningar åtföljde förslag till ifrågavarande reglering, har, på det Kommunalförvaltningen måtte sättas i tillfälle att af dessa regleringsförslag vinna närmare kännedom och i anledning deraf jemväl vidtaga de åtgärder, hvartill 13 § i den för stadens Drätsel-Nämnd utfärdade Instruktion och för hand varande omständigheter i öfrigt kunde föranleda, Öfver-Ståthållare-Embetet öfverlemnats samtliga handlingarne till bemälda förvaltnings-nämnd, som, enligt hvad Öfver-Ståthållare-Embetet har sig bekant, åt särskilde delegerade gifvit uppdrag att granska de uppgjorda förslagen och deröfver inkomma med yttrande; och är anledning hoppas, att denna, på Kommunalförvaltningen för närvarande beroende, viktiga fråga omsider skall bringas till önskvärdt slut.

Då åtskilliga stadganden i sundhetens intresse, hvilka borde igenfinnas i en efter tidens fordringar lämpad *Byggnads-Ordning* för ett större stadssamhälle, blifvit, enligt Öfver-Ståthållare-Embetets åsigt, i den för Stockholm gällande *Byggnads-Ordning* af den 5 November 1842 hufvudsakligen förbisedda, och Öfver-Ståthållare-Embetet därför ansett nämnda författning böra underkastas revision i ändamål att bringas i öfverensstämmelse med nutidens kraf på tillämpning af helsolärans föreskrifter vid uppförande af byggnader inom hufvudstaden, anmodade Öfver-Ståthållare-Embetet, i Oktober månad 1863, särskilda för insigter i dessa ämnen kände personer att verkställa en sådan granskning och dervid uppgöra de förslag till nya och förändrade bestämmelser, hvartill granskningen kunde föranleda.

Sedan desse Komiterade, i Juli månad 1864, afgifvit förslag till ny *Byggnads-Ordning* för Stockholm, samt stadens Handels- och Ekonomi-Kollegium, som har närmaste uppsigt öfver stadens indelning, tomtreglering och bebyggande, lemnats tillfälle att yttra sig så väl deröfver, som ock öfver en, i följd af Herr Stats-Rådets och Chefens för Kongl. Civil-Departementet skrifvelse till Öfver-Ståthållare-Embetet den 18 Juni samma år, jemväl till Kollegium, för afgifvande af yttrande, öfverlemnad fråga angående af Eders Kongl. Maj:t nödig funnen kontroll från det allmännas sida, för att vid husbyggnader i stad dels förekomma sådane felände anordningar vid grundläggningen eller arbetets utförande i öfrigt, som kunna menligt inverka på byggnadernas fasthet och lämplighet såsom bostäder, dels hindra användandet af odugliga eller otjenliga byggnadsämnen, hafva samtliga handlingarne i ämnet, deruti Kommunal-Styrelsens hörande

äfvén ansetts erforderligt, för sådant ändamål remitterats till Stockholms Stadsfullmäktige, på hvilkas yttrande dessa frågor för närvarande äro beroende.

2. Stadens innevånare.

Tab. N:o 1. I tabellen N:o 1 redogöres för stadens *folkmängd* enligt mantalslängderna samt antalet af dem, som varit frie från mantalspenningar, utskrifningsmanskap och approberade beväringsspligtige.

Tabellen utvisar, att folkmängden, hvilken, enligt mantalslängderna, år 1860 utgjorde 109,878, under perioden varit i jemn tillväxt.

Den år 1863 inträffade minskning i antalet af dem, som upptagits vara från mantalspenningar frie, förklaras af de förändrade föreskrifter, som blifvit meddelade i Kongl. Förordningen den 24 April 1863 angående mantalspenningarnes utgörande.

Antalet af *födde* och *döde* har, enligt uppgift från Statistiska Central-Byrån, utgjort det, som af Tab. Litt. B. nedanstående Tab. Litt. B utvisas.

Under åren 1856—1860 utgjorde de föddes antal 18,825 och de dödes 19,747; vid jämförelse hvaraf med det i tabellen B uppgifna förhållande, befinnes, att, under nu ifrågavarande fem år, de föddes antal varit 3,269 och de dödes 1,003 större än under tiderymden 1856—1860, och att, då antalet döde under sistnämnda period med 922 öfversteg antalet af dem, som blifvit födde, så har under den nu ifrågavarande ett motsatt förhållande ägt rum, i det de föddes antal med 1,344 öfverstigit de aflidnes. Till detta förut i Stockholm mindre vanliga förhållande torde flere omständigheter hafva samverkat, deribland en på sednare tider stegrad håg och omtanke för sanitära förbättringars införande, som yttrat sig genom tillkomst af sundare bostäder, rymligare skollokaler för ungdom m. m., äfvensom att, med undantag för smittkoppor och elakartad halssjuka, epidemiska sjukdomar af svårare beskaffenhet icke under perioden inträffat.

Utflyttningar från Stockholm till främmande länder, särdeles till Förenta Staterna i Norra Amerika, hafva under ifrågavarande tiderymd, synnerligast 1864, inträffat, men huru många af de utflyttade varit här i staden bosatte kan icke uppgifvas.

Ehuru någon genomgripande förändring i afseende å *folkets lynne, bildning, sedlighet, konst- och näringsflit* samt *välmåga* icke, för de år, denna Berättelse omfattar, är att omförmäla, bör dock såsom en glädjande företeelse erinras, att den osedlighet, som gifver sig tillkänna genom gröfre lagbrott, varit under de sednare åren i bestämmt aftagande; att, i följd af folkskoleväsendets ordnande på ändamålsenligare sätt än förut, hufvudstadens skolor, för hvilka längre fram i denna Berättelse närmare redogörelse kommer att lemnas, blifvit under ifrågavarande tiderymd af betydligt större antal lärjungar än tillförene besökte, och att i allmänhet hos ungdomen af alla folkklasser stigande håg förmärkts att förvärfva kunskaper och bättre insigter i de yrken, de omfattat. Att andra tillfällen, som erbjudits till nyttiga kun-

Tab. Litt. B.

Födde och Döde.

	Födde.	Döde.	Flere döde än födde.	Flere födde än döde.
År 1861	4,099	3,832	—	267
» 1862	4,263	4,574	311	—
» 1863	4,512	3,828	—	684
» 1864	4,651	4,212	—	439
» 1865	4,569	4,304	—	265
Summa	22,094	20,750	—	1,344

skapers förvärfvande, icke heller af hufvudstadens befolkning i öfrigt lemnats obegagnade, visar det lifliga intresse, hvarmed, sedan Rikets Ständer vid 1862—1863 årens riksdag anvisat medel till bekostande af *offentliga vetenskapliga föredrag* i Stockholm, dessa, af särskilde Komiterade anordnade föreläsningar, hvilka sju månader af året i allmänhet en, men äfven två gånger i veckan sedan början af år 1864 hållits, varit och under innevarande år 1866 fortfarande synas vara af alla samhällsklasser omfattade.

Antalet af *församlings-* eller *socknebibliothek* har ock, i jembredd med hägen för dessas anlitage, ökats.

De allvarliga bemödanden, Kommunal-Styrelsen i Stockholm, enligt den befogenhet, gällande lagstiftning i detta hänseende lemna, ådagalagt för att motarbota missbruket af *rusgifvande drycker* böra ock villigt erkännas.

För antalet af de hos Poliskammaren under ifrågavarande tiderymd handlagde fylleriförseelser, äfvensom för antalet *gröfre brottmål*, som derifrån blifvit till domstolarne hänskjutne, lemna nedanstående Tab. Litt. C närmare redogörelse; och då antalet af de utaf Poliskammaren till domstolarne hänskjutne, dylika mål, under perioden 1856—1860 utgjorde 1,670 eller i medeltal för fem år 334 om året, läser, vid jembörelse af dessa siffror med de i tabellen upptagne, ofvan uttalade omdöme angående minskning i antalet lagbrott äga desto större befogenhet, som minskningen inträffat samtidigt med folkmängdens fortgående tillväxt. Antalet af dem, som under förra perioden fälldes till ansvar för fylleri, utgjorde 11,106 eller i medeltal för år 2,221.2.

Inom stadens *fängelse* (för ransaknings- och polisfångar) hafva, sedan Öfver-Ståthållare-Embetets förra Berättelse afgafs, inga anmärkningsvärda förändringar inträffat. Antalet af derstädes förvarade fångar har utgjort hvad Tab. Litt. D utvisar, eller i medeltal omkring 3,714 personer årligen. Antalet Tab. Litt. D. fångar åren 1856—1860 utgjorde 17,788 eller i medeltal omkring 3,557 personer årligen.

I förra Berättelsen och för att tjena såsom bidrag till kännedom om folklynnets öfvermådes den raska beslutsamhet, det om lifliga fosterlandskänsla vittnande allvar, hvarmed det vid nämnda tid väckta

Tab. Litt. C.

Gröfre brottmål och fylleriförseelser.

	Brott, hvarigenom meniskolif blifvit spilldt.	Mordbrand.	Förfalskningar.	Stölder och snalterier.	Summa.	Fälde till ansvar för fylleri.
År 1861.....	2	—	10	159	171	2,157
» 1862.....	—	—	3	145	148	2,231
» 1863.....	1	—	4	165	170	2,240
» 1864.....	1	—	3	221	225	1,982
» 1865.....	1	—	8	255	264	1,985
Summa	5	—	28	945	978	10,595
Medeltal för år.....	1	—	5.6	189	195.6	2,119

Tab. Litt. D.

Antal fångar i stadens fängelse.

	Ransakningsfångar.	Polisfångar.	Summa.
År 1861.....	472	2,581	3,053
» 1862.....	507	2,722	3,229
» 1863.....	538	3,222	3,760
» 1864.....	557	3,347	3,904
» 1865.....	500	4,127	4,627

förslag om bildande af föreningar till öfning i vapnens bruk i Stockholm omfattades af alla samhällsklasser och som mot slutet af år 1860 föranledde bildandet af *Stockholms Frivilliga Skarpskytte-Förening*; hvarjemte, enär denna Förening först under år 1861 vann fullständig organisation, Öfver-Ståthållare-Embetet anhöll att i nästföljande femårsberättelse få, angående Föreningens organisation och verksamhet, lenna närmare redogörelse; och som Föreningens Styrelse beredvilligt efterkommit hos densamma gjord framställning om meddelande af härför nödiga specialuppgifter och för sådant ändamål afgifvit fullständig berättelse om Föreningens organisation och verksamhet m. m., har Öfver-Ståthållare-Embetet ansett sig böra här intaga samma berättelse, hvilken, oberäknadt mindre väsendtliga uteslutningar, har följande lydelse:

”Sex år hafva tilländalupit, sedan till hufvudstadens befolkning uppmaning utgick att öfva sig i vapnens bruk, för att i farans stund kunna medverka till fosterlandets försvar. Den känsla, som låg till grund för denna uppmaning, nemligen medvetandet af hvarje vapenför mans skyldighet att bidraga till sitt fosterlands sjelfbestånd och frihet — denna känsla var icke föranledd af någon då särdeles hotande ställning för fäderneslandet, ej heller var den främmande och ny; ty vår historia lærer oss, att allt ifrån äldsta tider Svenska folket nogsamnt insett och i handling ådagalagt sin skyldighet i detta hänseende. Men den form, hvori densamma nu sökte förverkliga sig, var desto nyare.

Några försök i denna väg voro förut icke gjorda. Vål spårar man uti organisationen för vårt försvar samma grund: hvarje medborgares pligt emot fäderneslandet; men, alltsedan Svenska folket blef förbjudet att bära vapen, har det sätt, hvarpå denna pligt hittills fullgjorts, varit i betydlig mån olik det, hvarpå Svenska folket nu genom skarpskytterörelsen velat samma pligt infria. Klart var derföre ock, att, då man skred till verkliggörande af denna idé och dervid ej hade någon erfarenhet från föregående försök, hvaraf man kunde draga fördel, många svårigheter skulle uppstå, och att till och med sjelfva skarpskytteidén skulle motverkas af personer, som än tviflade på möjligheten af den frivilliga beväpningens praktiska genomförande, än deruti sågo en onödig, ja, en för den bestående samhällsordningen rent af farlig inrättning.

Men sedan det motstånd, som af tviflet och farhågan föranledts, måst gifva vika å ena sidan för sjelfva verklighetens vittnesbörd och å andra för den rena, fosterländska afsigten med skarpskytterörelsen, och sedan de svårigheter, som förefunnos derigenom, att olika åsigter om lämpligaste sättet för idéens realiserande förfäktades af hennes varmaste anhängare, blifvit undanröjda, har skarpskytterörelsen jemt och oafbrutet utvecklats, under det att uti alla delar af landet idéens utförande blifvit med framgång tillvägabragt, och denna angelägenhet dertill lyckats förvärfva åt national-beväpningens sak allt större sympatier.

Numera gäller derföre icke blott att bevara det vunna och förhindra dess splittring med deraf följande förfall och undergång; det gäller än mera att förkofra och föröka de krafter, som redan egnat sig åt folkbeväpningen, och att framställa målet för denna rörelse allt klarare. För dessa ändamål erfordras först och främst enighet och enhet, förutan hvilka skarpskytteföreningarne skola i sitt inre, vid sin egen barm, nära fiender farligare än någon yttre, hvaraf de kunna hotas; vidare fordras, att idéen om en allmän beväpning hos Svenska folket kommer att slå så djupa rötter och öfvertygelsen om dess nödvändighet intränger så i folkmedvetandet, att nationen ej längre anser förpligtelsen att bära vapen till fosterlandets försvar såsom en motvilligt fördragen tunga, utan fast hellre såsom hvarje medborgares pligt och ära; det gäller, med andra ord, att verka derhän, att *den frivilliga skarpskytterörelsen hos nationen alstrar en sådan anda, att öfvergången från en frivillig till en i lag föreskrifven nationalbeväpning deraf blir en naturlig och oundviklig följd.*

Efter att hafva förutskickat dessa ord, hvaruti Styrelsen velat uttala sin åsigt om den frivilliga skarpskytterörelsens ändamål och bestämmelse, öfvergår hon nu till en mera i detalj gående redogörelse för Stockholms Skarpskytteförening, dess organisation och verksamhet. Angående Föreningens styrka och organisation lemnar nedanstående Tab. Litt. E närmare upplysning.

Tab. Litt. E.

Af berörda tabell finner man, att Föreningen med afseende å medlemmarnes antal varit i jemt stigande år från år. Största tilloppet synes hafva ägt rum under år 1864, enär, då numerären föregående året uppgick till 1,648, den deremot vid detta tillfälle utgjorde 2,338. Orsaken härtill ligger nära till hands i den omständigheten, att i början af år 1864 den föreställningen var temligen allmän, att Sverige skulle komma att deltaga i den då pågående striden emellan Danmark och Tyskland, hvilket man förmodade skulle hafva till följd, att skarpskytteföreningarne blefve mobiliserade och stälde under krigslag.

I afseende å antalet af Föreningen tillhöriga gevär, så synes, att någon särdeles betydlig vare sig tillväxt eller förminskning derutinnan icke ägt rum, hvartill anledningen synes hafva varit, att i det outredda skick, hvori frågan om det till krigstjenst mest dugliga gevär befunnit och ännu befinner sig, man ej velat beväpna styrkan med mindre tids- och ändamålsenliga vapen, utan fasthellre ansett lämpligast att låta dermed anstå, till dess Kongl. Maj:t härutinnan definitivt fastställt någon modell.

Hvad beträffar Föreningens organisation, så har indelningsgrunden varit korporalskap, ända till i början af innevarande år, då kompaniet blef enheten, hvarvid, till följd af en då temligen allmänt omfattad åsigt, jemväl tilläts för de kompanier, som sådant önskade, att bilda fast bataljons-indelning, af hvilken rättighet hittills endast 4 kompanier begagnat sig.

I och för bataljons-öfningarne har Föreningen varit indelad under år 1861 uti 2 bataljoner, under åren 1862, 1863 och 1864 uti 3 och under år 1865 uti 4 bataljoner.

Vid hvarje kompani tjenstgör såsom befäl: 1 Kompani-Chef, 1 vice Kompani-Chef och 2 Plutons-Chefer samt för hvarje korporalskap 1 Korporal och 1 vice Korporal; hvarje bataljon har dessutom antingen Instruktör eller Bataljons-Chef och, der Chef ej är vald, en s. k. Föreståndare, som sköter Bataljons-Expeditionen, samt Adjutant och Fanförare.

Under sednare delen af år 1865 har till Föreningen anslutit sig en "Ingeniör-Afdelning", hvars uppgift förklarats vara "att på militär-vetenskapligt område söka medverka till uppfyllandet af Stockholms Skarpskytteförenings ändamål". För denna uppgifts verkliggörande har afdelningen delat sig uti fyra sektioner, nemligen för *topograftjenst*, *ingeniörtjenst*, *artilleri-stabstjenst* och *stabstjenst*, hvilka särskilda sek-

Tab. Litt. E.

Skarpskytteförenings styrka och organisation.

	Aktiva medlemmar.				Antal korporalskap.	Antal kompanier.	Gevär.	
	Tillhöriga 1:a Berättningsklassen.	Tillhöriga öfriga Berättningsklasserna.	Icke berättningskyldige.	Summa.			Kronan tillhöriga.	Föreningen tillhöriga.
Den 31 December 1861	—	225	753	978	35	8	400	800
Den 31 December 1862	—	257	957	1,214	43	10	400	1,210
Den 31 December 1863	77	355	1,216	1,648	56	12	400	1,075
Den 31 December 1864	147	493	1,698	2,338	75	16	1,257	900
Den 31 December 1865	136	538	1,854	2,528	83	17	1,257	1,071
Af sistnämnda uppgift belöper sig på								
1:a Bataljonen	37	127	434	598	20	4	—	330
2:a d:o	18	115	490	623	22	4	—	450
3:e d:o	45	113	481	639	17	4	—	243
4:e d:o	36	183	449	668	24	5	—	48

} Kronan tillhörige gevär förvaras på en gemensam Dépôt.

tioner hafva sig ålagdt att, sedan därför erforderlig kunskap och färdighet inhemtats, i mån af de tillgångar, som kunna anskaffas, verkställa följande göromål, nemligen:

- 1:o. *Sektionen för topografitjenst:* att, der pass- och positionskartor icke redan finnas att tillgå, i den mån tid och omständigheter medgifva, upprätta sådane längs de linier, utåt hvilka Föreningens militära operationer kunna förekomma; att till tjenst för truppen under marsch uppgöra plan för ett utmed de naturliga operations-linierna anordnad vägvisningssystem och för sådant ändamål utarbета och meddela nödiga instruktioner för erforderligt antal vägvisare och dem i deras åliggande inöfva, m. m.;
- 2:o. *Sektionen för ingeniörtjenst:* att inom Föreningens verksamhetsområde å de naturliga operationslinierna dels utse lämpliga positioner och uppgöra förslag till deras förskansning för olika truppstyrka, och dels verkställa undersökningar för utrönande af såväl platsen som sättet för öfvergång af de vattendrag, som korsa dessa linier; att i skans-, min- och broslagnings-arbeten inöfva härför från Föreningen detacheradt manskap, m. m.;
- 3:o. *Sektionen för artilleri-stabstjenst:* att lemna upplysning i de frågor, som angå såväl det blanka som skjutvapnets äfvensom ammunitions bedömande och profning m. m.; samt
- 4:o. *Sektionen för stabstjenst:* att utföra de arbeten, som erfordras för ordnande af inqvartering och kament för tågande eller i fält varande trupp, äfvensom ombesörja truppens förseende med proviant, ammunition, sjukvård m. m.

I afseende å *öfningarne* har Föreningen haft stora svårigheter att bekämpa.

Hvad först angår den särdeles viktiga målskjutnings-öfningen, har densamma, oaktadt Styrelsen, i medvetande af dess stora vikt, under olika tider städse haft densamma tillgodoseende för ögonen, ej kunnat så fullständigt ordnas och drifvas, som af behovet varit påkalladt, förr än under de två sednaste åren, efter det Föreningens båda nuvarande skjutbanor blifvit färdiga och till begagnande upplätta.

I början af år 1861 uppläts, på derom gjord framställning, Svenska Jägareförbundets skjutbana i Solnaparken för Föreningens medlemmar. Derefter anlades samma år vid Fatburs Tvärgata N:o 6 en skjutbana, under det man samtidigt hyste förhoppning om tillstånd till ytterligare en banas anläggande i Kongl. Humlegården. Då emellertid denna förhoppning omintetgjordes, och den vid Fatburs Tvärgata befintliga befanns olämplig och föga motsvarande de minsta anspråk, hade Föreningen troligen stått alldeles utan skjutbana, om icke dessförinnan Timmermans-Orden å sin egendom, Eriksberg, välvilligt upplåtit plats för en sådan. Derstädes anlades i slutet af år 1862 den ännu varande s. k. Norra banan. Efter det man länge sökt någon plats å Södermalm till ersättning för den å Fatburs Tvärgata, lyckades det slutligen att i slutet af Timmermansgatan, Quart. Leuhusen, erhålla en lämplig sådan, hvarå 1865 på sommaren den nuvarande Södra skjutbanan uppfördes. Först med denna banas färdigblifvande kan skjutöfningen anses hafva blifvit ändamålsenligt ordnad. För att uppmuntra hågen för dessa öfningar hafva, alltsedan Norra skjutbanan blef färdig, gemensamma allmänna täflingsskjutningar varit anordnade, för rättighet till deltagande i hvilka varit föreskrifvet, att antingen vid någon af kompaniet gemensamt företagen skjutning med 5 skott mot tioringad tafla hafva uppnått 20 points eller ock trenne särskilda gånger med 10 skott hunnit 40 points. Dessa täflingsskjutningar ådagalägga bäst, huru skjutskickligheten utbredd sig, i samma

Tab. Litt. F. mån denna öfning genom tillgång till flera skjutbanor blifvit underlättad. Vidstående tabell, Litt. F, som, till följd af bristande upplysningar, icke kunnat blifva fullständig, utvisar detta förhållande.

Dessutom torde böra upplysas, att Föreningens båda skjutbanor från och med April till och med Oktober månad hållas för Föreningens medlemmar tillgängliga hvarje dag och från den 1 November till den sista Mars 2:ne dagar i veckan.

Om svårigheterna vid ordnandet af målskjutnings-öfningarne varit stora, så hafva de hinder, som mött för åstadkommande af andra öfningar, såsom exercis m. fl., icke varit särdeles mindre. Vid exercis

inom hus har olägenheten af små och trånga lokaler varit synnerligen kännbar. Att åstadkomma likhet uti öfningarne vid de olika afdelningarne har icke heller haft sig så lätt. Att anskaffa lämpliga Instruktörer har mången gång varit nästan omöjligt. På det att en af de största olägenheterna, den nemligen att de särskilda afdelningarne icke samtidigt innehade samma färdighet och fulländning uti de särskilda slagen af öfningar, icke skulle göra sig alltför kännbar, har emellertid från och med år 1862 särskild plan varit för hvarje år upprättad med afseende å dessa, efter hvilken de olika Afdelnings-Cheferne haft att rätta sig. Ehuru dessa planer för hvarje års öfningar icke helt och hållet varit lika, kan dock den för år 1865 uppgjorda, som så utarbetades, att densamma skulle kunna lända i tillämpliga delar till efterrättelse för kommande år, anses innefatta den fullständigaste redogörelse för de öfningar, som hittills blifvit verkställda. Nedanstående tabell Litt. G åskådliggör sagde plans föreskrifter härutinnan. Tab. Litt. G.

Hittills hafva, till följd af brist på öfningslokaler, som äro tillräckligt stora för att rymma ett större antal personer, inga bestämmelser för Gymnastik- och Fäktöfningarne kunnat uppgöras, utan måste det lemnas till de kompanier, som önska genomgå sådana, att sjelfva sig därför bestämma.

Då, till följd af Regeringens och Ständernas beslut, person, som tillhör 1:sta beväringsskassen och som ett år tillhört Skarpskytteförening, kan ifrån första årets beväringsexercis erhålla befrielse, om han besitter den färdighet, som en första årets beväringsskarl efter slutade öfningar anses äga, och om han deruti blifver af en utaf Kongl. Maj:t förordnad officer approberad, och då troligt synts, att skarpskyttar, som tillhöra denna kategori, komme att begagna sig af denna fördel, så, och på det att den färdighet, de vid uppvisningen besitta, må anses något öfverstiga den, som en beväringsskyldig plägar innehafva, hafva för dessa beväringsskyldige, under April—Maj månader, särskilda öfningar varit anordnade, hvarigenom dem bereds tillfälle att röra sig tillsammans i trupp och något öka den färdighet, de vid Föreningens öfningar inhemtat.

Tab. Litt. F.

Skjut-skicklighet hos Föreningens medlemmar.

	Antal täflande.	Antal pristagare.	Medelpoints bland pristagare.	Medelpoints bland täflande.	Anmärkingar.
År 1863	140	Obekant.	Obekant.	Obekant	Prisskjutningen verkställdes med 5 skott mot 10-ringad taffla på ett afstånd af 600 fot.
» 1864	240	48	35	21	
» 1865	340	68	35½	22	

Tab. Litt. G.

Plan för öfningarne.

Månad.	Befäls-öfningar:		Rekryt-öfningar.	Bevärings-öfningar.	Kompani-öfningar.	Bataljons-öfningar.	Målskjutningsöfningar.	Gymnastik- och Fäkt-öfningar.	Anmärkingar.
	Theoretiska.	Praktiska.							
Januari	2	—	4	—	1	—	I enlighet med Styrelsens annonser.	Efter kompaniernas eget godkännande.	Hvarje öfning inom hus varar vanligen 2 timmar.
Februari	4	—	4	—	1	—			
Mars	—	4	4	—	1	—			
April	1	3	4 ¹⁾	Enligt Öfverbes-annonser.	1	—			
Maj	1	3	—		4	—			
Juni	—	2	—	—	3	1 ²⁾			
Juli	—	—	—	—	—				
Augusti ³⁾	—	—	—	—	—	—			
September ⁴⁾	—	—	—	—	—	—			
Oktober	2	—	—	—	—	—			
November	2	—	—	—	—	—			
December	1	—	—	—	—	—			
	12	12	16		8	4			Obs. Augusti månad är särskildt afsedd för målskjutningsöfningarne.

Bland öfningar, som under de förflutna sex åren utförts och som äro af särskildt intresse, torde kanske böra omnämnas den år 1862 företagna fältmarschen till Nacka och trakten deromkring; äfvensom antecknas bör, ehuru visserligen ej tillhörande egentliga öfningar, att Föreningen den 2 Juli samma år bestridde vaktgöringen i hufvudstaden. År 1863 afslutades bataljons-öfningarne med en fältmanöver till Stocksund. Under år 1864 hade Föreningen, förutom de i öfningsplanen föreskrifna, tvenne extra: den 1:sta afsåg öfning i bevakningstjenst och utfördes i Stockholms närhet; den 2:dra afsåg deltagande i ett af åtskilliga skarpskytteföreningar anordnad lager å Sanna hed. Till den sednare öfningen organiserades vid midsommartiden och under befäl af Kaptenen vid Kongl. Lifbeväring-Regementet, E. Ekman, 2:ne bataljoner, hvilka, efter erhållet tillstånd att företaga denna manöver utom Föreningens verksamhetsområde, afsändes till och inryckte i lager å Sanna hed. Till lägret med fram- och återmarsch åtgingo endast 3 dagar. Den 23 Juni 1865 inryckte hela korpsen i lager å Ladugårdsgärdet och, efter utförandet af 2:dra och 3:dje bataljonsöfningen, utryckte derifrån den 25. Tvenne gånger har Föreningen rört sig tillsammans med arméén, den 8 Juli 1862 vid defileringen inför H. M. Konungen och den 16 Juli 1865, då, under H. K. H. Hertigens af Östergötland befäl, i samverkan med artilleri och kavalleri, brigad-exercis utfördes.

Under innevarande år har försök blifvit gjordt till anordnandet af större allmänna national-skyttefester, i det att samtliga skarpskytteföreningar i Riket blifvit inbjudna att deltaga i Stockholms Skarpskytteförenings allmänna prisskjutning, hvilken inbjudning af ganska många mottogs.

Utredning och Beklädnad. Den första fråga, som med afseende å Föreningens utredning och beklädnad kom under öfverläggning, var den, huruvida medlemmarne borde lägga sig till uniform. Då man med hänsyn till ändamålsenligheten deraf beslutat, att sådan skulle anläggas, uppkom den ännu mera omtvistade frågan, huru och af hvad beskaffenhet densamma borde vara. Härom diskuterades länge och väl, till dess den sunda åsigten gjorde sig allt mer gällande, att uniformen borde vara billig och motsvarande ändamålet, då ändtligen den numera begagnade fastställdes såsom modell. Detta har dock icke hindrat, att smärre olikheter förekommit, såsom t. ex. stående eller nedfälld krage på rocken, äfvensom att långt efter denna öfverenskommelse till hufvudbonad begagnades hatt i stället för mössa; hvilka skiljaktigheter dock så småningom försvunnit, allt efter som plaggen blifvit förbrukade.

Bland utrednings-persedlar, som äro af särdeles gagn, har korpsen under de 2 sednaste åren börjat att anskaffa renslar äfvensom ett kompani samt en och annan enskild individ lagt sig till s. k. zouav-tält.

I afseende å korpsens beväpning torde böra, med hänvisande för öfrigt till hvad härom redan förut under rubriken: "Föreningens styrka och organisation" finnes omförmäldt, icke lemnas oanmärkt, att orsaken, hvarför antalet egna gevär icke stigit i samma mån som Föreningens numerär, utan bibehållit sig ungefärligen vid samma summa som från början, varit dels att en afskedstagande vanligen behåller sitt gevär, dels ock att flertalet af nyinskrifne medlemmar tillhört arbetsklassen och ej ännu varit i tillfälle, att något gevär sig förskaffa.

Ekonomi. Föreningens medel-tillgångar hafva i allmänhet knappast förmått bestrida hennes utgifter. Åtskilliga gånger hafva utomordentliga utvägar måst anlitas. Annorlunda har det icke heller gerna kunnat vara, då man besinnar, att Föreningen från Staten först under de 3 sednare åren haft att påräkna något understöd, men för öfrigt varit lemnad åt sig sjelf, under det att hennes utgifter, betydliga redan i början i och för organisations-arbetet, i sammå mån Föreningens numerär stigit i icke ringa grad ökats. Den summa, hvartill utgifterna i medeltal per år uppgått, oberäknadt omkostnaderna för skjutbanors anläggande, är 10,000 R:dr R:mt. De inkomster deremot, hvarpå Föreningen årligen har kunnat räkna, utgöras af

1:o. Medlemmarnes årsafgifter à 1 R:dr för hvarje	2,528: —
2:o. Passiva ledamöters inträdes- och årsafgifter, omkring	1,000: —
3:o. Statens bidrag, omkring.....	2,000: — 5,528: —

Den icke obetydliga skilnad, som här visar sig, har måst genom andra utvägar betäckas. Dervid har varit till stor hjälp den storartade gåfva, hufvudstadens damer i slutet af år 1864 förärade, äfvensom den summa, hvilken genom försäljning af Bildnings-Cirkeln till Föreningen donerade bibliothek inflöt. Derjemte har under trenne års förlopp en Skarpskyttesångförening varit bildad, som till sitt ändamål uppställt, att genom konserters gifvande förskaffa medel till förstärkande af Föreningens kassa. Huru mycket denna sångkör kan komma att förverkliga sitt ändamål, är dock beroende på det intresse, hvarmed dess verksamhet omfattas från allmänhetens sida. Man har äfvenledes icke utan skäl vågat hysa förhoppning, att den kommun, till hvars försvar Föreningen uppstått, skulle, i likhet med hvad man erfarit från andra kommuner, der Skarpskytteföreningar bildats, i någon mån underlätta de ekonomiska svårigheterna — vid hvilken förhoppning man vågat så mycket hellre bygga, som, då en af de mest betungande utgifterne varit hyra för exercislokal, man förmodat, att denna tunga något skulle underlättas derigenom, att Föreningen medgafs att, för öfningar inom hus, begagna de gymnastik-lokaler, som vederbörande, till fyllande af ett i detta afseende redan länge känt behof, kunde komma att åt hufvudstadens ungdom innan kort uppbygga. Stockholm den 6 November 1866.”

3. Näringar.

Vidkommande de, såsom föremål för femårsberättelserna uppgifne frågor, på hvilka näringsfång hufvudstadens bestånd hufvudsakligen grundas, om naturen af dess handel, tillförsel af landets öfverskottsprodukter, afsättningsorter och kommunikation med desamma, åberopas dels förut afgifne berättelser och dels hvad de i bilagorna intagne tabeller i dessa hänseenden innehålla; börande härvid emellertid tilläggas, att kommunikationen både land- och sjöväg emellan hufvudstaden och landsorterna blifvit under de fem år, berättelsen omfattar, ytterligare lättad genom Vestra och Södra Stambanornas fulländning, hvarigenom liffig trafik med landets vestliga och södra delar framkallats, och genom tillkomst af flere nya ångfartyg. På frågan huruvida, under de år berättelsen omfattar, stadens handel och näringar stigit eller fallit, samt hvilka gynnande eller ofördelaktiga konjunkturer förorsakat någotdera af dessa förhållanden, lemna ock förutnämnde tabeller, jemförde med tillförene meddelade uppgifter härom, i allmänhet upplysande svar.

Af Tab. N:o 7 A, införd bland bilagorna, angående *Fabriker och Manufaktur-Inrättningar 1865*, Tab. N:o 7 A. inhemtas, utom dessas antal, den vid dessa inrättningar begagnade drifkraft m. m., jemväl myckenheten af tillverkningarne och dessas värde, hvilket sednare redovisas dels särskildt för hvarje fabriksklass och dels sammanlagdt för alla i tabellen upptagne fabriker och inrättningar. Jemförelse emellan detta tillverkningsvärde, utgörande 17,589,373 R:dr och det, enligt förra femårsberättelsen, vid 1860 års slut antecknade, hvilket utgjorde 12,155,583 R:dr, berättigar till antagandet, att fabriksnäringen i Stockholm under ifrågavarande period befunnits i jemn tillväxt.

Hufvudsakligen enahanda synes ock förhållandet vara med *Handtverkerierna*, för hvilka närmare redogörelse lemnas i Tab. N:o 7 B, som, bland annat, visar, att antalet af de vid handtverkerierna Tab. N:o 7 B. anställda personer, hvilket år 1860 utgjorde 7,552, vid slutet af år 1865 uppgått till 7,886. Att handtverkarne i hufvudstaden, om än flere af dessa idkare befinna sig i mindre fördelaktiga ekonomiska omständigheter, likväl i allmänhet förkofrats, derpå innefatta, bland annat, den smak och konstfärdighet, för hvilka åtskilliga af deras tillverkningar numera äro utmärkte, talande bevis. Efter det Kongl. Förord-

ningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 trädte i verksamhet, bildades i hufvudstaden en *Handtverks-Förening*, för hvilken stadgar af Öfver-Ståthållare-Embete fastställdes den 29 Mars 1865 och hvilken Förenings ändamål uppgifvits vara att bilda ett nyttigt samband emellan Stockholms Handtverks-idkare för befrämjande af deras och arbetarnes gemensamma bästa samt att, i sådant afseende, för de vid yrkena anställde arbetare, som det ästunda, utfärda bevis öfver ådagalaggd skicklighet i yrket och dervid uppmuntra och belöna den eller dem, som deraf gjort sig förtjente, äfvensom understödja gamle afsigkomne idkare och arbetare samt deras fattiga enkor och barn.

4. Kommunikations-anstalter, sjöfart, varubyten.

a) *Landkommunikationer*. Nya vägar hafva icke under perioden blifvit anlagde och till den föreskrifna Tab. N:o 8 *allmänna vägar, gästgifverier och skjutsning* förekomma för Stockholms stad, utöfver hvad nedan omförmäles, inga särskilda uppgifter att meddela.

Följande *gator* hafva under perioden blifvit omlagda dels med tuktad sten, dels med fältsten, nemligen:

år 1861. Myntgatan, Riddarhustorget, Stora Nygatan, Köttorget, Riddarholmshamnen, Sydöstra armen af Norrbro, Hamngatan, Mäster Samuelsgatan, Observatoriibacken, Kammakaregatan, Gamla Kungsholmsbrogatan, Blasieholmshamnen, Norrmalmsgatan, Jakobsbergsgatan, en del af Kungsholmstorget, en del af Pilgatan å Södermalm, Lilla Mariegatan, Björngårdsgatan, Vestra och Östra Slussgatorne samt Hammarbygatan;

år 1862. Sydöstra armen af Norrbro (fortsättning), Kornhamnstorg, s. k. Gubbensgård, Riddarholmshamnen (fortsättning), Trievaldsgränden, Köpmangatan, Källaregränden, Gamla Kungsholmsbrogatan (fortsättning), planen emellan Adolf Fredriks kyrka och Drottninggatan, Norrlandsgatan, Kaptensgatan, Carlbergsalléen (trottoir anlagd), Carl XIII:s torg (trottoirer anlagde), Fredsgatan, Drottninggatan, Norrmalmsgatan (fortsättning), Postmästarebacken, Hökengatan, en del af Carl Johans torg samt Öfre Badstugatan;

år 1863. Sydvestra armen af Norrbro, Mynttorget, Riddarholmshamnen, Tyska Stallplanen, Fyrverkaregatan, Riddargatan, Gustaf Adolfs torg, Drottninggatan (fortsättning), trottoir omkring Adolf Fredriks kyrkogård, Göthgatsbacken, Tavastgatan, Hornsgatan samt gatan mellan kvarteren Dykärret större och Nederland från Högbergsgatan till Södra Bangården;

år 1864. Drottninggatan (fortsättning), Arsenalsgatan, Gustaf Adolfs torg (fortsättning), Fyrverkaregatan (fortsättning), Appelbergsgatan, Beridarebangatan, Luntmakaregatan, Johannis Östra Kyrkogata, Storgatan, Urvädersgatan, Göthgatan samt Tavastgatan (fortsättning);

år 1865. Jerntorgsgatan, Österlånggatan, Riddarholmshamnen, Riddargatsbacken, Styckjunkaregatan, Stora Surbrunnsgatan, Reparebangatan (makadamiserad), Kammakaregatan, Luntmakaregatan, Arsenalsgatan (fortsättning), Bryggaregatan, Karduanmakaregatan, Blasieholmshamnen, Stora Trädgårdsgatan, Paris- och Gamla Prestgårdsgatorna, Södra Tullportsgatan, Maria Qvarngata, Pilgatan å Södermalm (fortsättning), Krukmakaregatan, Stora Skinnarviksgatan; hvarjemte barriere vid vägen utanför Roslagstull blifvit uppsatt och stenmur vid Tavastgatan uppförd.

Alla gator, hvilkas bredd det medgifvit, hafva blifvit försedda med trottoirer; hvarjemte grusningar blifvit verkställda å stadens ej stenlagda gator och vägstycken utom tullarne; en täckt trumma af granit i murbruk med 3 rensningsbrunnar anlagd vid Krukmakaregatan å Södermalm till 1,496 fots längd samt för öfrigt större och mindre reparationer å de flesta gator fullbordade.

Tab. Litt. H. Angående en del af dessa arbetens beskaffenhet, lemnar vidstående tabell Litt. H vidare upplysning.

Från Stockholms stads Drätsel-Nämnds Tredje Afdelning, genom hvilken förvaltnings-myndighet hufvudstadens gatuläggning besörjes, hafva, angående inkomster och utgifter för bestridande af dessa arbeten, lemnats följande sammandrag (se nedanstående Tab. Litt. I).

Tab. Litt. I.

I hufvudstaden finnas tvänne gästgifvaregårdar eller *skjutsinrättningar*, den ena å Norrmalm i huset N:o 24 vid Clara Norra Kyrkogata och den andra å Södermalm i huset N:o 64 vid Hornsgatan, derifrån skjutshästar, med och utan åkdon, efter förut skedd beställning, erhållas. Skjutsningsskyldigheten är indelad på hufvudstadens *åkare*, som dessutom från särskilde stationer i olika stadsdelar betjena allmänheten med körslor af alla slag, emot lega, enligt fastställd taxa. För körslor, hvilka genom *hyrkuskarne* ombesörjas, är särskild taxa jemväl fastställd.

b) *Sjökommunikationer*. Att, i en talrikt befolkad stad, med sådan belägenhet som Stockholms och som tillika är landets hufvudstad, dessa kommunikationer måste vara af jemförelsevis större betydelse än i någon annan ort af Riket är naturligt, och att ångfartygen härvid intaga, såsom kommunikations-

Tab. Litt. II.

Verkställd gatuläggning.

	Ny- och Om-läggningar.		Bergsprängningar.	Afschaktningar.	Anläggning af trottoirer, med huggen kantsten.	Uppförde stenvmurar.
	□ stänger.					
	Tuktad sten.	Fältsten.				
År 1861	765	2,999.16	53.31	92.23	3,291	0.40
» 1862	1,197	2,169.72	29.70	39.85	4,702	—
» 1863	1,898.68	2,067.42	15	179.40	6,220	—
» 1864	1,148.50	1,582.90	25	234.40	6,545	—
» 1865	968.24	3,096.14	53.99	313.10	9,324	8.64

Tab. Litt. I.

Inkomster och utgifter till gatuläggning.

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Inkomster:										
Anslag från Stadskassan	—	—	—	—	—	—	—	—	75,250	—
» från Stadens Brandförsäkrings-Kontor	36,000	—	36,000	—	36,000	—	36,000	—	36,000	—
Afgift för Kongl. Maj:ts och Kronans hus	2,500	—	2,500	—	2,500	—	2,500	—	2,500	—
» för Stadens hus och allmänna platser	20,000	—	20,000	—	20,000	—	20,000	—	20,000	—
» af hus- och tomtägare (netto)	16,906	89	52,191	66	59,367	6	62,580	51	66,014	51
Ersättning för arbeten, som blifvit verkställda åt publika verk och inrättningar samt enskilde personer	42,452	46	46,215	79	51,969	14	38,733	16	43,365	97
Hyra	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—
Tillfälliga inkomster	167	43	21	55	87	92	235	41	113	20
Ränta	72	23	—	—	512	31	89	1	157	22
Summa	118,099	1	156,929	—	170,436	43	160,138	9	243,500	90
Utgifter:										
Tjenstemäns och vaktbetjentes aföning	4,700	—	4,800	—	4,800	—	4,800	—	5,800	—
Verkställda arbeten	134,942	91	128,979	57	205,684	49	205,724	93	203,213	75
Tillsyningsmäns arvoden	3,330	—	3,615	—	3,720	—	3,720	—	5,170	—
Hyra	285	—	480	—	480	—	455	—	480	—
Ränta	204	73	—	—	—	—	—	—	—	—
Afskrifningar	937	21	338	99	333	69	307	37	518	54
Diverse utgifter	1,505	58	686	18	1,212	72	1,083	38	1,538	37
Stenhuggeriet & Kungsholmen	—	—	—	—	—	—	225	97	303	28
Summa	145,905	43	138,899	74	216,230	90	216,316	65	217,023	94

medel, främsta rummet, är äfven allmänt känt. Så väl för dessas som seglande fartygs antal m. m., eller i Tab. N:o 9 A. allmänhet för *sjöfarten*, så väl ut- som inrikes, — lemnar Tab. N:o 9 A summarisk redogörelse. Beträffande seglande fartyg, tillhörande Stockholms skeppsrederier, hvilka fartygs antal i förra Berättelsen, pag. 14, uppgafs till 126 st. om 15,961 läster, visar åberopade tabell, att antalet af dessa numera nedgått till 89 st. om 8,427 läster, men om än sistnämnda från Stockholms sjömanshus lemnade uppgift, därför att andra fartyg än de, som å sjömanshuset blifvit anmälde, icke redovisas, torde kunna anses nog låg, läser icke desto mindre vara otvifvelaktigt, — hvilket tid efter annan förnyade försäljningar af fartyg härifrån till andra orter nogsamnt visa, — att konjunkturen för skeppsrederirörelse i Stockholm, under ifrågavarande period, varit ganska ofördelaktig. Erinras bör, att tabellen, i hvad den afser fartyg försedde med ångmachin, redovisar endast sådane, som blifvit å sjömanshuset anmälda. Enligt uppgift från Hamnkaptenen i Stockholm utgjorde de år 1865 bolag och enskilde personer i Stockholm tillhörande ångfartyg ett antal af 40 st. om 2,320 hästkrafter, oberäknadt ångslupar eller öppna ångfartyg, hvilkas antal för samma år uppgifves till 49 st. om 217 hästars kraft.

Från Kongl. General-Tull-Styrelsens Revisions-Kontor hafva, angående förhållandet med hufvudsta- Tab. Litt. K. dens *handel och sjöfart*, för öfrigt meddelats de uppgifter, som innehållas i nedanstående Tab. Litt. K.

Tab. Litt. K. *Varu-in- och utförsel, tulluppbörd, ankomne och afgangne fartyg.*

Värde:	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
af varor, som tullfritt disponerats eller förtullats såväl omedelbarligen vid införseln som ock från kreditupplag, nederlag eller transitupplag R:mt R:dr	32,616,427	90	32,870,249	51	32,514,809	74	36,004,779	77	32,696,487	15
deraf belöper sig på varor från Finland " "	1,903,312	95	1,500,203	68	1,777,014	26	1,702,268	87	2,185,796	12
af varor, som upplagts på kreditupplag " "	I n t e t.		U p p l a g e t							
af varor, som upplagts på nederlag " "	7,630,417	33	9,689,823	54	9,675,805	—	9,129,515	32	10,700,676	94
af varor, som utförts, för såvidt det ej ägt rum från kreditupplag, nederlag eller transitupplag " "	13,282,138	12	15,281,324	62	12,878,815	21	12,125,584	79	13,208,928	30
deraf belöper sig:										
på trävaror " "	151,205	68	155,369	80	125,792	30	610,436	88	939,565	50
på varor till Finland " "	1,460,329	18	1,324,190	93	1,185,174	30	1,265,553	67	1,400,626	67
af varor, som utförts från kreditupplag " "	8,487	36	I n t e t.		U p p l a g e t				u p p h ö r t.	
af varor, som utförts från nederlag " "	295,991	39	297,785	66	430,435	11	491,550	74	463,102	16
Tulluppbörd:										
<i>af inkommande utrikestrafiken:</i>										
tull " "	5,734,701	68	4,978,572	28	5,645,042	47	4,992,256	99	4,507,871	84
nederlagsavgift " "	27,846	95	32,134	40	32,710	99	28,735	50	32,775	45
transitoavgift " "	—	—	684	30	1,050	54	1,219	46	1,349	52
lastpenningar " "	32,756	48	33,619	64	32,876	91	32,084	33	32,099	14
fyr- och båkavgift " "	39,211	53	40,566	62	40,883	92	39,344	85	39,518	22
<i>af utgående utrikestrafiken:</i>										
tull " "	36,063	56	48,642	7	33,197	19	A f g i f t e n		u p p h ö r t.	
nederlagsavgift " "	696	80	856	77	1,193	35	976	48	1,465	31
transitoavgift " "	1,145	86	822	34	A f g i f t e n				u p p h ö r t.	
lastpenningar " "	19,761	32	22,588	20	20,747	14	19,388	51	22,006	8
fyr- och båkavgift " "	27,002	8	29,943	91	32,782	29	31,352	46	35,331	81
<i>af inrikestrafiken:</i>										
fyr- och båkavgift " "	14,200	92	13,614	28	16,437	50	12,480	2	13,534	93
Utförsel till utrikes orter:										
af stångjern Centner	734,443	—	949,279	—	851,195	—	915,734	—	773,433	—
af tjära " "	73,766	—	122,060	—	144,462	—	73,280	—	70,195	—
Tillförsel sjöledes från inrikes orter:										
af brännvin Kannor	2,419,639	—	2,119,796	—	1,792,352	—	2,006,366	—	1,560,491	—

För *Handlande* och deras betjening samt beloppet af den utaf dem, i och för rörelsen år 1865 erlagda bevilling redovisas i Tab. N:o 9 B bland bilagorna. Af tabellen synes, bland annat, att Tab. N:o 9 B. antalet handlande med betjening, hvilket, enligt förra Berättelsen, upptogs vid 1860 års slut till 4,357, numera utgör allenast 4,155; men enär i vissa delar skiljaktiga beräkningsgrunder för dessa tal blifvit följda vid de till Berättelserna lemnade uppgifters meddelande, kan på det minskade antal, som nu redovisas, tillförlitligt omdöme angående handelns beskaffenhet eller huruvida densamma under perioden må

Fortsättning af **Tab. Litt. K.**

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Fartyg:										
<i>ankomne:</i>										
från utrikes orter Stycken	1,600	—	1,577	—	1,549	—	1,469	—	1,252	—
utgörande dessas lastdräktighet Nyläster	52,311	—	53,231	—	51,851	—	49,923	—	51,537	—
från inrikes orter Stycken	9,764	—	7,333	—	8,614	—	8,376	—	4,959	—
<i>afgångne:</i>										
till utrikes orter Stycken	1,364	—	1,374	—	1,344	—	1,282	—	1,165	—
utgörande dessas lastdräktighet Nyläster	37,317	—	39,760	—	39,758	—	42,008	—	43,256	—
till inrikes orter Stycken	9,930	—	7,370	—	9,303	—	8,969	—	4,404	—
Det ofvanuppgifna värdet af varor, införda från eller utförda till utrikes orter, innefattar likväl äfven följande värdebelopp af guld och silfver, nemligen:										
Införsel:										
<i>Guld:</i>										
arbetadt R:mt R:dr	35,731	20	18,086	40	17,846	40	34,936	—	42,551	—
myntadt " "	—	—	—	—	—	—	44	—	330	—
oarbetadt " "	—	—	137,000	64	66,995	52	—	—	—	—
<i>Silfver:</i>										
arbetadt " "	10,170	—	4,542	60	7,852	20	8,798	65	18,794	45
myntadt " "	—	—	—	—	—	—	133	—	—	—
oarbetadt " "	—	—	1,599,999	84	—	—	1,084,035	88	536,000	—
Summa R:mt R:dr	45,901	20	1,759,629	48	92,694	12	1,127,997	53	597,675	45
Utförsel:										
<i>Guld</i> (har ej utförts).										
<i>Silfver:</i>										
arbetadt R:mt R:dr	300	—	—	—	1,410	—	4,600	—	—	—
myntadt " "	558,172	—	118,000	—	172,200	—	39,000	—	—	—
oarbetadt " "	—	—	198	24	—	—	234	50	4,958	—
Summa R:mt R:dr	558,472	—	118,198	24	173,610	—	43,834	50	4,958	—
När värdet af infördt guld och silfver afdrages, utgör återstående importvärdet, deruti inbegripet det af på nederlag upplagde varor R:mt R:dr	40,200,944	3	40,800,443	57	42,097,920	62	44,006,297	56	42,799,488	64
När värdet af utfördt guld och silfver afdrages, utgör återstående exportvärdet, deruti inbegripet det af från kreditupplag och nederlag utförde varor " "	13,028,144	87	15,460,912	4	13,135,640	32	12,573,301	3	13,667,072	46

Anmärkning. Med afseende å dessa uppgifter är af Kongl. General-Tull-Styrelsen meddeladt, att den i 1862 års utgående tulluppbörd upptagna transitoavgift tillkommit för sådan öfverflyttning af varor från kreditupplag till nederlag, som omförmäles i § 17 mom. 6 af underrättelserna till 1860 års tulltaxa och icke för varuutförsel från kreditupplag, ett förhållande, som jemväl framgår af uppgiften, enär i densamma ej finnes upptaget något värde af varor, som under år 1862 utförts från kreditupplag, samt att, enligt hvad Tullkammaren i Stockholm för Finska och inrikes varutrafiken, som meddelat de i uppgiften förekommande sifferbelopp beträffande nämnda trafik, upplyst, orsaken till det mot föregående åren så betydligt minskade antal fartyg, som år 1865 från inrikes orter ankommit och till inrikes orter afgått, är att finna i den omständighet, att skeppare å förpassningsfria fartyg hufvudsakligen från och med sistnämnda år begagnat sig af rättigheten, enligt § 77 uti 1860 års Tullstadga, att icke behöfva anmäla sig å Tullkammaren.

hafva varit i stigande eller fallande ej grundas. Då emellertid handel och sjöfart äro af hvarandra väsentligt beroende, och konjunkturen för den sednare, enligt hvad ofvan är anmärkt, icke under perioden varit fördelaktig, torde hufvudsakligt enahanda omdöme angående den förra finnas berättigadt.

Angående anstalter i Stockholm, hvilka afse sparsamhetens främjande samt företagsamhetens och kreditens underlättande, äfvensom angående åtskilliga här i staden befintliga försäkringsinrättningar meddelas följande:

Stockholms stads Sparbank, som stiftades år 1821 och hvars ändamål är att af mindre bemedlade personer, isynnerhet af den arbetande och tjänande klassen inom hufvudstaden, emottaga och till deras nytta, genom ränteberäkning, förkofra smärre summor, har hållits öppen för allmänheten från ofvannämnda år till den 1 November 1862 hvarje helgfri Lördags eftermiddag från kl. 4 till 8, men ifrån och med sistnämnde dag hvarje helgfri förmiddag från kl. $\frac{1}{2}$ 10 till $\frac{1}{2}$ 1. Delägarne tillgodoberäknad ränta utgör för närvarande fem procent. Jemlikt länereglementet, sker utlåning af Sparbankens medel emot skuld-sedlar, in-tecknade i hus- och jordegendom inom Stockholms stad samt fast egendom på landet, äfvensom Rikets Ständers Banks, Riksgälds-Kontorets och Stockholms stads obligationer samt förbindelser af allmänna eller enskilda verk, bolag och inrättningar, städer, församlingar eller andra korporationer, med eller utan amortering. I afseende å Sparbankens förvaltning och verksamhet under den tiderymd, hvarom nu är

Tab. N:o 13. fråga, återopas Tab. N:o 13 bland bilagorna.

Rän- och Kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, hvilken har till ändamål att emottaga och göra fruktbarande större eller mindre besparingar för att derigenom bereda insättare antingen lifränta eller kapital att lyftas på en gång, bildades redan år 1850 sedan af Kongl. Maj:t utsedde komiterade uppgjort förslag till reglemente, som af Kongl. Maj:t i nåder utfärdades den 11 Januari samma år.

Till följd af bristande kännedom hos allmänheten om fördelarne af denna inrättning och äfven af obenägenheten hos de mindre bemedlade att för längre tid afsäga sig rättigheten att sjelf disponera öfver sina besparingar, blef Anstalten under de första åren icke särdeles mycket anlitad, hvartill möjligen i någon mån bidrog vissa mindre lämpliga stadganden i reglementet.

Sedan dessa blifvit uti förnyadt reglemente af den 27 Juli 1860 undanröjde och kanske hufvudsakligast derigenom att Anstalten lyckats anskaffa sig en för allmänheten lätt tillgänglig kontorslokal vid en af hufvudstadens mest trafikerade platser, har insättarnes antal icke obetydligt förökats, så att Anstalten numera hunnit samla åt dem en behållning, som vid 1865 års slut utgjorde 878,295 Rdr 20 öre. Då dessa medel till större delen tillhöra barn, för hvilka inträde i Anstalten blifvit beredt och lifräntorna icke utgå förrän insättarne uppnått 55 års ålder, bör man af Anstaltens nuvarande behållning kunna sluta till de betydliga kapitalbelopp, den kommer att förvalta i en framtid. Redan nu ökar sig Anstaltens kapital genom nya insättningar och räntor med öfver 100,000 R:dr årligen, och då i en framtid, i förhållande till insättningsarnes belopp, högst betydliga lifräntor kunna utbetalas, blir sådant en ytterligare uppmuntran för kommande släkten att begagna sig af de fördelar, Anstalten erbjuder. Anstalten omfattar för närvarande utom Stockholms stad och län, Upsala, Westmanlands, Södermanlands, Gefleborgs och Gotlands län, men öfvervägande antalet af Anstaltens delägare, som vid 1865 års slut utgjorde omkring 2,500, äro Stockholmsboer.

En viss sorglöshet för framtida behof hos den tjänande klassen är utan tvifvel anledningen till att denna klass i allmänhet icke söker inträde i Anstalten. Detta beklagliga förhållande är väl till någon grad att tillskrifva bristande kännedom om Anstalten, och denna vinnes kanske först då Anstalten genom utbetalande af lifräntor på ett mera praktiskt sätt visar, huru genom små besparingar ekonomiskt oberoende på ålderdomen kan ernås. Emellertid vore önskligt om korporationer, landtbrukare och fabrikanter, som hafva många arbetare i sin tjänst, genom insättningar i Anstalten för sina arbetares barn ville gagna

dem och derigenom jemväl befordra Anstaltens mål, att verka en icke oväsentlig lättnad i kommande tiders fattigvård.

Stockholms Enskilda Bank. För tiden då detta Bankbolag stiftades, de rörelsegrenar, Bankens verksamhet omfattar, m. m., redogöres i förra Femårsberättelsen pag. 27. Under den 13 September 1864 täcktes Eders Kongl. Maj:t bevilja samma bolag förlängd oktroj under en tiderymd af 10 år, räknade från den 1 September 1866. Bankens grundfond utgöres af 1,000,000 R:dr. Bankens delägare äro solidariskt ansvarige för Bankens alla förbindelser. Då Bolaget ingicks utgjorde delägarnes antal 83. Genom arf och andra laga öfverlåtelse, hafva banklotterna erhållit större spridning, så att delägarnes antal numera uppgår till 125. Det kostnadsfria tillhandahållandet af postremiss-vexlar, hvilka infrias å de flesta Bankkontor i Riket, har, enligt Kongl. General-Post-Styrelsens underdåniga Berättelse, väsentligt minskat försändandet af penningar med posten. Stockholms Enskilda Bank har bringat denna för allmänheten gagnande rörelsegren till ett system, uti hvilket alla enskilda banker i landsorten beredvilligt deltagit. Under Bankens tioåriga verksamhet har, oaktadt inträffade svåra rubbningar i penningemarknaden, dess goda kredit aldrig varit störd. Ifrån Bankens öppnande den 15 Oktober 1856 till den 15 September 1866 utgjorde depositionernas antal 50,700. Den 15 Oktober 1865 öppnade bolaget ett Afdelningskontor vid Drottninggatan till besparing af tid för de räkningshafvare, som bebo det folkrika Norrmalm. I förhållande till denna Banks omfattande rörelse hafva lagsökningarnes antal varit ytterst ringa, nemligen, under loppet af 9 räkenskapsår, 14 st.

För jemförelse bifogas i nedanstående tabeller Litt. L och M sammanfattade öfversigter af Tab. Litt. L och M. Bankens ställning dels vid förra femårsperiodens slut den 31 December 1860 och dels vid 1865 års utgång.

Tab. Litt. L. Öfversigt af Stockholms Enskilda Banks ställning den 31 December 1860.

Skulder:			Tillgångar:		
	R.dr.	öre.		R.dr.	öre.
Lottägarnes kapital	1,000,000	—	Grundfonds-hypoteker	600,720	—
Reservfonden	500,000	—	Kassabehållning	1,792,650	23
Depositions-räkningen	6,826,300	—	Vexlar och obligationer, lån mot reverser och varor	10,151,333	95
Upp- och Afskrifnings-räkningen	2,454,160	4	Kreditiv-räkning, utestående	1,303,300	—
Utelöpande banksedlar	1,557,115	—	Osäkra fordringar upptagne till	10	—
Diverse förbindelser	132,587	6	Inventarier och organisations-kostnader	3,100	—
Saldo af obetalda räntor	44,502	72	Fastighets- och nybyggnads-konto	137,549	60
Dito af löpande räkningar med andra Banker och personer	1,337,286	97			
Dito till ordinarie bolagsstämmans disposition	136,711	99			
Summa R:mt R:dr	13,988,663	78	Summa R:mt R:dr	13,988,663	78

Tab. Litt. M. Öfversigt af Stockholms Enskilda Banks ställning den 31 December 1865.

Skulder:			Tillgångar:		
	R.dr.	öre.		R.dr.	öre.
Lottägarnes kapital	1,000,000	—	Grundfonds-hypoteker	612,410	—
Reservfonden	1,020,680	35	Kassa	1,565,266	79
Depositions-räkningen	7,439,800	—	Portföljen	10,757,759	37
Upp- och Afskrifnings-räkningen	2,094,272	59	Kreditiv-räkningen	2,221,100	—
Utelöpande banksedlar	1,364,875	—	Osäkra fordringar	10	—
Diverse förbindelser	324,971	81	Inventarier	12,000	—
Saldo af obetalda räntor	79,321	12	Fastighet	453,700	—
Saldo af löpande räkningar	2,028,325	23			
Saldo till bolagsstämmans disposition	270,000	—			
Summa R:mt R:dr	15,622,246	10	Summa R:mt R:dr	15,622,246	10

Skandinaviska Kredit-Aktie-Bolaget. Detta Bolag med Hufvudkontor i Göteborg, der Styrelsen har sitt säte, öppnade i Stockholm Afdelningskontor den 1 Juli 1865. Bolaget är grundadt på lagen om Aktie-Bolag af den 6 Oktober 1848. Teckningssumman till grundfonden belöper sig till 7½ millioner, deraf 3 millioner Riksdaler blifvit kontant inbetalde. Bolagets verksamhet afser:

- 1:o. Att medverka till anskaffande af medel, som upptagas i form af statslån eller för kommuner och korporationer.
- 2:o. Att taga del i sådana lån och att köpa och sälja andelar deri.
- 3:o. Att köpa och sälja aktier och obligationer, utgifna af lagligen konstituerade föreningar, för upptagande af lån mot säkerhet i fast egendom eller för utförande af större industriela företag.
- 4:o. Att, genom penninge-försträckningar, befordra företag af sistnämnde eller dermed likartad beskaffenhet, ehvad de utföras af bolag eller af enskilde personer.
- 5:o. Att emottaga penningar till förvar eller förräntande.
- 6:o. Att köpa och sälja vaxlar.

Bolaget är berättigadt att till drifvande af sin rörelse jemväl anskaffa medel genom utgifvande af räntebärande obligationer, i förhållande till hos Bolaget ineliggande värdepapper.

Öfversigt af Bolagets ställning uppgöres vid hvarje kvartals slut i närvaro af ett utaf Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län utsedt ombud, och hvilken öfversigt till Eders Kongl. Maj:ts Finans-Departement insändes samt i allmänna tidningar kungöres.

Då Bolaget endast under en jämförelsevis kort tid varit i verksamhet, hafva inga siffror angående rörelsens omfattning nu kunnat meddelas.

Industri-Kredit-Aktie-Bolaget i Stockholm. Behovvet af en kredit-anstalt inom hufvudstaden, med hufvudsakligt ändamål att tillhandahålla nödigt rörelsekapital företrädesvis åt s. k. mindre industri-idkare, hade länge varit känt och erkänt af Stockholms industriela klasser, innan några allvarligare bemödanden gjordes till afhjelpande af detta behof.

Visserligen hafva på sednare tider åtskilliga anstalter blifvit inom landet och äfven här i hufvudstaden upprättade, för att underlätta transaktioner mellan långifvare och lånebehöfvande eller för att befordra kapitalernas hastiga omsättning och tillfredsställa rörelsens behof; men dessa anstalter hafva i allmänhet afsett egentligen den större rörelsen. Svenska Slöjdföreningen, hvilken genom så många andra åtgärder visat sig vara en lika nitälskande som upplyst målsman för den fosterländska industrien, tillhör utmärkelsen att hafva tagit initiativ till bildande af en kredit-anstalt, hvars förnämsta syftemål skulle blifva att mot antaglig säkerhet förskaffa hufvudstadens industri-idkare de för deras rörelse nödiga kapitaler. Nämnde förenings styrelse nedsatte nemligen i Maj månad 1864 en komité för utarbetande af förslag till de grunder, hvarpå en dylik anstalt borde hvila. De utsedde komiterade framlade äfven inom kort resultaterna af sina arbeten, och ehuru det af dem uppgjorda förslag i flera delar förändrades, tje-nade det dock till utgångspunkt för det förslag till bolagsordning för Industri-Kredit-Aktie-Bolaget i Stockholm, som sedermera, den 11 November 1864, vann Eders Kongl. Maj:ts nådiga stadfästelse.

Nämnda Bolag är grundadt på lagen om aktiebolag af den 6 Oktober 1848 och delägarnes ansvarighet således inskränkt till det tecknade aktiebeloppet.

Grundfonden utgjorde, efter afslutad teckning den 10 Juni 1865, 550,000 R:dr R:mt, hvarå 25 proc. var inbetaldt, men får uppgå till En million samma mynt.

Aktierna lyda å 100 R:dr R:mt hvardera.

Bolagets verksamhet, som tog sin början den 23 Maj 1865, har under tiden intill den 31 December samma år omfattat: dels mottagande till förräntande af penningar antingen å deposition på viss uppsägningstid eller å löpande räkning; dels att lemna penningeförsträckningar mot gódkänd säkerhet, hvarvid

såsom sådan antagits äfven accepterade räkningar och färdiggjorda arbeten. Denna sednare lånegren har dock ej synnerligen flitigt anlåtats, i följd af svårigheten att betrygga långgifvarens säkerhet utan att denne själf förvarar panten. Nedanstående tab. Litt. N lemna öfversigt af Bolagets ställning den 31 Decem- Tab. Litt. N.
ber 1865.

Stockholms stads Allmänna Pantlåne-Inrättning. För denna, under inseeende af Stockholms Drätsel-Nämnds Första Afdelning ställda, Inrättning, hvars ändamål är att, mot pant, med penningelån betjena en hvar, som sig derom anmäler, men isynnerhet personer af den fattigare klassen, har Eders Kongl. Maj:t den 5 Maj 1863 utfärdat förnyadt reglemente. Vid 1861 års början voro de utestående lånens antal 76,668 st. med ett kapital af 669,511 R:dr och vid 1865 års slut voro de utestående lånens antal 89,529 st. med ett kapital af 825,982 R:dr 50 öre. Hvarje utgifvet lån har per medium utgjort 8½ R:dr. Genom befolkningens tillväxt, som måhända gått i raskare progression än det allmänna välståndet, har, oaktadt Allmänna Pantlåne-Inrättningens tillvaro och oaktadt icke någon lånsökande med lånbar vara gått derifrån ohulpen, en mängd enskilde pantlånare framträd, som genom högt uppdrifven ränta — ända till 75 proc. för år — ockra på den behöfvande allmänheten. Fråga har derföre varit väckt om Afdelnings-kontors inrättande i de aflägsna stadsdelarne, men då kommunen hvarken är eller anser sig vara pliktig att anskaffa medel till obegränsadt belopp för pantlånerörelsens bedrivande, helst kringliggande och äfven aflägsna landsorter i ej ringa grad lära anlita Inrättningen för låns erhållande, har frågan om dylika Afdelnings-kontors inrättande tills vidare undanskjutits. Under ifrågavarande femårsperiod har lånerörelsen bedrivits på sätt af nedanstående tabell Litt. O närmare inhemtas.

Tab. Litt. O.

Stockholms stads Brandförsäkrings-Kontor. Åberopande, angående denna Inrättnings tillkomst, styrelse m. m., förra Femårsberättelsen, pag. 26, får Öfver-Ståthållare-Embetet, i afseende å Kontorets verksamhet för åren 1861—1865, meddela efterstående summariska sammandrag, tab. Litt. P.

Tab. Litt. P.

Tab. Litt. N. Öfversigt af Industri-Kredit-Aktie-Bolagets i Stockholm ställning vid 1865 års slut.

Tillgångar:			R.dr.	öre.	Skulder:			R.dr.	öre.
Aktieägarnes förbindelse för obetald andel af grundfonden...	412,500	—	Grundfonden	550,000	—				
Inneliggande värdepapper.....	636,585	62	Depositions-räkningen	313,810	—				
På Upp- och Afskrifnings-räkning i annan Bank.....	48,503	35	Upp- och Afskrifnings-räkningen	205,256	79				
Kassabehållning	35,484	79	Upptagna lån	50,000	—				
Inventarier	1,500	—	Obetalda räntor	4,285	27				
			Saldo till bolagsstämmans disposition	11,221	70				
Summa R:mt R:dr	1,134,573	76	Summa R:mt R:dr	1,134,573	76				

Tab. Litt. O.

Allmänna Pantlåne-Inrättningens rörelse.

År	Utgifna lån.			Inbetalda lån.						Inrättningens inkomster.						Inrättningens utgifter.									
	Genom lösning.			Genom auktion.			Influten ränta och provision å lösta och sålda pantar.	Influten straff-afgift.		Influten auktions-provision och slag-afgift.	Summa inkomst.		Afdönings-kostnader.	Ränta å lånekapi-talet.		Diverse omkost-nader.		Summa utgift.							
	Antal.	Kapital.	öre.	Antal.	Kapital.	öre.		R.dr.	öre.		R.dr.	öre.		R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.				
1861 ..	144,060	1,183,834	50	119,704	1,008,647	50	18,497	117,682	50	75,663	10	3,009	32	7,068	09	85,740	51	29,226	55	40,753	07	3,120	52	73,100	14
1862 ..	135,696	1,130,804	50	118,857	1,014,260	—	21,503	134,025	—	81,047	46	3,361	65	8,137	44	92,546	55	31,656	50	42,328	10	2,754	58	76,739	18
1863 ..	133,136	1,218,660	50	111,732	1,035,200	—	19,017	117,025	—	79,307	77	3,083	66	7,362	57	89,753	70	39,703	33	39,153	24	3,439	03	82,295	60
1864 ..	152,841	1,408,616	50	118,150	1,140,069	—	20,100	139,534	—	87,331	48	3,499	69	8,327	78	99,158	95	40,390	—	45,916	04	3,975	27	90,281	31
1865 ..	145,089	1,268,280	—	126,375	1,165,728	50	26,026	181,553	—	98,761	88	4,279	15	10,493	31	113,534	34	40,939	67	51,804	05	3,531	91	96,275	63
Summa	710,522	6,210,196	—	594,818	5,363,905	—	105,143	689,819	50	422,111	69	17,233	17	41,389	19	480,734	05	181,916	05	219,954	50	16,821	31	418,691	86

Stockholms stads Brandstods-Bolag till försäkring af lösegendom. För detta, såsom af benämningen inhemtas, endast till försäkring af inom Stockholms stad befintlig lösegendom afsedda brandstodsbolag stadfästades Nädigt Reglemente den 25 Oktober 1843.

Dess angelägenheter förvaltas dels af Principalerna eller samtliga försäkringstagare, dels af sextio bland dem utsedde Deputerade, hvilka utgöra anstaltens Öfver-styrelse, och dels af en utaf nämnde Deputerade utsedd Direktion, bestående af fem ledamöter.

Inrättningens försäkringstagare sammanträda till bolagsstämma den 15 Januari hvarje år eller första näst derefter inträffande söcknedag, då val till Deputerade och Revisorer verkställas. Öfver-styrelsen samlas deremot då göromålens behandling sådant fordrar och alltid den 1 April eller näst derpå följande söcknedag, vid hvilket tillfälle revisions-berättelsen skall aflemnas och décharge för förvaltningen åt Direktionen meddelas. För de sednast tilländalupna fem räkenskapsåren, hvilka hos bolaget räknas från och med den 1 Oktober ena året till och med den 30 September påföljande år, hafva räkenskaperna utvisat

Tab. Litt. Q. de förhållanden, som upptagas i vidstående tab. Litt. Q.

Försäkrings-Aktie-Bolaget Skandia. Angående detta bolags brand- och lif-försäkringsrörelse under Tab. Litt. R. ifrågavarande fem år lemna vidstående tabell Litt. R. närmare upplysning. Bolagets fonder uppgingo vid 1865 års slut till följande belopp:

Grundfonden	14,999,550: —
Lifförsäkringsfonden	1,203,891: 94.

Tab. Litt. P. Öfversigt af Stockholms stads Brandförsäkrings-Kontors ställning 1861—1865.

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Inkomster:										
Brandförsäkrings-afgifter	185,040	85	206,260	08	204,545	02	241,822	20	255,093	16
Intresse-medel	293,618	45	303,286	46	312,312	19	323,417	57	332,612	33
Fasta egendomen i kvarteret Aglaurus	1,860	39	907	73	4,083	27	—	—	—	—
R:mt R:dr	480,519	69	510,454	27	520,940	48	565,239	77	587,705	49
Utgifter:										
Bidrag till Brandvaks-afgiften	52,962	28	54,361	60	55,957	04	32,407	63	32,268	58
Dito till Inkvarterings-afgiften	4,884	12	4,607	99	4,362	78	3,741	54	—	—
Dito till Gatulägnings-afgiften	36,000	—	36,000	—	36,000	—	36,000	—	36,000	—
Dito till Lyshållnings-afgiften	19,331	23	19,841	98	20,424	32	8,616	97	8,884	29
Dito till Vattenledningen	45,000	—	45,000	—	45,000	—	45,000	—	45,000	—
Brandskade-ersättningar	17,718	83	8,325	—	18,702	08	47,084	16	294,162	17
Ersättningar för borttröjda träbyggnader	27,762	—	42,818	70	40,616	67	13,832	50	9,440	50
Brand-omkostnader	29,793	79	29,876	16	30,145	08	31,587	—	34,754	68
Kontors-omkostnader	4,350	69	4,548	67	4,961	48	6,735	82	6,587	83
Extra utgifter	1,950	—	320	—	207	50	4,614	75	480	—
Restituerade brandförsäkrings-afgifter	2,910	65	2,286	20	768	65	461	16	663	27
Direktionens arvoden	8,000	—	8,000	—	8,000	—	8,000	—	8,000	—
Kontors-statens aflöning	24,325	—	23,975	—	24,150	—	24,175	—	25,525	—
Pensions-staten	4,425	—	6,000	—	6,322	50	6,755	—	7,659	16
Fasta egendomen i kvarteret Aglaurus	—	—	—	—	—	—	423	25	3,387	74
R:mt R:dr	279,413	59	285,961	30	295,618	10	269,434	78	512,818	22
Behållning eller öfverskott	201,106	10	224,492	97	225,322	38	295,804	99	74,887	27
Brandförsäkrings-Kontorets Fond	7,875,403	89	8,099,896	86	8,325,219	24	8,621,024	23	8,695,911	50
Dito Ausvarighets-summa	108,407,934	33	116,123,119	71	124,455,594	08	132,497,790	18	139,947,282	18

Anm. Vid 1865 års slut voro brandförsäkrade 3,614 fasta egendomar.

Brandförsäkringsfonden	409,572: 15.
Reservfonden	270,262: 11.

tillhopa 16,883,276: 20.

Sjöförsäkrings-Aktie-Bolaget Neptunus. Detta Bolag stiftades år 1862 och började den 1 Juli samma år sin verksamhet med ett kapital af 1,000,000 R:dr, hvaraf 300,000 R:dr betalades kontant och för 700,000 R:dr aktieägarnes skuldförbindelser aflemnades.

Ifrån sagde dag till 1865 års slut har detta Bolag tecknat försäkringar mot sjöfara för tillsammans R:mt R:dr 81,477,826; nemligen:

år 1862 för	R:dr 11,825,157: —
» 1863 »	» 23,278,136: —
» 1864 »	» 22,933,224: —
» 1865 »	» 23,441,309: —

och hafva de därför erhållna premier utgjort tillsammans R:mt R:dr 1,499,329; nemligen:

år 1862	R:dr 208,343: —
» 1863	» 403,317: —
» 1864	» 450,796: —
» 1865	» 436,873: —

Bolagets ställning vid 1865 års slut visade sig som följer:

Aktie-kapitalet	R:mt R:dr 1,000,000: —
Reserv-fonden	» » 124,692: 87,

Tab. Litt. Q.

Öfversigt af Stockholms stads Brandstods-Bolags till försäkring af lösegendom ställning 1861—1865.

Inkomster:	R:dr.		öre.		Behållningen:	R:dr.		öre.	
	Den 30 September 1861	74,241	03	74,930		36	utgjorde för år 1861.....	296,012	86
» » 1862	74,930	36	75,019	85	» » 1862.....	372,940	16	402,546	97
» » 1863	75,019	85	77,315	01	» » 1863.....	273,488	96		
» » 1864	77,315	01	80,444	15	» » 1864.....				
» » 1865	80,444	15			» » 1865.....				
Utgifter:					- Ausvariga försäkringar:				
Samma tid 1861	43,322	06			uppgingo den 30 September 1861 till.....	56,857,200	—		
» 1862	44,781	65			» » 1862 »	58,985,150	—		
» 1863	23,290	46			» » 1863 »	61,040,200	—		
» 1864	47,708	20			» » 1864 »	65,438,650	—		
» 1865	209,502	16			» » 1865 »	69,309,050	—		

Tab. Litt. R.

Öfversigt af Försäkrings-Aktie-Bolaget Skandias rörelse 1861—1865.

	Brandförsäkringsrörelsen.										Lif-försäkringsrörelsen.						
	Antal nya försäkringar.	Försäkringsbelopp.	Premiebelopp.	Utbetalde: —					Försäkringsbelopp i gällande kraft vid årets slut.	Antal personer,		I följd af dödsfall utbetaldt belopp.	Försäkringsbelopp i gällande kraft vid årets slut.				
				Reassuranser.	Brandskadeersättningar.	Reassuranser.	afidit.										
År 1861	35,873	271,467,443	20	1,034,086	20	216,597	72	703,151	91	193,466,264	70	232	15	88,370	—	10,563,258	—
» 1862	42,966	299,922,143	39	1,040,658	19	180,619	48	446,916	61	212,499,724	90	259	17	136,727	53	10,913,303	—
» 1863	44,685	329,144,669	96	1,139,845	93	168,234	73	740,194	51	230,469,047	9	240	19	145,572	2	11,085,228	—
» 1864	34,418	321,054,393	11	1,080,150	49	183,715	86	543,232	—	221,282,999	71	303	20	115,300	—	11,771,631	—
» 1865	39,419	350,013,265	24	1,160,275	61	212,257	14	987,844	12	244,335,075	63	270	20	142,950	—	12,531,002	—

och hafva aktieägarne under de respektive åren erhållit i vinst och ränteutdelning å kontant inbetalde medel af aktiekapitalet:

år 1862	20 procent.
» 1863	10 »
» 1864	10 »
» 1865	11 »

Enligt den af Eders Kongl. Maj:t stadfästade Bolagsordningen får högst hälften af årets vinst till aktieägarne utdelas. Af andra hälften bildas en reservfond för att, i händelse af behof, användas, hvarigenom, under förutsättning att ej allt för stora olyckor inträffa, Bolagets ställning allt mer konsolideras. Af de stora summor, som försäkrats, synes, att Bolagets stiftande var högst behöfligt och att dess verksamhet är ganska betydlig, samt att det, på samma gång det lemnat skälig vinst åt aktieägarne, äfven gagnat landet, emedan en stor del af de tecknade försäkringarne eljest gått till utlandet *).

Då omsättningen af obligationer, aktier med flera dylika värdepapper, under ifrågavarande period, i allmänhet varit liffigare än tillföre, och man, under sådana förhållanden, ansett mindre lämpligt att offentlig försäljning af dylika värdepapper, när sådan kunde ifrågakomma, skulle å stadens auktionskammare verkställas, hafva särskilda auktioner å Stockholms börs, sedan år 1862, varit ordnade till försäljning af obligationer, lottbref, aktier och dylika värdepapper samt Nådigt Reglemente för dessa auktioner den 20 December samma år utfärdats. Samtidigt har ock 5 § i Nådiga Reglementet för Auktionsverket i Stockholm den 13 April 1858 erhållit sådan förändrad lydelse, hvarigenom jemte böcker, kartor och musikalier, äfven konst saker och myntsamlingar få, när sådant af säljare åstundas och Auktionsdirektörerne dertill lemna bifall, försäljas å särskildt dertill bestämdt ställe.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 12. De hithörande uppgifterna, hvilka röra *kronouppbörden* i Stockholm, innefattas i Tab. N:o 12 bland bilagorna. Utöfver hvad dessa uppgifter innehålla har Öfver-Ståthållare-Embetet intet att meddela.

6. Politi.

Genom nådiga Brevet den 5 Oktober 1858, åberopadt i sednaste Femårsberättelsen, förordnades, att *nattbevakningen* i hufvudstaden skulle intill den 1 September 1861 ombesörjas på enahanda sätt som genom Nådiga Brevet den 9 Mars 1850, angående förändrad organisation af polisväsendet härstädes, blifvit stadgadt, eller att berörda bevakning, hvilken förut var anförtrodd åt stadens Militär-korps, skulle, till en början dock endast för bestämd tiderymd, under Öfver-Ståthållare-Embetets för polisärenden omedelbara uppsigt, genom stadens polis, med biträde af posteringar och patruller af garnisonen, bestridas; varande enligt förstberörde nådiga Bref den årliga utgiftsstaten för Poliskammaren samt polis- och nattbevakningen upptagen till 232,200 R:dr, motsvarande den årliga inkomststaten, hvilken bestod af följande titlar, nemligen:

Anslag från statsverket	Rmt Rdr 28,100: —
» från Stockholms stads då varande Drättselkommission, af stadskassan	» » 15,000: —

*) Jemte omförmälda Bolag, hafva två andra Sjöförsäkrings-Bolag utöfvat verksamhet här i staden, nemligen »*Sjö-Assurans-Kompaniet i Stockholm*», stiftadt den 4 Juli 1739 men upplöst vid 1865 års utgång, och »*Sjöförsäkrings-Bolaget i Stockholm*», för hvilket, under denna benämning, nådig oktroj sednast meddelats på tio år från den 1 Oktober 1856 och som vid oktrojtids slut den 1 Oktober 1866 jemväl upphört att meddela nya försäkringar.

Anslag af den till bemälda kassa ingående afgift för rättighet att i hufvudstaden idka handel med och utskänkning af brännvin och andra spirituösa drycker	R:mt	R:dr	117,500: —
» från Brandvaktsskassa-administrationen	»	»	68,000: —
En tredjedel af polispersonalens andel i de till Poliskammaren inflytande bötesmedel, förslagsvis	»	»	3,600: —
			Summa R:mt R:dr 232,200: —

hvarförutom Öfver-Ståthållare-Embetet uppbar såsom bidrag till nattbevakningens besörjande en af Stockholms stads Brandförsäkrings-Kontors öfverstyrelse beviljad, utöfver den gällande, efter 73 öre för 1,000 R:dr af i 12 år försäkrade egendomsvärden beräknade och från Brandförsäkrings-Kontoret till Brandvaktsskassa-administrationen utgående brandvaktsafgiften, särskildt tillökt brandvaktsafgift af 27 öre för hvarje 1,000 R:dr af nyssberörde i 12 års tid försäkrade egendomsvärden; men som vid detta anslag blifvit fastadt det förbehåll, att någon förändring icke finge äga rum i de tre af Stadsmilitärkorpsen före den ifrågavarande polis- och nattbevakningens uppsättning serverade distriktsprutornas verksamhet, och det bestående Stadsmilitär-kompaniet kunnat öfvertaga serveringen af endast en sådan spruta, hade Öfver-Ståthållare-Embetet varit föranlåtet att, för fullgörande af berörda vilkor, uppsätta och underhålla en särskild brandsläckningskorps, för hvilken den årliga kostnaden hade öfverstigit den särskildt tillökta af Öfver-Ståthållare-Embetet uppburna brandvaktsafgiften, hvadan samma vilkor medfört en årlig förlust, som måst med poliskassans öfriga tillgångar betäckas.

Sedan Öfver-Ståthållare-Embetet, uti underdånig skrifvelse den 4 Juni 1861, hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmält, det Öfver-Ståthållare-Embetet saknade anledning att beträffande frågan om nattbevakningens bestridande och Poliskammarens inkomst- och utgiftsstat för tiden från den 1 September berörde år föreslå väsendtliga förändringar, men likväl, af uppgifna skäl, ansett sig böra tillstyrka ett ökadt årligt anslag af 7,000 R:dr, att af stadens husägare anvisas och från Brandvaktsskassa-administrationen utgå, för att användas dels till polisöfverkonstaplarnes förseende med fullständig uniform, dels för tillökning af polispersonalen i 3:ne polisdistrikter, dels ock till bestridande af kostnad för kassörsgöromål och vård om rustkammaren samt läkarevård åt polispersonalen; i öfverensstämmelse hvarmed Öfver-Ståthållare-Embetet uppgjort förslag till utgifts- och inkomststat, slutande på en summa af 239,200 R:dr, om fastställelse å hvilken stat för en tid af 2:ne år från sistberörda dag Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet hemställt; så och efter det vederbörande blifvit hörde, har Eders Kongl. Maj:t, enligt nådigt Bref den 13 September 1861, vid det förhållande att Sockenstämme-Nämnden funnit sig icke kunna till förslaget om ett ytterligare tillskott af 7,000 R:dr från Brandvaktsskassa-administrationen lemna bifall, och enär sålunda den med förutsättning af ett sådant ökadt tillskott uppgjorda utgiftsstat för Poliskammaren icke kunde bringas till verkställighet, funnit godt att, jemte nådigt förklarande att de 5,000 R:dr, som utöfver det äldre anslaget af 112,500 R:dr under nyssförflutne tre år af brännvinsförsäljnings-afgifterna utbetalda från stadskassan, skulle tills vidare och i mån af tillgång fortfarande för polisbevakningen utgå, äfvensom att nattbevakningen finge, — under iakttagande af det utaf Brandförsäkrings-Kontorets öfverstyrelse fortfarande yrkade förbehåll i afseende å de tre distriktsprutorna — på enahanda sätt som förut intill den 1 September 1863 bestridas, i nåder förordna att den genom nådiga Brefvet den 5 Oktober 1858 för Poliskammaren fastställda stat skulle förblifva gällande till den 1 September 1863.

I sammanhang med sedermera afgifvet förslag till nattbevakningens bestridande på enahanda sätt och ordnande af Poliskammarens inkomst- och utgiftsstat från och med sistberörda dag, hade Öfver-Ståthållare-Embetet anmält behovet att uti det årliga anslaget erhålla en nödig tillökning af 20,000 R:dr, att

från Brandvaktsskassa-administrationen utgå för tillökning i polis- och nattbevakningspersonalen, förbättring uti en del af denna personals aflöning samt till bestridande af vissa andra nödiga utgifter; men sedan hufvudstadens fastighetsägare afslagit framställningen om den begärda anslagstillökningen samt Öfver-Ståthållare-Embete i anledning deraf jemväl funnit sig föranlåtet för närvarande frånträda förslaget om sådan tillökning, blef, genom nådiga Brevet den 25 September 1864, i öfverensstämmelse med Öfver-Ståthållare-Embete tillika gjorda underdåniga hemställan, i nåder förklaradt, att nattbevakningen finge intill den 1 September 1864 på samma sätt och under enahanda vilkor som förut bestridas samt intill samma dag den genom nådiga Brevet den 5 Oktober 1858 för Poliskammaren fastställda stat fortfarande förblifva gällande, med rättighet för Öfver-Ståthållare-Embete att, derest sådant funnes af omständigheterna påkalladt, använda de besparingar, som genom inträffande ledigheter bland polisbetjeningen uppkommo, till förbättring af den öfriga polisbetjeningens aflöning.

Uti underdånig skrifvelse den 27 Juni 1864 blef förslag angående ordnandet af polis- och nattbevakningen från och med den 1 September samma år af Öfver-Ståthållare-Embete underställt Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, hvarvid Öfver-Ståthållare-Embete redogjorde för de förändringar, hvilka Öfver-Ståthållare-Embete, med ledning af erfarenheten under den längre tid, som förflutit sedan den genom nådiga Brevet den 9 Mars 1850 förordnade organisationen af polisväsendet och nattbevakningen trädde i verkställighet, ansåg vara af behovet och omständigheterna påkallade; — i hvilket afseende Öfver-Ståthållare-Embete — efter underdånig hemställan, att, då den såsom bidrag till nattbevakningens besörjande från Stockholms Brandförsäkrings-Kontor beviljade särskilda tillskottsafgift af 27 öre för hvarje 1,000 R:dr af värdet för egendomar, som i tolf år varit försäkrade, med vilkor att nödig servis underhölles vid de tre större distriktsprutor, som före den nuvarande polis- och nattbevakningens uppsättning serverades af stadens Militärkorps, under sistförflutna tre år i medeltal uppgått till 14,618 R:dr, men kostnaden för underhållet af den för berörde ändamål erforderliga särskilda brandsläckningskorps med hvad dertill hörde årligen utgjort 14,289 R:dr 63 öre, så att ett årligt öfverskott uppstått af allenast 328 R:dr 37 öre, anordningen härutinnan, hvilken följaktligen icke stode i något oskiljaktigt sammanhang med regleringen af polisen och dess utgiftsstat, måtte tills vidare få fortfara; — äfvensom med förklarande att, under förutsättning att det belopp, 68,000 R:dr, som hitintills från Brandvaktsskassa-administrationen årligen utgått för nattbevakningens ombesörjande af poliskorpsen, fortfarande tillhandahölles, Öfver-Ståthållare-Embete ansåge ändring i hufvudgrunderna för *nattbevakningens bestridande* från den 1 September icke erfordras, — hufvudsakligen i underdånighet anförde: att, enär Polismästaren, hvilken utöfningen af Öfver-Ståthållare-Embete för polisärenden åligganden närmast tillkomme, icke allenast hade att betrygga ordningen och säkerheten inom hufvudstaden genom åtgärder till förekommande och upptäckande af lagöfverträdelse och brott, samt att låta tillse efterlefnaden af författningarne angående ordning och sundhet m. m., utan honom äfven, enligt särskilda författningar, åläge att handlägga och afdöma allehanda slags polisförbrytelser och flerfaldiga af polisbetjeningen anställda åtal för mindre lagöfverträdelse, Polismästaren således under ditintills varande förhållanden kunde i viss mån anses i sin person hafva förenat egenskapen af både åklagare och domare; att, då en sådan förening vore olämplig, samt i andra länder, der enahanda förhållande tillförene ägt rum, dessa olikartade befattningar under sednare tider blifvit skiljda, och skyldigheten att handlägga de mål, uti hvilka polismyndigheten haft domsrätt, blifvit från Polischefen öfverflyttad på särskild domare eller polisdomstol, en sådan till principen riktig fördelning af Polismästarembete dåvarande åligganden syntes äfven här böra och kunna åstadkommas; att Polischefen, hvilkens verksamhet till ej ringa del upptoges af den för hans embete, såsom af mera verkställande art, egentligen främmande skyldigheten att såsom domare handlägga och pröfva en mängd inför Poliskammaren väckta åtal, skulle då komma i tillfälle att mera uteslutande egna sig åt de egentliga polisgöromålen,

hvilka ock vore af den mångfaldiga och omfattande beskaffenhet, att de upptoge en mans tid; hvaremot handläggningen och pröfningen af åtal för sådana förbrytelser, som enligt gällande författningar böra af Öfver-Ståthållare-Embetet afdömas, äfvensom för öfverträdelser af polisförfattningarne och vitesförbud, skulle uppdragas åt särskild, för sådant ändamål inom Öfver-Ståthållare-Embetet anställd domare; att hos den lägre polispersonalen först genom öfning och utbildning efter antagandet i tjensten kunde i erforderlig grad påräknas de egenskaper, hvilka utgjorde vilkor för en duglig polisbevakning, hvarvid likväl erfordrades ledning och undervisning af insigtsfull och bildad person; att, som Polismästarens tid vore fullt upptagen af andra och viktiga tjensteåligganden, nyantagne konstaplars inöfvande i polistjensten ditintills varit lemnad beroende af den större eller mindre handledning, som kunnat meddelas af äldre kamrater och Poliskommissarie, hvilka sednare, i allmänhet fullt upptagne af befälet och tillsynen öfver den inom hvaraderas distrikt underlydande personal, kunde för denna deras egentliga tjenstgöring vara ganska lämpliga, utan att tillika äga de egenskaper, som fordrades för att instruera och för tjensten bilda en hel korps, så att hos denna må väckas lif och intresse för tjensten samt månhet om noggrannt uppfyllande af de med densamma förenade pligter; att behovet af särskilda biträden i ofvan antydda hänseenden från längre tid tillbaka varit erkänt, i följd hvaraf också, efter det Öfver-Ståthållare-Embetet gjort underdånig framställning om löneanslag för en kontrollerande polistjensteman, som, icke bunden vid någon viss trakt, kunde sträcka sin verksamhet öfver hela staden och kontrollera den uppsigt, som af distriktpolisen utöfvades, för en sådan tjensteman, som skulle benämnas Polis-adjutant, aflöning blifvit genom nådigt Bref den 28 Maj 1856 fastställd till 1,500 R:dr; att, ehuru, i fall handläggningen af mål, i hvilka poliskammaren hade att utöfva domsrätt, komme att uppdragas åt särskild Polisdomare, en särskild biträdande Polismästare, hvilken alltsedan år 1838 varit förordnad, ej vidare erfordrades, det icke destomindre vore af vigt att, vid inträffande förfall för Polismästaren, någon i hufvudstadens polisväsende erfaren person funnes att tillgå, hvadan och då Stadsfiskalerna, till hvilkas åligganden jemväl hörde att biträda vid polisuppsigten, hade alltför ringa tid öfrigt för att åt polismyndigheten lemna något verksammare biträde, och aflöningsbeloppet för Polisadjutanten varit alltför otillräckligt, att lämplig person särskildt för denna befattning kunnat erhållas, Öfver-Ståthållare-Embetet funne nödigt, att, för vinnande af erforderligt biträde i flera afseenden, vid polisen blefve anställd en bildad och lämplig person, som inhemtat kändedom af polisväsendet, så väl inom andra hufvudstäder, som härstädes, och hvilken, jemte förbindelse att vid förfall för Polismästaren förvalta hans embete, det borde åligga att biträda så väl vid tillsyn öfver konstaplarnes patrullering och polispersonalens tjensteutöfning i allmänhet, som ock vid densammas praktiska undervisning i tjensten, samt vid efterspaningar i brottmål, m. m.; att, då denne tjensteman, hvilken syntes kunna benämnas Polis-löjtnant eller Polis-öfverkommissarie, och böra blott tills vidare till tjensten konstitueras, skulle bland annat hafva till uppgift att i vissa delar leda efterspaningar efter brottslingar samt att öfverse rapporterne angående timade förbrytelser, så kunde förhör inför poliskammaren i mål, som skola till handläggning af domstol hänvisas, i väsendtlig mån inskränkas och, till besparing i tid och omgångar, sådana förhör i många fall af Polislöjtnanten verkställas på stället, der förbrytelsen föröfvats och der målsägande samt vittnen sig uppehålla; att derigenom borde, med undantag för större och vidlyftigare ransakningar, remisser angående häktade personer kunna hinna att aflemnas till domstolen inom tjugufyra timmar efter det den för brottet angifne blifvit i häkte inmanad, hvarefter de i vissa fall erforderliga vidare efterforskningar kunde fortgå oberoende af den till domstolen afåttne remissen, samt rapporter derom genom åklagarens försorg till domstolen öfverlemnas, genom hvilken förändring ransakningen och fängelsetiden skulle för den anklagade förkortas och besparing i följd deraf för stadskassan uppkomma, äfvensom i de egentliga brottmålen, som till domstol hänskjötos, målsägande och vittnen befriades från besväret att tillstädeskomma jemväl i poliskammaren; att, på det lämplig person till nu ifrågavarande be-

fattning måtte kunna påräknas, Öfver-Ståthållare-Embete trodde aflöningen för densamma icke böra bestämmas lägre än till 4,000 R:dr, hvarigenom en tillökning i utgiftsstaten visserligen uppstode, dock af endast 2,500 R:dr, enär i stället det för Polis-adjutanten å stat uppförda ofvanberörda anslag af 1,500 R:dr komme att upphöra; att, beträffande vidare Poliskommissarier och Öfverkonstaplar, Öfver-Ståthållare-Embete ansåge antalet böra bibehållas såsom dittills, de förre vid 8 och de sednare vid 30, af hvilka sistnämnde 27 beräknades för traktpolisen, 2 för efterspanings- eller detektivpolisen och en för tillsyn öfver de prostituerade samt biträde vid besigtningabyrån; att deremot, då det vore af nöden, att antalet polispatruller så väl dag som natt ökades inom de tre distrikt, hvilka utgöras af Jakobs och Johannis, Ladugårdslands och Kungsholms församlingar, för hvarterdera af de två förstnämnda distrikten erfordrades tillökning af två ordinarie och två extra konstaplar samt för Kungsholmens distrikt af en ordinarie och en extra konstapel, så att antalet af så väl ordinarie som extra konstaplar vid ordningspolisen skulle, — med bibehållande af samma reglering utaf patrulleringen, som sednare åren varit iakttagen och visat sig ändamålsenlig, — på det hela förökas från 160 till 165, hvarförutom, såsom dittills, erfordrades vid detektivpolisen åtta och för tillsyn öfver de prostituerade två konstaplar, för hvilka sednare lön i nu gällande stat ej finnes upptagen, utan blifvit af besparingar bestridd; att, hvad anginge lönebeloppen, Öfver-Ståthållare-Embete, som ansåge, att, med de den lägre polispersonalen hittills bestådda, låga aflöningsförmåner, icke kunde erhållas en poliskorps med erforderlig bildning och duglighet, och att sådan förbättring i aflöningen ovilkorligen påkallades, att äfven de lägre befattningarne eftersträfvades af dugligt och redbart folk, som genom utsigt till än bättre vilkor i framtiden hade intresse att i tjensten kvarstanna, på grund häraf samt med afseende å polispersonalens trägna tjensteäligganden och andra anförda omständigheter ansåge sig böra hemställa, att för poliskonstaplarna måtte bestämmas en aflöning af 700 R:dr i medeltal för år, jemte viss beklädnad, motsvarande 60 R:dr för hvarje man, dock så, att de för ordningspolisen föreslagna 165 ordinarie konstapelslönerna fördelades på tre olika lönegrader med 600, 700 och 800 R:dr, i stället för dåvarande lönebelopp i olika grader af 504, 540 och 600 R:dr, samt de vid säkerhetspolisen och för tillsyn öfver de prostituerade anställde konstaplar aflönades med 800 R:dr; hvarvid Öfver-Ståthållare-Embete likväl anført, att, om poliskonstaplarna erhöle den af Öfver-Ståthållare-Embete föreslagna förhöjda aflöning, den i vissa fall dem hittills tillagda särskilda ersättning för inställelse i poliskammaren i och för vittnesmåls afläggande komme att hädanefter försvinna; att för Öfverkonstaplarna, hvilkas löner utgjorde, i olika grader, 750, 810 och 900 R:dr jemte kappa, hufvudbonad och beväring, årliga aflöningen finge i medeltal utgå efter 1,000 R:dr för hvarje, jemte beklädnad och beväring, lönerna likväl äfven för dessa fördelade i tre grader efter 900, 1,000 och 1,200 R:dr, — och att lönerna för Poliskommissarierna måtte förhöjas, för de fyra äldre från 1,620 R:dr till 2,000 R:dr och för de fyra yngre från 1,500 R:dr till 1,800 R:dr; samt att för öfrigt i utgiftsstaten för poliskammaren erfordrades följande tillägg: till aflöning för en behöflig ytterligare Notarie med lika belopp som för de tre redan varande eller 1,800 R:dr, till förhöjning i beklädnadsanslaget för Öfverkonstaplar med 1,950 R:dr och för 5 ordinarie och 5 extra konstaplar med 518 R:dr samt till förhöjning af arvodet för läkarevård åt polispersonalen 300 R:dr; hvarjemte Öfver-Ståthållare-Embete, med anmälan att det i då gällande stat utförda belopp för pensionering af befälet vid förra nattbevakningskorpsen, 1,500 R:dr, hvilket utgjorde en för polisens stat egentligen främmande utgift, syntes Öfver-Ståthållare-Embete, då tillgång till denna pensionering för den tid, utbetalning deraf ytterligare ifrågakomme, kunna beredas genom uppkommande besparingar å öfrige utgiftstitlar, och derföre ej böra vidare än inom kolumn i staten upptagas, i underdånighet hemställt, att, såsom dittills varit i nåder medgifvet, besparingar, som genom inträffande ledigheter å löneanslagen kunde uppkomma, finge för berörde och oförutsedda utgifter i öfrigt af Öfver-Ståthållare-Embete användas.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit af Öfver-Ståthållare-Embete i underdånighet anfördt och hemställt, afgaf Öfver-Ståthållare-Embete följande underdåniga förslag till utgiftsstat för Poliskammaren samt polis- och nattbevakningen från den 1 September 1864. Se nedanstående tab. Litt. S. Tab. Litt. S.

Öfver-Ståthållare-Embete hemställde tillika, att, på det hinder icke måtte möta mot möjlig öfverflyttning framdeles på polispersonalen af vissa allmänna bestyr, för hvilka särskild personal underhölles, eller för andra förändringar, som kunde finnas lämplige, ofvanberörde förslag till utgiftsstat måtte fastställas för endast tre år eller till den 1 September 1867, hvarförinnan det borde äligga Öfver-Ståthållare-Embete att, efter Stadsfullmäktiges hörande, inkomma med förnyadt underdånigt förslag i ämnet.

Hos Eders Kongl. Maj:t hade derjemte dels Rikets Ständers Justitie-Ombudsman och dels Justitie-Kanslers-Embete gjort underdåniga framställningar om förändring i organisationen af hufvudstadens polisväsende, för afhjelpande af de brister, hvilka ansetts vidlåda nämnde inrättning, dervid i synnerhet fästas uppmärksamhet på vigten dels deraf, att chefskapet för polispersonalen komme att helt och hållet skiljas

Tab. Litt. S.

Utgiftsstat för Poliskammaren samt polis- och nattbevakningen.

Aflöning för Poliskammarens embets- och tjänstemän:		R.dr.	öre.	R.dr.	öre.			Transport	37,400	—	47,300	—
till Polismästaren		6,000	—									
» Polisdomaren		4,500	—									
» Sekreteraren		2,400	—									
» Registratorn		2,400	—									
» Fyra Notarier à 1,800 R.dr.		7,200	—									
» Två Kanslistar à 1,000 »		2,000	—									
» Tre d:o à 900 »		2,700	—									
» En Förvaltare af magasinet		900	—		28,100							
<i>Aflöning för yttre polisen:</i>												
till en Polis-Löjtnant eller Polis-Öfverkommissarie		—	—		4,000							
<i>För Säkerhets- eller Detektivpolisen:</i>												
2 Öfverkonstaplar:												
lön	800: —											
tjänstgöringspenningar	400: —											
	1,200: —	2,400	—									
8 Konstaplar:												
lön	400: —											
tjänstgöringspenningar	400: —											
till beklädnad	60: —											
	860: —	6,880	—									
<i>För tillsyn öfver de prostituerade:</i>												
1 Öfverkonstapel:												
lön	800: —											
tjänstgöringspenningar	400: —											
	1,200: —	1,200	—									
2 Konstaplar:												
lön	400: —											
tjänstgöringspenningar	400: —											
till beklädnad	60: —											
	860: —	1,720	—									
2 Vaktmästare:												
lön	300: —											
tjänstgöringspenningar	300: —											
	600: —	1,200	—									
3 Ordonnanser:												
lön	300: —											
tjänstgöringspenningar	300: —											
	600: —	1,800	—									
<i>Ordningepolisen inom distrikten:</i>												
4 Poliskommissarier, à 2,000		8,000	—									
4 d:o à 1,800		7,200	—									
6 Öfverkonstaplar:												
lön	800: —											
tjänstgöringspenningar	400: —											
	1,200: —	7,200	—									
15 Öfverkonstaplar:												
lön	600: —											
tjänstgöringspenningar	400: —											
	1,000: —	15,000	—									
Transport		37,400	—		47,300							
								Summa R.dr R:mt	284,750	—		
								Pension till befalet vid förra nattbevakningskorpsen utginge af uppkommande besparingar med 1,500 R.dr; utvisande ofvanberörde utgiftssumma, vid jämförelse med gällande stat, som slutade å	232,200	—		
								en tillökning af R.dr	52,550	—		
								hvaraf likväl 2,000 R.dr ersattes genom tillökning i den till Poliskammaren ingående andel af böter, som under sistförflutna fem år i medeltal utgjort 5,600 R.dr i stället för ditintills i staten beräknade 3,600 R.dr, så att verkliga tillökningen uppginge till 50,550 R.dr; Och hade Öfver-Ståthållare-Embete, såsom tillgång till utgifternas bestridande, beräknat: det å Riks-Statens Sjetta Hufvudtitel till aflöning för embets- och tjänstemän samt betjente vid Poliskammaren anvisade anslag $\frac{1}{3}$ af polispersonalens andel af de till Poliskammaren inflytande bötesmedel	28,100	—		
								från Brandvaktskasse-administrationen,	5,600	—		
								för nattbevakningen	68,000	—		
								och från stadskassan	183,050	—		
								i stället för förra bidraget derifrån	15,000: —			
								och afgiften för handel med och utskänkning af bränvin och andra spirituösa drycker	117,500: —			
									132,500: —			
								Summa R.dr	284,750	—		

från domarebefattningen i mål, som till polisdomstol höra, dels att å polisbetjeningen utöfvades en mera ständig och omedelbar tillsyn, än hittills; i sammanhang hvarmed Justitie-Kanslers-Embetet hemställt, om icke åt sakkunnige män borde uppdragas att uppgöra förslag till de förändringar, som i afseende å hufvudstadens polisväsende vore erforderliga; öfver hvilka underdåniga framställningar Öfver-Ståthållare-Embetet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, och deruti, bland annat, förklarar, att, — ehuru, då fråga för närvarande vore å bane om förändrad anordning af vissa allmänna bestyr, som dels ägde gemenskap med polisens verksamhet, dels ock till en viss del nu af polispersonalen handhades, omfattningen af polisens framtida verksamhet icke kunde till fullo bestämmas, innan reglering i berörda hänseenden föregått, samt i öfrigt svårighet för slutligt ordnande af polis- och nattbevakningen mötte, så länge de penningeanslag, som för densamma voro afsedda, berodde af flera korporationer eller myndigheter, hvilka ägde att efter godtfinnande antingen för viss kort tid bevilja eller helt och hållet afslå ett erforderligt anslagsbelopp, — Öfver-Ståthållare-Embetet likväl ansåge mellantiden, intilldess ofvanantydde förhållanden hunne af den nya kommunalstyrelsen ordnas, lämpligen böra begagnas för utarbetande af förslag till den afsedda slutliga regleringen af hufvudstadens polis. Sedan vederbörande blifvit öfver Öfver-Ståthållare-Embetets förslag hörde, förklarades genom nådigt Bref den 30 Augusti 1864, att, beträffande de af Öfver-Ståthållare-Embetet föreslagna ändringar i den dåvarande, genom nådiga Brefvet den 9 Mars 1850 gillade organisationen af polisväsendet i hufvudstaden, Eders Kongl. Maj:t, med afseende ej mindre å hvad Öfver-Ståthållare-Embetet härutinnan anfört, än ock å de härmed i hufvudsakliga delar öfverensstämmande underdåniga framställningar, som blifvit af Rikets Ständers Justitie-Ombudsman och Justitie-Kanslers-Embetet gjorda, funnit godt i nåder gilla Öfver-Ståthållare-Embetets förslag i ämnet; och enär hufvudstadens fastighetsägare medgifvit, att, för nattbevakningens besörjande af poliskorpsen, efter dittills följda grunder, under ytterligare ett år från den 1 September 1864 till den 1 September 1865 finge från Brandvaktsskass-administrationen under samma tid utbetalas det i sådant afseende påräknade belopp 68,000 R:dr, samt Stadsfullmäktige för nästföljande tre år, från den 1 September 1864, från stadskassan beviljat det för genomförande af de föreslagna förändringarne beträffande polisväsendet och Poliskammarens stat, utöfver nämnda summa och öfriga tillgängliga inkomster, erforderliga, af Öfver-Ståthållare-Embetet äskadë årliga anslag af 183,050 R:dr, hade Eders Kongl. Maj:t funnit godt, att för ett år, räknadt från den 1 September 1864, i nåder fastställa ofvanberörde af Öfver-Ståthållare-Embetet föreslagna nya stat för Poliskammaren samt polis- och nattbevakningen i hufvudstaden, med iakttagande att den deri med en aflöning af 4,000 R:dr uppförde biträdande polistjensteman skulle benämnas *Polis-Intendent*; och skulle, på sätt Öfver-Ståthållare-Embetet, vid insändande af vederbörandes yttranden i ämnet, hemställt, samma stat äfven få blifva gällande ytterligare för två år, eller från den 1 September 1865 till samma tid år 1867, så vida ofvanberörda i staten beräknade anslagsbelopp af 68,000 R:dr blef för denna tidrymd af vederbörande beviljad; hvarjemte, enär de Etthundrade män, hvilka utgöra Brandförsäkrings-Kontorets öfverstyrelse, medgifvit att för enahanda ändamål, hvartill den tillökta brandvaksafgiften dittills utgått, och under enahanda vilkor, som vid anslaget förut varit fästadt, ett belopp af 14,500 R:dr finge från Brandförsäkrings-Kontoret utgå under ett år intill den 1 September 1865, Eders Kongl. Maj:t bifallit, att anordningen härutinnan finge under nämnda tid fortfara. Slutligen och då Öfver-Ståthållare-Embetet, som ansett förslag till definitiv reglering af hufvudstadens polisväsende böra utarbetas, vore oförhindradt att, till biträde dervid, tillkalla för saken nitälskande, insigtsfulle män, hade Eders Kongl. Maj:t funnit det af Justitie-Kanslers-Embetet väckta förslag om tillsättande för sådant ändamål af en särskild Komité för närvarande icke påkalla någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd.

Sedan Öfver-Ståthållare-Embetet, jemlikt tillika erhållen nådig befallning, till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemnad förslag ej mindre till instruktioner för Polismästaren, Polisdomaren och Polis-

Intendenten, än ock till besättande af sistnämnda 2 befattningar, har Eders Kongl. Maj:t, enligt nådigt Bref till Öfver-Ståthållare-Embetet den 30 December 1864, funnit godt att, jemte meddelande af nådig fastställelse å det öfverlemnade förslaget till instruktion för Polis-Intendenten, förklara att intill dess instruktioner för förstbemälde två embetsmän, öfver förslagen till hvilka instruktioner Eders Kongl. Maj:t infordrat Dess Svea Hof-Rätts underdåniga utlåtande, blefvo fastställda, de till Öfver-Ståthållare-Embetet för polisärenden hörande mål skulle i öfverensstämmelse med Öfver-Ståthållare-Embetets förslag sålunda fördelas, att Polisdomaren skulle äga utöfva den Öfver-Ståthållare-Embetet för polisärenden, enligt instruktion och särskilda författningar, tillkommande rätt att handlägga de mål och ärenden angående vissa förbrytelser och lagöfverträdelser, som Öfver-Ståthållare-Embetet egde att med slut afhjelpa, hvaremot Polismästaren skulle, i likhet med hvad dittills ägt rum, utöfva den Öfver-Ståthållare-Embetet för polisärenden tillhörande myndighet i alla öfriga frågor, der Öfver-Ståthållaren sjelf ej omedelbarligen beslutar; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t täcktes förordna af Öfver-Ståthållare-Embetet föreslagna personer att tills vidare bestrida Polisdomare- och Polis-Intendents-befattningarne; varande ofvanberörde förslag till instruktioner för Polismästaren och Polis-Intendenten, sedan Hof-Rätten deröfver afgifvit utlåtande och Öfver-Ståthållare-Embetet lemnats tillfälle att i anledning deraf afgifva yttrande, för närvarande på Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

För nattbevakningens fortfarande besörjande af poliskorpsen i stadgad ordning samt den fastställda statens gällande intill den 1 September 1867 har något hinder icke mött, sedan vederbörande medgifvit fortfarande utbetalande intill nämnde dag af anslagen från Brandvaktsskassa-administrationen samt från Brandförsäkrings-Kontoret; och får Öfver-Ståthållare-Embetet, på grund af den erfarenhet, som vunnits sedan 1865 års början, då Eders Kongl. Maj:ts, genom nådigt Bref den 30 Augusti 1864, meddelade beslut om fördelningen af Polismästaregöromålen samt om anställandet af Polisdomare och Polis-Intendent, trädde i verkställighet, i underdånighet tillkännagifva, att denna vidtagna anordning visat sig uppfylla det med densamma åsyftade ändamål.

Den 2 Februari 1857 blef af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställt Reglemente för polispersonalens *pensions-inrättning*. Vid 1865 års slut utgingo en ordinarie pension å 200 R:dr, enligt Reglementets 11 §, samt elfva andra pensioner å tillsammans 1,750 R:dr, enligt 12 §. Pensions-inrättningens behållning, som vid 1860 års slut var 136,516 R:dr 74 öre, uppgick vid 1865 års slut till 218,613 R:dr 56 öre.

Genom nådiga Brefvet den 5 Oktober 1858 anbefalldes Öfver-Ståthållare-Embetet att före 1860 års utgång till Eders Kongl. Maj:t inkomma med utlåtande och förslag till åstadkommande af en utaf behovet påkallad förbättring i *brandsläcknings-anstalterna* här i staden; men genom nådiga Brefvet den 16 November sistnämnde år blef, på Öfver-Ståthållare-Embetets underdåniga hemställan, anstånd dermed lemnadt till 1862 års slut. Sedan stadens Handels- och Ekonomi-Kollegium i ämnet inkommit med åskadt yttrande, åtföljdt af särskildt memorial från Brand-adjutanten och Kollegii Assistenten, ansåg Öfver-Ståthållare-Embetet att uti en för hufvudstaden så vigtig angelägenhet som brandsläckningsväsendets ändamålsenliga ordnande, och hvaruti olika åsigter om sättet för ett sådant ändamåls uppnående blifvit framlagda, tillfälle borde lemnas kommunen att, efter öfvervägande af de olika meningarne, för sin del afgifva det förslag i ämnet, som densamma kunde finna lämpligast, destohellre som, hvilkendera af de yttrade åsigterna än gjorde sig gällande, dess bringande till verkställighet icke kunde utan beviljade särskilda bidrag från kommunens sida åstadkommas. Som Öfver-Ståthållare-Embetet emellertid och i afvaktan derpå, att den nya stadgan om stadens kommunalstyrelse trädde i verkställighet, fann det vara af stor vigt att, innan slutligt förslag uppgjordes, närmare kannedom erhöles om på sednare tider möjligen vidtagne förbättringar uti brandsläckningsväsendet i en eller annan främmande hufvudstad, uppdrog Öfver-Ståthållare-Embetet åt Kaptenen m. m. Carl Frans Edvard Öhrström att begifva sig till Berlin, Köpenhamn och Christiania,

för att förskaffa sig underrättelse om der befintliga brandsläckningsanstalter, samt sedermera afgifva berättelse. Efter att hafva 1863 års sommar besökt nämnde städer aflemnade Kaptenen Öhrström till Öfver-Ståthållare-Embetet icke allenast rapport öfver de af honom i omförmäldte hänseende gjorda iakttagelser, med bifogade ritningar m. m., utan ock ett af honom uppgjort förslag till förbättrade eldsläckningsanstalter härstädes medelst uppsättning af en värfvad och på militärisk fot ordnad Brandkorps, hvilket förslag åtföljdes af kalkyler öfver kostnaderna för detsamma genomförande. Samtliga handlingar i frågan blefvo derpå och sedan Stadsfullmäktiges verksamhet inträdt, genom skrifvelse den 31 December 1863, af Öfver-Ståthållare-Embetet öfverlemnade till nämnde Fullmäktige med anmodan till dem att utse en komité, för att utarbete och afgifva förslag till ordnande af eldsläckningsanstalterna, hvilket förslag, sedan detsamma hos Stadsfullmäktige till granskning och pröfning förevarit, borde, tillika med Stadsfullmäktiges eget yttrande, så snart möjligen ske kunde, till Öfver-Ståthållare-Embetet insändas; och biföll Eders Kongl. Maj:t, genom nådigt Bref den 15 Januari 1864, Öfver-Ståthållare-Embetets i underdånighet gjorda hemställan att, i afvaktan af att frågan vunnit handläggning af berörda kommunalmyndighet, med afgifvandet af det utlåtande och förslag i ämnet, hvarmed Öfver-Ståthållare-Embetet borde till Eders Kongl. Maj:t inkomma, tills vidare finge anstå. En af Stadsfullmäktige nedsatt komité har sedermera i ämnet afgifvit förslag, hvilket ännu är på Stadsfullmäktiges åtgärd beroende, men torde innan kort komma Öfver-Ståthållare-Embetet tillhanda, hvarefter ärendet kommer att af Öfver-Ståthållare-Embetet ofördröjligen underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

I sammanhang härmed får Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet anmäla, att sedan 1862 års början härstädes funnits att tillgå en särskild *brandredskap*, bestående af kärria med slang och nödiga verktyg, afsedd att medelst begagnande af vattenledningen släcka utbruten vådeld redan vid dess början, och hvilken brandredskap, fördelad på 11 särskilda ställen samt serverad till större delen af Polis-konstaplar från Polisvaktkontoren och i öfrigt dels af stadens Militärkompani och dels af enskild arbetspersonal, visat sig vara af synnerligt stor nytta, enär, genom densamma skyndsamma framförande och begagnande, utbruten eldsvåda ganska ofta blifvit i sin början dämpad.

Då erfarenheten visat, att för rörelsen och ordningen i hufvudstadens hamnar nu varande föreskrifter icke äro tillfyllestgörande och efter tidsförhållandena lämpade, har Öfver-Ståthållare-Embetet i September månad 1864 uppdragit åt en af sakkunnige män bestående komité att utarbete erforderliga förslag ej mindre till ordnad *hamnpolis* än ock till ny *hamnordning* för Stockholm. Denna komité har sedermera trädt i verksamhet; och sedan dess förslag hunnit ingå samt vederbörande blifvit deröfver hörde, kommer ärendet att af Öfver-Ståthållare-Embetet i underdånighet underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Uti berättelsen för åren 1855—1860 blef, i fråga om *gaturenhålningen*, i underdånighet anmäldt, att på Öfver-Ståthållare-Embetets anmodan, en komité blifvit af hufvudstadens församlingar utsedd för att afgifva yttrande och förslag angående en afsedd gemensam och förbättrad renhållning af gator, allmänna platser samt gårdar här i staden äfvensom rörande sättet för uttaxerandet af de för en dylik renhållning erforderliga afgifter m. m. Sedan komiténs utlåtande till Öfver-Ståthållare-Embetet inkommit, blef samma utlåtande den 14 April 1863 öfverlemnadt till Stockholms Stadsfullmäktige, på det att de, efter vidtagandet af de förberedande åtgärder, hvartill sakens beskaffenhet föranledde, måtte i ämnet fatta det beslut, som på dem ankomme; och är denna fråga ännu på Stadsfullmäktiges åtgärd beroende.

I fråga om *bränvinsförsäljningen* inom hufvudstaden, har Öfver-Ståthållare-Embetet ansett sig böra i underdånighet omförmäla följande förhållanden, hvilka hufvudsakligen finnas upptagna uti det utlåtande, som Stadsfullmäktiges den 8 April 1865 utsedde komiterade för berörda försäljnings ordnande, den 12 April innevarande år vid aflemmandet af en del af sitt betänkande i ämnet, till Stadsfullmäktige afgifvit.

Antalet af *minuthandelsrättigheter*, som under åren 1861 och 1862 bestämdes till 52 st., minskades från och med den 1 Oktober 1863 till 45, från och med den 1 Oktober 1864 till 40 samt från och med den 1 Oktober 1865 till 35 st. *Utskänkningsstälernas* antal, som förut varit 500, blef från och med den 1 Oktober 1864 minskadt med 30 eller till 470, och från den 1 Oktober 1865 med 56 eller till 414. Enligt Handels- och Ekonomi-Kollegii i Mars månad år 1866 meddelade uppgift voro minuthandelsrättigheterna 35 st. och utskänkningsrättigheterna, som förra året voro 470, hade minskats till 406, af hvilka

72 innehades utaf vinskänkar eller deras enkor;

15 af sockerbagare eller deras enkor;

34 af traktörer eller deras enkor;

7 af kaffeskänkar eller deras enkor;

3 af enkor efter krögare;

af alla dessa personer på grund utaf burskap;

10 af personer på grund af utskänkningsrätt, som upplåtits åt vissa ställen;

146 af personer, hvilka vid 1850 års ingång, och på grund af dertill erhållet tillstånd, innan ännu föreskrift meddelats angående dylika rättigheters förvärfvande genom auktionsinrop på viss tid, innehade utskänkningsrättigheter;

37 af personer, som genom öfverlåtelse ifrån sistnämnda klass erhållit sådan rättighet; varande de öfverlättna rättigheternas ursprungliga innehafvare, så vidt Kollegium hade sig bekant, då ännu lefvande;

1 af person, som genom ett Kongl. Maj:ts nådiga beslut återvunnit öfverlåtten utskänkningsrättighet för den tid, förste innehafvaren lefde;

inalles 325 äldre utskänkningsrättigheter*);

7 af personer, som genom auktionsinrop år 1863 förvärfvat utskänkningsrättigheter, hvilka upphörde den 1 Oktober 1866; och

74 af personer, hvilka förvärfvat sådana rättigheter genom auktionsinrop år 1864;

406. Hvertill dock, enligt Kollegii anförande, vidare borde läggas

8 äldre utskänkningsrättigheter, som alla utöfvades vid ingången af löpande försäljningsåret, men utaf hvilka, efter det innehafvarne affidit, 1 utskänkningsrättighet, till hvars vidare utöfvande sterbhusdelägare ej anmält sig, ansågs hafva upphört, 3 skulle enligt erhållet tillstånd fortfara till den 1 April 1866, 3 voro beroende på pröfning i afseende å sterbhusdelägarnes anspråk att få innehafva rättigheten till den 1 Oktober samma år, och 1 utskänkningsrättighet likaledes på pröfning, huruvida den finge af sterbhusdelägare öfvertagas. Härförutom innehades, på grund af Öfver-Ståthållare-Embetets särskilda tillstånd, utskänkningsrättigheter vid marketenterierna i Svea Lifgardets, Andra Lifgardets och Lifgardets till Häst kaserner, vidare uti Timmermansordens lokal å Eriksberg vid ordens sammankomster, och å stadens norra gästgifvaregård.

I anledning af Stadsfullmäktiges gjorda hemställan, att Öfver-Ståthållare-Embetet, jemte det att uti antalet af minuthandels- och utskänkningsrättigheter all den minskning bereddes, som till befrämjande af nykterhet och deraf beroende sedlighet kunde och borde äga rum, tillika måtte taga i öfvervägande hvad för vinnande af samma ändamål borde ytterligare förordnas beträffande läget och lokalerna för rättigheternas utöfvande, blef, med stöd af stadgandet i 7 § af Kongl. Förordningen den 18 December 1863 och med afseende dels å de olägenheter, som uppkomma derigenom att försäljningsställen finnas i närheten af

*) Om de här nedan upptagna 8 utskänkningsrättigheter tilläggas, uppkommer en summa af 333. Som en person utöfvade, med tillstånd, rörelsen på 2-ne ställen, var antalet af taxerade utskänkningsställen på grund af äldre rättighet 334 st. vid försäljningsårets början den 1 Oktober 1865.

kyrkor och vissa allmänna inrättningar, dels ock å svårigheten att utöfva nödig tillsyn å de försäljningsställen, som voro belägna i stadens aflägsnare delar eller vid trängre och mörkare gränder i de inre delarne deraf, genom Öfver-Ståthållare-Embetets kungörelse den 28 Juli 1864 stadgadt, att dylika försäljningsställen finge tills vidare icke utan särskildt af Öfver-Ståthållare-Embetet meddeladt tillstånd inom hufvudstaden inrättas 1:o i närheten af kyrkor, sjukhus eller allmänna arbetsinrättningar; 2:o vid trängre och mörkare gränder i stadens inre delar; och 3:o i stadens yttre delar utanför vissa, i sådant afseende, bestämda och i kungörelsen uppgifna gränser. De tillståndsbref å utskänkningsrörelse, som sedermera den 1 Oktober samma år af Handels- och Ekonomi-Kollegium utfärdades, innefattade dels anvisning derom, att näringsidkarne hade att ställa sig till noggrann efterrättelse så väl den i ämnet gällande Kongl. Förordning, som de författningar och ordningsstadgar, hvilka för yrkets idkande voro eller blefvo af vederbörande gifna, dels ock det hufvudsakligaste af hvad sålunda borde iakttagas, deribland, rörande utskänkningslokalens beskaffenhet, finnes, i öfverensstämmelse med Öfver-Ståthållare-Embetets skrifvelse den 27 Juni 1864 och Stadsfullmäktiges yttrade åsigt den 29 påföljande Juli, införd den föreskrift, "att för rörelsens utöfvande ej finge begagnas lokal, som vid besigtning förklarades icke vara sund, ljus och rymlig, och hvilken skulle vara försedd med inredning för intagande af måltid."

Genom Öfver-Ståthållare-Embetets åtgärd har under sista delen af år 1864 och under loppet af år 1865 besigtning försiggått å alla de utskänkningslokaler, angående hvilka icke var med säkerhet känt, att deras beskaffenhet motsvarade hvad i sanitärt hänseende kunde fordras; dock med undantag af ett särskildt slags lokaler, nemligen sådana som voro belägna under markens plan och hade blifvit ordnade för utskänkningsrörelse från att ursprungligen vara källare under husen, och hvilka lokaler, vid berörde besigtningar utelemnade, blifvit föremål för särskildt, under innevarande år fattadt beslut, hvarom, likasom angående de vidare bestämmelser rörande utskänkningslokalerna i allmänhet, som under detta år tillkommit, nästa femårsberättelse kommer att innehålla redogörelse. Vid ofvannämnda besigtningar antogs, att utskänkningsrummet i allmänhet borde innehålla en golfyta af 256 qvadratfot och en höjd af minst 9 fot, vara sundt beläget, ljust och försedt med nödig eldstad, hvarförutom ett närbeläget kök borde tillhöra lokalen. Derjemte uppställdes icke såsom fordran, utan såsom önskan, att bredvid det yttre eller egentliga utskänkningsrummet måtte finnas ett annat gästrum. Uppstod något tvifvel rörande lokalens ändamålsenlighet, remitterades frågan till undersökning och utlåtande af Förste Stadsläkaren och Stadsarkitekten. Af besigtigade utskänkningslokaler blefvo omkring 80 alldeles utdömda och innehafvarne förelades att inom uppgifven tid hafva förskaffat sig andra lägenheter. Omkring 140 lokaler ansågos kunna godkännas med vilkor af vissa förändringar, hvilka borde fullgöras eller lokalerna utbytas. Tiden för verkställigheten utsattes med billigt afseende å hyreskontrakternas stadganden eller å andra omständigheter. På sådant sätt hafva de utskänkningslägenheter, vid hvilka anmärkning gjorts, antingen blifvit utbytta emot andra godkända, eller ock hafva de undergått föreskrifven förändring, så att i sistl. April månad blott en enda lokal fanns, hvars förbättrande återstod. De å golfyta och höjd antagna bestämningar tjenade dock ej till så ovilkorlig efterrättelse, att saknaden af enderas fulla mått hindrat lokalens godkännande, derest en sådan brist kunnat anses annorledes vara förmånligt ersatt. Huru samtliga försäljningsställen för spirituösa drycker varit fördelade mellan stadens särskilda trakter under innevarande år före

Tab. Litt. T. April månads ingång, visar sig af vidstående tab. Litt. T.

I sammanhang härmed bör äfven anmärkas, att, med föranledande af Stadsfullmäktiges framställning och beslut, Öfver-Ståthållare-Embetet genom kungörelse den 14 September 1864 funnit skäligen förordna, att efter den 1 Oktober samma år, å schweitzerier och öfriga ställen här i staden, der utskänkning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker idkas, musikaliska tillställningar och andra dylika förlustelser för besökande icke finge äga rum utan särskildt, uppå anmälan, dertill af Öfver-Ståt-

hållare-Embete tillstånd, hvilket icke komme att meddelas med mindre de för ändamålet afsedda lokalerna befunnos så rymliga och af sådan beskaffenhet i öfrigt, att de lemnade lämpligt tillfälle för större antal personer af olika samhällsklasser att der på en gång tillstädesvara.

Beloppen af inropspriserna, i kannor beräknade, för de utskänkingsrättigheter, som på tre års tid blifvit genom inrop å auktion förvärfvade, hafva å de årliga auktionerna från och med år 1856 på följande sätt utfallit (tab. Litt. U).

Tab. Litt. U.

De äldre utskänkingsrättigheter, som, tillkomna innan föreskrift meddelats om dylika rättigheters förvärfvande genom auktionsinrop på viss tid, utöfvades vid ingången af försäljningsåret från den 1 Oktober 1865, hade blifvit sålunda taxerade:

800 kannor.....	2	utskänkingsrättigheter;
1,200 »	5	»
1,400 »	2	»
1,600 »	256	»
1,800 »	36	»
2,000 »	25	»
2,200 »	1	»
2,500 »	2	»
3,000 »	3	»
4,000 »	2	»

Summa 334 utskänkingsrättigheter.

Tab. Litt. T.

Utskänkingsställenas fördelning inom hufvudstaden.

	Utskänkings- rättigheter på grund af burskap.	Äldre ut- skänkings- rättigheter utan burskap.	På auktion inropade utskänkings- rättigheter.	Summa utskänkings- rättigheter.	Minutandels- rättigheter.	Summa.
Norrmalm	55	75	29	159	14	173
Ladugårdslandet	11	19	12	42	2	44
Kungsholmen	1	8	2	11	—	11
Staden inom broarne	36	38	14	88	11	99
Södermalm	29	54	22	105	8	113
Djurgårdsstaden	2	5	2	9	—	9
Summa	134	199	81	414	35	419

Tab. Litt. U.

Inropspriser för utskänkingsrättigheter i kanntal.

	Antalet af försälda rättigheter.	Högsta belopp.	Minsta belopp.	Medelal.
År 1856	11	1,700	1,518	1,637,72
» 1857	7	2,008	1,720	1,878,14
» 1858	14	2,392	2,145	2,353,71
» 1859	7	3,006	2,781	2,931,86
» 1860	12	4,000	2,976	3,011,92
» 1861	11	3,100	2,810	2,563,27
» 1862	13	3,065	2,860	2,910,46
» 1863	7	3,710	3,200	3,307,86
» 1864	81	4,125	3,755	3,954,11

Af ofvanstående visar sig, att af de vid 1865 års slut kvarvarande, å auktion inropade utskänkningsrättigheter, erlades det lägsta inropsbeloppet efter beräkning af 3,200 kannor och det högsta efter 4,125. Äfven förstnämnda lägsta kannetal visar sig i de flesta fall vara ända till dubbelt högre än de, enligt hvad ofvan införda uppgift utmärker, för äldre utskänkningsrättigheter taxerade beloppen; och detta oakadt afyttringen utaf spirituösa drycker å de särskilda utskänkningsställena inom staden destomindre kan förmodas hafva i allmänhet på de sista åren aftagit, som utskänkningsrättigheternas antal genom indragning eller uppkomna ledigheter blifvit på det hela förminskadt från den 1 Oktober 1864 med 30 och från den 1 Oktober 1865, under hvilket år ingen ny sådan rättighet tillkom, med 56, eller tillhoppa under åren 1864 och 1865 med 86 utskänkningsrättigheter. Detta anmärkningsvärda förhållande har varit föremål för Stadsfullmäktiges och dess komiterades uppmärksamhet; och de åtgärder, hvartill detsamma föranledt, komma att i nästa femårsberättelse vidare omförmålas.

I fråga om *gatubelysningen*, hvilken numera besörjes af Stockholms stads Drätsel-Nämnds Tredje Afdelning, är, i fortsättning af hvad förra Berättelsen härom innehåller, endast att anteckna, att denna belysning, under de sednare fem åren, blifvit utsträckt till stadens alla tullar, att en större del gator blifvit försedda med gaslysning i stället för oljebelysning, samt att kandelabrar för gaslysning blifvit utställda å Gustaf Adolfs torg, Norrmalmstorg, Hötorget, Carl Johans torg och Nya torget å Mosebacke.

Angående inkomster och utgifter för gatubelysningen under ifrågavarande fem år lemnar nedan-
Tab. Litt. V. stående tabell Litt. V närmare underrättelse.

Beträffande den i hufvudstaden varande *vattenledning*, hvilken jemväl förvaltas af Drätsel-Nämndens Tredje Afdelning, lemnas följande redogörelse: År 1861 afslutades arbetena för vattenledningsanläggningen, hvilken öppnades för sig anmälande vattenförbrukare den 1 Juli samma år. Enligt planen för rör-

Tab. Litt. V.

Inkomster och utgifter för gatubelysningen 1861—1865.

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Inkomster:										
Anslag från Stadskassan	—	—	—	—	—	—	—	—	4,400	—
Do från Stockholms Brandförsäkrings-Kontor	19,331	23	19,841	98	20,424	32	8,616	97	8,884	29
Afgift af Kongl. Maj:ts och Kronans hus	2,237	94	2,237	94	2,237	94	2,237	94	2,237	94
Do för stadens hus och allmänna platser	11,032	69	11,167	18	11,860	37	12,039	8	12,211	93
Do af hus- och tomtägare	95,625	44	86,979	44	76,534	38	80,377	33	85,165	64
Do af Rikets Ständers Bank	346	50	346	50	346	50	346	50	346	50
Do af Rikets Ständers Riksgälds-Kontor	318	75	318	75	318	75	318	75	318	75
Do af Riddarhus-Direktionen	150	—	150	—	150	—	150	—	150	—
Do af Kongl. General-Tullstyrelsen	—	—	—	—	86	82	120	—	—	—
Ränta	5,425	83	6,255	67	5,402	8	408	33	—	—
Af Gaslysnings-Aktie-Bolaget, ersättning för bestridda utgifter åren 1856—1860	2,320	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillfälliga inkomster	46	37	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	136,834	75	127,297	46	117,361	16	104,614	95	113,715	5
Utgifter:										
Tjenstemäns och vaktbetjents aföning	2,200	—	2,325	—	2,125	—	1,900	—	1,900	—
Gaslysnings-Aktie-Bolaget, för lyshållning	100,319	78	115,117	61	130,580	2	120,108	24	119,101	25
Diverse utgifter: hyra, ved m. m. (bergsprängning år 1862)	2,075	34	10,660	86	794	41	697	41	854	89
Summa	104,595	12	128,103	47	133,499	43	122,705	65	121,856	14

Oljelyktor.		Gaslyktor.	
Argand-ska.	Små.	Hellågor.	Haltågor.
310	205	1,548	292
325	159	2,083	99

Anm. Den 31 December 1860 brunno

Den 31 December 1865 brunno

nätets första utsträckning, voro då rör nedlagda uti hufvudgatorna, med jemförelsevis få utgreningar i mindre gator, inom sex af hufvudstadens territorial-församlingar, och rörnätet inom Storkyrkoförsamlingen var i det närmaste fullständigt. Deremot saknades rörledning alldeles inom Kungsholms församling, som afsagt sig vattenledningens begagnande.

Det för anläggningens tillvägbringande af Vattenlednings-Direktionen, enligt bemyndigande, mot Stockholms stads obligationer upptagna lån, 1,150,000 R:dr, jemte i öfrigt influtne medel visade sig vara tillräckliga för kostnadernas betäckande samt lemnade till och med öfverskott, bestående dels af utestående fordringar och kontant behållning, tillsammans omkring 29,000 R:dr, och dels af diverse materialier.

Under första tiden efter vattenledningens öppnande, syntes allmänheten mindre benägen för dess begagnande; men detta förhållande ändrade sig snart, sedan man hunnit öfvertyga sig om vattenlednings-vattnets goda beskaffenhet.

Redan under 1861 framställdes från flera håll önskan att få vattenledningsvatten inledt uti åtskilliga utom vattenledningens område belägna egendomar. Vattenlednings-Direktionen, som då saknade medel till utsträckningar af rörnätet, men deremot hade en del för ändamålet erforderliga materialier i förråd, medgaf, att dessa finge användas, om den blifvande vattenafnämaren iklädde sig all kostnad för utsträckningsarbetet. På sådant vilkor verkställdes samma år flera utsträckningar.

För att emellertid under kommande år kunna gå allmänhetens önskan i dylikt fall bättre till mötes och för att derigenom tillika bereda vattenledningen fördel, ansåg sig Vattenlednings-Direktionen redan då föranlåten ingå till vederbörande myndighet med hemställan om bemyndigande för Direktionen, att upptaga ett lån af 250,000 R:dr, deraf 150,000 R:dr till vattenledningens utvidgning på begäran och 100,000 R:dr till verkets drift. Denna framställning bifölls af Sockenstämмо-Nämnden den 18 December 1861, hvarefter medel till utsträckningar, i mån af behof, anskaffades och användes under åren 1862, 1863 och 1864. Deremot behöfde medel till verkets drift ej upplånas.

Den 16 Oktober 1863 upplöstes Vattenlednings-Öfverstyrelsen, hvars åligganden då öfvertogos af Stadsfullmäktige. Men Vattenlednings-Direktionens verksamhet upphörde först i början af 1864, då den fortsattes af Drätsel-Nämndens Tredje Afdelning. På denna Afdelnings framställan anslogo Stadsfullmäktige, till vattenledningens utvidgande i allmänhet under 1865, 75,000 R:dr och för Kungsholmens förseende med vattenledning 103,000 R:dr, af hvilket sednare belopp dock endast 60,000 R:dr under samma år lyftades.

I efterstående tab. Litt. X redogöres summariskt för beloppen af influtne och använde medel Tab. Litt. X. från och med 1857, och af tab. Litt. Y inhemtas vattenledningens anläggningskostnad samt kostna- Tab. Litt. Y. derna för rörnätets utsträckning m. m. under åren 1862—1865.

De årligen betydligt växande vattenafgiftsbeloppen och de tilltagande utsträckningarne af rörnätet samt den betydliga vattenåtgången ådagalägga vattenledningens behöflighet för hufvudstaden och innevärnarnes stigande benägenhet för anstaltens begagnande; om dess välgörande inflytande på allmänna sundhetstillståndet och dess nytta vid eldsläckning torde meningarne icke heller vara delade.

Angående hufvudstadens *Undervisningsanstalter* och dessas tillstånd, sådant detsamma, enligt vederbörandes uppgifter, befunnits vid 1865 års utgång, lemnas följande redogörelse, hvilken, till beredande af lättad öfversigt, blifvit uppställd i tabellarisk form under särskilda titlar (tabb. Litt. Z, Å, Ä). Tabb. Litt. Z, Å, Ä.

Sedan grunderna för kommunens styrelse och förvaltning, genom den af Eders Kongl. Maj:t den 24 Maj 1862 i nåder utfärdade förordning om *Kommunalstyrelse* i Stockholm, under ifrågavarande period blifvit bestämda och, enligt denna författning, hvarigenom kommunens beslutanderätt utöfvas af 100 Stadsfullmäktige, alla af dem beslutade verkställighetsåtgärder, med hvilka Fullmäktige sjelfve icke få befatta sig, i stället ankomma på särskilda Förvaltnings-Nämnder, nemligen Drätsel-Nämnden, Sundhets-

Nämnden och Fattigvårds-Nämnden, hvilka, hvar inom sitt område, enligt för dem den 4 Mars 1864 i nåder utfärdade instruktioner, äro för göromålen ansvarige, torde hvad dessa Förvaltningsmyndigheter om sin verksamhet meddelat böra under denna afdelning af Öfver-Ståthållare-Embets Berättelse intagas.

Tab. Litt. Ö. Sälunda har Drätsel-Nämndens Första Afdelning, som handhafver det egentliga Drätselväsendet, angående stadens inkomster och utgifter, meddelat de upplysningar, som innefattas i efterstående tab. Litt. Ö.

Tab. Litt. X. Öfversigt öfver Stockholms Vattenlednings ekonomiska ställning.

Uppbörd:	1857—1861.		1862.		1863.		1864.		1865.		Summa.	
Lån mot obligationer.....	1,150,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,150,000	—
D:o enligt Sockenstämmo-Nämndens beslut den 18 Dec. 1861...	—	—	50,000	—	25,000	—	75,000	—	—	—	150,000	—
Tillfälligt lån.....	—	—	—	—	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
Anslag af Stadsfullmäktige.....	—	—	—	—	—	—	—	—	135,000	—	135,000	—
Bidrag af Stockholms stads Brandförsäkrings-Kontor 45,000 årligen i 10 år från och med 1858.....	180,000	—	45,000	—	45,000	—	45,000	—	45,000	—	360,000	—
Bidrag af Stockholms stads Brandstods-Bolag till försäkring af lösegendom 3,000 R:dr årligen tills vidare från och med 1859	9,000	—	3,000	—	3,000	—	3,000	—	*)	—	18,000	—
Bidrag från stadskassan 7,500 R:dr årligen tills vidare från och med 1858.....	30,000	—	7,500	—	7,500	—	7,500	—	7,500	—	60,000	—
Vattenavgifter från och med Juli 1861.....	5,301	98	23,415	75	52,342	44	82,906	86	117,422	92	281,389	95
Ränte-inkomster.....	59,274	80	556	58	715	90	101	67	370	35	61,019	30
Diverse d:o.....	27,485	78	11,735	97	4,435	38	10,415	71	3,480	08	57,502	92
R:mt R:dr	1,461,062	56	141,208	30	149,993	72	223,924	24	308,723	35	2,284,912	17
Utgifter:												
Räntor.....	160,106	06	57,104	72	62,138	61	64,178	11	64,125	—	407,652	50
Återbetaldt lån, tillfälligt upptaget 1863.....	—	—	—	—	—	—	12,000	—	—	—	12,000	—
Låne-omkostnader.....	8,134	55	—	—	—	—	—	—	—	—	8,134	55
Utgifter för anläggning, materialier och instrumentalier samt för drift, förvaltning och underhåll.....	1,267,287	22	89,644	78	102,347	26	145,582	42	191,383	38	1,796,245	06
Betald skuld från 1864.....	—	—	—	—	—	—	—	—	14,598	33	14,598	33
R:mt R:dr	1,435,527	83	146,749	50	164,485	87	221,760	53	270,106	71	2,238,630	44

*) 1865 års bidrag inbetalades 1866.

Tab. Litt. Y. Sammandrag öfver kostnaderna för Vattenledningens anläggande m. m.

Anläggnings- och utsträcknings-kostnader:	1857—1861.		1862.		1863.		1864.		1865.		Summa.	
Platsens ordnande vid Skanstull.....	33,684	65	399	—	—	—	—	—	—	—	34,083	65
Boningshus.....	19,697	48	—	—	—	—	269	73	310	12	20,277	33
Machin- och ångpannehus.....	115,176	57	—	—	676	05	54	12	310	13	116,216	87
Pumpverk.....	98,312	79	—	—	—	—	—	—	348	38	98,661	17
3 filterbassiner.....	84,495	40	—	—	—	—	—	—	—	—	84,495	40
Brunn.....	8,661	64	—	—	—	—	—	—	—	—	8,661	64
Servis-reservoir.....	136,976	16	—	—	—	—	—	—	513	—	137,489	16
Rörnätet m. m.....	650,690	91	46,335	55	60,098	76	109,129	47	95,323	93	961,578	62
Servisledningar.....	3,343	96	6,079	75	10,641	74	12,589	06	14,753	60	47,408	11
R:mt R:dr	1,151,039	56	52,814	30	71,416	55	122,042	38	111,559	16	1,508,871	95
Rörnätets utsträckning i mil och fot.....	2: 32,500		18,761		22,139		25,825		26,753		5: 17,978	
Totalmängd af pumpadt vatten för år i kannor.....	44,843,040		114,401,120		154,121,040		211,360,480		363,406,960		—	
Förbrukning i medeltal pr dag i kannor.....	—		313,430		430,000		587,112		995,636		—	
Beräknadt antal förbrukare för år.....	—		8,360		19,404		33,264		48,400		—	

Som Drätsel-Nämndens Andra Afdelning, hvilken skall handlägga frågor rörande inqvartering, brandvaks- och båtsmanshåll m. m., icke kommer att träda i verksamhet förrän ändring skett i gällande be-

Tab. Litt. Z.

Undervisnings-anstalter:

1. Läroverk, lydande under Direktionen för stadens undervisningsverk, samt Nya Elementar-Skolan.

	Lärare vid 1865 års slut.			Lärjungar.					Lönebelopp vid 1865 års slut.		Inkomster under de 5 åren.			Utgifter under de 5 åren.		
	Klasser.	Ordinarie.	Extra Ordinarie.	Inskrifte under de 5 åren.	Afgångne under de 5 åren.	Antal vid 1865 års slut.			Ordinarie lärare.	Extra ordinarie lärare.	Af lärjungarne.	Af räntebärande fonder m. m.				
						Genomsamma klasser.	Latin-linien.	Real-linien.								
a) Högre Elementar-Läroverket, f. d. Stockholms Gymnasium ¹⁾	4	10	3	164	69	—	101	20	22,500	1,500	5,648	—	1,929	57	9,468	57
b) Lägre Elementar-Läroverket i Storkyrkoförsamlingen ²⁾	2	2	—	87	51	59	—	—	3,500	—	1,228	3	1,104	47	1,662	62
c) " " i Clara församling ³⁾	5	8	—	265	242	91	100	47	13,000	—	12,118	85	250	—	13,144	83
d) " " i Jakobs och Johannis församling	5	8	2	333	272	80	31	77	13,957,50	925	12,002	50	1,299	30	10,366	6
e) " " i Maria " ⁴⁾	5	9	3	297	222	96	84	77	14,157,50	2,425	15,575	45	1,613	32	15,672	3
f) " " i Catharina "	5	9	3	285	273	97	52	84	13,675	2,175	15,525	—	1,903	52	13,617	41
g) " " i Kungsholms " ⁵⁾	2	3	—	146	111	2	—	2	5,220	—	54	—	3,788	70	6,234	50
h) " " i Ladugårdslands "	2	2	—	85	84	—	—	27	4,500	—	633	—	—	—	331	35
i) " " i Adolf Fredriks " ⁶⁾	2	1	1	90	86	30	1	2	3,000	750	1,247	50	585	—	1,648	82
Summa	32	52	12	1,752	1,410	455	369	336	93,510	7,775	61,032	33	12,473	88	72,146	19
Bland Elementar-Läroverken upptages jemväl																
k) Nya Elementar-Skolan i Stockholm, hvilken dock är ställd under inseeende af en särskild Direktion	7	19	—	222	150	202	94	10	38,900	—	53,542	50	—	—	56,708	96
Summa Summarum	39	71	12	1,974	1,560	657	463	346	132,410	7,775	117,574	83	12,473	88	128,855	15

¹⁾ I det för utgifter upptagna belopp ingå icke Lärarnes löner.

²⁾ Läroverket saknar egen lokal.

³⁾ Läroverket äger derjemte en byggnadsfond, tillkommen genom årliga sammanskott af lärjungarne, hvilken fond vid 1865 års slut uppgick till 3,510 R:dr R:mt.

⁴⁾ Bland utgifterna äro de räntebärande fonderna icke inberäknade, emedan räntorna derå årligen utdelas bland lärjungarne.

⁵⁾ Utgifterna för läroverket bestridas till största del icke af någon detsamma tillhörande fond, utan af kyrkans medel.

⁶⁾ Inkomsterna utgöras af räntorna af tvänne fonder, nemligen dels Hartmanska fonden till fattiga barns beklädnad och dels en annan fond, anslagen till premier. Räntorna uppgå å förstnämnda fond till 90 R:dr och å den sednare till 27 R:dr R:mt årligen.

Tab. Litt. Å.

Undervisnings-anstalter:

2. Läroverk, ställda under inseeende af Öfver-Styrelsen för Stockholms stads folkskolor.¹⁾

	Lärarnes antal.	Lärjungarnes antal vid 1865 års slut.	Antal aflehnögar.	Räntebärande fonder.	Inkomster: folkskole-medel för år 1865.	Utgifter 1865.					
						Lärarnes lönebelopp.	Af andra slag.				
a) Folkskolan i Storkyrkoförsamlingen ¹⁾	11	420	11	59,250	—	14,500	—	8,788	99	6,151	45
b) " i Clara församling ²⁾	14	630	14	17,837	50	13,750	—	8,026	67	4,858	93
c) " i Jakobs och Johannis församling	10	510	10	—	—	11,000	—	6,795	83	3,638	26
d) " i Maria församling ³⁾	12	510	12	12,000	—	11,000	—	6,069	58	4,855	77
e) " i Catharina "	18	740	18	53,600	—	19,500	—	12,361	25	5,608	81
f) " i Kungsholms "	4	150	4	—	—	3,600	—	2,457	78	792	81
g) " i Ladugårdslands "	14	650	14	—	—	11,500	—	8,550	—	3,316	33
h) " i Adolf Fredriks "	12	620	12	9,559	76	11,500	—	6,430	83	5,374	68
Summa	95	4,230	95	152,247	26	96,350	—	59,450	93	34,597	04

¹⁾ Angående denna Öfver-Styrelsens sammansättning och grunderna för dess verksamhet lemna Kongl. Stadgan angående Folkundervisningen i Stockholms stad den 27 September 1861 närmare upplysning.

²⁾ Församlingen äger derjemte den till folkskolehus inrättade egendomen N:o 6 i kvarteret Cassiopea, värderad till 80,000 R:dr.

³⁾ De uppgifna fonderna tillhöra församlingens flickskolor.

⁴⁾ Af de församlingen tillhörande räntebärande fonder hade dock vid 1865 års utgång genom testamente donerade 1,500 R:dr ännu icke från testators sterbhus utgått.

stämmelser, dels för det burskapsägande borgerskapets, andre idkares af borgerlig rörelse samt fastighets-ägares besvär och utskylder för de stadens allmänna behof, med afseende å hvilka förvaltningen är Be-medlings-, Inqvarterings- och Båtsmanshålls-kommissionerna samt Brandvaktsskassa-administrationen upp-

Tab. Litt. Å.

Undervisnings-anstalter:

3. Läroverk, ställda under inseende af särskilda Direktioner.

	Lära- res antal 1865 års slut.	Lärjungarnes antal vid 1865 års slut.	Antal afdelningar.	Räntebärande fonder.	Inkomster 1865.	Utgifter 1865.					
						Lära- res lönebelopp.	Af andra slag.				
a) Kongl. Karolinska Mediko-Kirurgiska Institutet ¹⁾	25	91	—	4,517	11	72,274	2	66,400	—	5,874	2
b) Pharmaceutiska Institutet ²⁾	4	65	—	—	—	8,370	—	4,300	—	4,070	—
c) Kongl. Teknologiska Institutet ³⁾	14	121	3	—	—	58,430	6	31,500	—	25,664	81
d) Svenska Slöjdföreningens Söndags- och Aftonskola ⁴⁾	32	996	7	—	—	33,740	12	13,648	89	20,045	88
e) Gymnastiska Central-Institutet ⁵⁾	13	787	—	—	—	35,505	83	19,425	—	19,875	43
f) Allmänna Institutet för Döfstumma och Blinda	23	212	9	79,000	—	113,907	98	23,312	33	91,102	18
g) Kongl. Veterinär-Inrättningen ⁶⁾	5	30	4	—	—	47,749	65	12,900	—	39,799	1
h) Kongl. Skogs-Institutet ⁷⁾	5	18	1	—	—	17,133	36	9,600	—	7,533	36
i) Seminariet för bildande af Lärarinnor ⁸⁾	24	245	9	—	—	40,164	93	16,100	—	23,954	26
k) Seminariet för bildande af Folkskolelärarinnor ⁹⁾	6	53	2	—	—	4,767	47	2,304	—	2,463	47
l) Vexlundervisnings-Sällskapets skolinrättning ¹⁰⁾	2	50	2	40,910	—	5,570	38	3,200	—	1,945	97
m) Kateketskolorna ¹¹⁾	16	514	16	36,500	—	3,701	—	2,630	62	441	21

¹⁾ Institutet ställdes år 1862 under öfverstyrelse af Kanslern för Universitetet i Upsala. Lärareplatsernas antal ökades 1864 med en Adjunkt i Pathologisk Anatomik och vid samma tid uppfördes å Institutets stat arfvoden åt sex Amanuenser. Den räntebärande fonden har blifvit donerad af Apothekaren Bylund till vårdande och förökande af Institutets samlingar och bibliotek. Af de uppgifna inkomsterna utgöra 72,000 R:dr statsanslag och 274 R:dr 2 öre ränta å omförmälda fond. Institutets anslag af allmänna medel ökades 1864 med 20,687 R:dr 42 öre, hvaraf 19,900 till löner och arfvoden samt 787 R:dr 42 öre för materiella behof.

²⁾ Undervisningen har blifvit förflyttad till den medelst statslån af Apothekare-Societeten uppförda nybyggnaden i hörnet af Rörstrands- och Gråbergsgatorna. Inkomsterna hafva bestått i bidrag från staten, från Apothekare-Societeten samt terminsafgifter af 116 elever. Utgifterna hafva utgått till löner, hyra till Apothekare-Societeten, kol, ved, vatten, lysgas, böcker, kemikalier m. m.

³⁾ Inkomsterna hafva utgjorts af statsanslag, afgifter af åhörare, stipendii-medel, årligt bidrag från den under Kongl. Kommerce-Kollegium ställda Manufaktur-fonden samt bötesmedel af Institutets elever, äfvensom för försälda lärokurser. Utgifterna hafva bestått i aflöning till Föreståndare, Lärare och öfrige tjänstemän samt vaktbetjening, inköp af materialier m. m. för undervisningen samt omkostnader för samlingarnes underhållande och förökande, stipendier, ljus, ved m. m.

⁴⁾ Till uppförande af skolhusbyggnad hafva af Rikets Ständer 300,000 R:dr blifvit anslagne, hvarjemte Stockholms stad, för samma ändamål, tillskjutit 160,000 R:dr. Stockholms stads bidrag till hyra för den nuvarande skollokalen utgår sedan år 1864 med 8,000 R:dr.

⁵⁾ Genom nådig stadga af den 8 Januari 1864 har Institutet undergått reorganisation, hvarigenom det blifvit ställt under särskild Direktion af ordförande och 3 ledamöter, af hvilka en är skolman, en militär och en läkare, hvarjemte den af Institutets Öfverlärare, som af Kongl. Maj:t förordnas till Föreståndare, äger att i öfverläggningarna deltaga. Institutet är organiseradt på tre Afdelningar, den Pedagogiska, den Militära och den Medicinska, hvardera med en Öfverlärare och en Lärare, hvartill komma tvenne Lärarinnor, tjänstgörande såväl å den Pedagogiska som den Medicinska afdelningen, samt obestämdt antal extra Lärare, tjänstgörande på de afdelningar, der de behövas. Sjukgymnastik har under den sista tiden meddelats i medeltal till 150 manliga och 110 qvinliga, tillsammans 260 patienter årligen. Af dessa hafva omkring 50 varit fripatienter. De till sjukgymnastikens utöfvande behöfliga biträdena hafva i medeltal för månaden uppgått till 7 manliga och 6 qvinliga. Institutets hufvudsakliga uppgift och ändamål är lärarebildning. Som lokalerna för närvarande äro under ombyggnad, har Institutet ännu ej upphunnit full verksamhet efter nya stadgan.

⁶⁾ Utom ofvannämnda lönebelopp hafva 4 Lärare fria bostadslägenheter och den 5:e åtnjuter hyresersättning 600 R:dr årligen af Inrättningens medel.

⁷⁾ Anslaget till expenser m. m. har under år 1861 blifvit ökad från 1,800 R:dr till 2,250 R:dr.

⁸⁾ Inkomsterna för Seminariet, som öppnades höstterminen 1861 och med hvilket sedan höstterminen 1864 en s. k. Normalskola för flickor är förenad, utgöras dels af statsanslag 25,000 R:dr och af särskildt anvisadt anslag, 500 R:dr, till stipendier för eleverna vid Seminariet, dels af terminsafgifter af eleverna i Normalskolan. Nådigt Reglemente för Seminariet är utfärdadt under den 6 Augusti 1864.

⁹⁾ Detta Seminarium öppnades den 1 Oktober 1865, hvarförinnan lokalen användes af Vexlundervisnings-Sällskapet för dess Normalskola, hvarmed ett manligt Seminarium var förenadt. De inkomster, hvilka stå till Seminariets förfogande, äro statsbidrag, med undantag af 150 R:dr R:mt, hvilka en till Seminariet hörande lägenhet i hyra inbringa. Utgifterna hafva afsett icke blott renhållnings-, ved- och ljusbehofven, utan äfven materiel för undervisningen.

¹⁰⁾ Vexlundervisnings-Sällskapet, som allt ifrån år 1830 haft å sig upplåten den kronan tillhöriga fasta egendomen N:o 10 vid Björngårdsgatan och derstädes haft sin skolinrättning, blef från densamma uppsagd till afflyttning den 1 Juli 1865, från hvilken tid egendomen varit för statens räkning till lokal för Folkskolelärarinne-Seminarier använd. Sällskapet, som från nämnda tid måst begagna förhyrd lokal för sin skola, har derföre nödgats i väsendtlig mån inskränka antalet af de barn, som det till undervisning mottagit, hvadan ock lärarepersonalen kunnat under sista halfåret förminska.

¹¹⁾ Lokalerna för dessa af Samfundet »Pro fide et Christianismo», sedan längre tid tillbaka, upprättade skolor, i hvilka, på Söndagseftermiddagarna från kl. 2 till 5, kostnadsfri undervisning meddelas åt personer af båda könen öfver 15 års ålder, hvilka icke hafva nöjaktig kristendoms-kunskap, äfvensom åt barn, hvilka, anställda å fabriker eller i handverk eller af hvilka orsaker som helst, sakna tillfälle till daglig skolgång, äro i husen N:o 6 vid Skärgårdsgatan, N:o 9 Bryggaregatan, N:o 22 Brunnsgatan å Norrmalm, N:o 28 Timmermansgatan, N:o 4 Catharina Vestra Kyrkogata, N:o 11 Riddaregatan, N:o 8 Kammakaregatan och N:o 4 Garfvaregatan, eller en i hvardera af hufvudstadens 8 territorial-församlingar. Samfundet har ock i de flesta församlingar inrättat och är betänkt på att äfven i de öfrige, så snart sådant, på grund af dertill anmälda lärjungars antal, finnes nödigt, inrätta s. k. Stafvare-Klasser för personer, hvilka ej kunna läsa rent innantill.

dragen, dels ock i afseende å nämnde klassers rättighet till den egendom, som, för utgörande af omfördälda besvär, är behöflig; så och med tillkännagifvande, att de borgerskapet förut åliggande utskylder,

Fortsättning af Tab. Litt. Å.

Undervisnings-anstalter.

	Lärarnes antal 1865 års slut.	Lärungarnas antal vid 1865 års slut.	Antal aflemlingar.	Räntebärande fonder.		Inkomster 1865.		Utgifter 1865.			
								Lärarnes lönebelopp.	Af andra slag.		
n) Småbarns-skolorna ¹²⁾	10	615	6	19,154	12	6,726	28	3,389	15	2,870	72
o) Kongl. Svea Lif-Gardets skola	1	37	1	11,762	10	1,079	14	649	9	280	65
p) Kongl. Lif-Gardets till Häst församlings skola	1	18	1	1,600	—	396	5	375	—	21	65
q) Kongl. Andra Lif-Gardets och Kongl. Svea Artilleri-Regementets gemensamma skola ¹³⁾	1	39	1	—	—	—	—	1,000	—	267	36
r) Skeppsholms församlings skol-inrättningar ¹⁴⁾ :											
1. Gosseskolan	4	21	1	—	—	—	—	85	—	45	—
2. Flickskolan	1	17	1	—	—	—	—	200	—	107	97
s) Danviks Hospitals skola ¹⁵⁾	1	13	1	—	—	—	—	300	—	—	—
t) Allmänna Barnhus-inrättningens skola	2	35	2	—	—	—	—	1,600	—	—	—
u) Tyska National-Lyceum ¹⁶⁾	4	77	3	9,000	—	540	—	5,239	55	2,510	10
v) Katholska församlingens skol-inrättningar ¹⁷⁾ :											
1. Gosseskolan	2	25	2	—	—	2,050	25	900	—	1,150	25
2. Flickskolan	2	30	2	—	—	—	—	—	—	—	—
x) Svenska Diakoniss-Anstaltens skola	4	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—
y) Malmqvistska Barnuppfostnings-Anstalten ¹⁸⁾	5	125	—	—	—	26,552	7	—	—	19,370	—
z) Frimurare-Barnhusets skola	2	104	2	—	—	—	—	1,500	—	—	—
å) Murbecks Uppfostrings-inrättning för flickor ¹⁹⁾	3	38	2	199,193	2	11,892	51	840	—	10,409	2
ä) Jakobs och Johannis församlings fri- och fattigskola	4	100	1	123,300	—	7,614	25	2,579	50	4,982	31
ö) Navigations-skolan ²⁰⁾	5	95	4	—	—	8,450	—	7,250	—	1,399	65
aa) Abraham Rydbergs Stiftelse till danande af skicklige sjömän ²¹⁾	4	80	1	228,000	—	10,951	18	2,730	—	8,122	38
Summa	225	4,711	84	752,936	35	517,566	53	233,958	13	294,306	66

¹²⁾ Utom de före år 1861, genom Småbarnsskole-Sällskapet inrättade och underhållna skolorna inom Adolf Fredriks (Kammakaregatan N:o 10), Johannis (Brunnsgatan N:o 22), Ladugårdslands (Nybrogatan N:o 25), Maria (St Paulsgatan N:o 21) och Catharina (Pålgatan N:o 16) församlingar, har under år 1865 tillkommit inom Kungsholms församling (Handverkaregatan N:o 27) en skola. Utgifterna bestridas af räntorna utaf Sällskapets ofvannämnda kapital, gåfvor af DD. MM. Drottningen och Enkedrottningen, årsafgifter af Sällskapets ledamöter, bidrag af Stockholms Sparbank samt Fattigvårds- och Drätsel-Nämnderna jemte hyresbidrag från Catharina församling; och äro skollokaler hyresfritt upplätne inom Ladugårdslands, Johannis, Adolf Fredriks och Kungsholms församlingar. Förutom kostnaderna för lärarinnornas aflöning, utgå sådana till hyror för skollokaler inom Maria och Catharina församlingar, skollokalernas städning och renhållning, ved och ljus, inventariers anskaffande och underhåll m. m. Förvaltningen af skolornas angelägenheter besörjes af en Direktion.

¹³⁾ Den på Kongl. Andra Lif-Gardet belöande halva andel i ofvanupptagne utgiftssummor för skolan utgår från den till H. K. H. Kronprinsessan Josefinas pensions-inrättning hörande s. k. Reuterskiöldska donations-fonden.

¹⁴⁾ Ofvanstående utgifter hafva utgått från »Kongl. Maj:ts Flottas Stockholms stations och Skeppsholms församlings Skol- och Understöds-kassa», hvilken för sitt dubbla ändamål att verka för vidmagthållande af en särskild inrättad friskola och utgöra fond för en understöds- och välgörenhetsanstalt, ägde i utlånta kapitaler och kontanta medel vid 1865 års slut en behållning af 19,457 R:dr 87 öre.

¹⁵⁾ Skolläraren underhålls af Danviks Hospitals allmänna fonder.

¹⁶⁾ Skillnaden emellan utgifter och inkomster bestrids utaf kyrkokassan. Församlingen består dessutom skollokal. Lyceum är afsedt hufvudsakligen för gossar, men i lägsta klassen mottagas jemväl flickor, dock ej flera än 12.

¹⁷⁾ Med 1864 års utgång har församlingens flickskola vid Norra Smedjegatan upphört, och flickorna bevista numera 2 enskilda skolor, den ena i huset N:o 1 vid Stora Badstugatan å Norrmalm och den andra i huset N:o 36 vid Kammakaregatan.

¹⁸⁾ För att betrygga denna, redan år 1852 tillkomna, efter dess ursprunglige stiftare och nuvarande föreståndare, Klockaren i Kongl. Hof-församlingen Jonas Peter Malmqvist och dess hustru Johanna Malmqvist, född Lindberg, benämnda anstalts fortfarande bestånd, bildades i Februari månad 1865 ett Sällskap, som för sig antagit stadgar, i öfverensstämmelse med hvilka anstalten numera förvaltas af en särskild styrelse, bestående af 20 i Stockholm boende medlemmar af Sällskapet, deribland minst 5 fruntimmer. Anstalten, hvars syfte är, att lemna fattiga och värlösa flickebarn kristlig undervisning och vård samt den uppfostran i öfrigt, som är egnad att bilda dem till nyttiga medlemmar af samhället, är belägen i kvarteret Krukomakaren större, med adress N:o 22 vid Stora Skinnarviksgatan, hvilken till 90,000 R:dr taxerade fastighet äges af anstalten, med hvilken jemväl är förenad en *Söndagsskola* för barn, icke tillhörande anstalten.

¹⁹⁾ Inkomsterna utgöras af intressemedel, insamling vid Direktionens sammankomster och diverse. Utgifterna bestå i kosthållning, beklädnad, aflöningar m. m.

²⁰⁾ Elevernas antal har under åren 1861—1865 något minskats. Inkomsterna äro statsanslag. Underhållsanslaget ökades från och med år 1863, enligt Kongl. Brefvet den 21 November 1862, och aflöningsanslaget har, enligt Kongl. Brefvet den 13 November 1863, från och med år 1864 jemväl blifvit tillökadt. Utom aflöning till lärarne bestå utgifterna i kostnader för ljus och ved samt diverse andra underhållsartiklar.

²¹⁾ Af Stiftelsens tillgångar hafva, intill den 1 Maj 1861, underhållits en *Praktisk Sjömansskola* och en *förberedande Navigations-Undervisnings-Anstalt*, men enär läroämnen i denna sednare, med afseende å elevernas ringa underbyggnad, icke kunnat vara andra än sådana, hvaruti undervisning numera meddelas jemväl inom hvarje församlings folkskola, och för öfrigt vanligen flera år förflyta efter det en från Praktiska Sjömansskolan utgången elev infinder sig vid någon af de utaf staten underhållna Navigations-skolor för erhållande af undervisning till undergående af Styrmans- och Sjökapitens-examina, så har Stiftelsens Direktion — med den uti Kongl. Reglementet af den 4 Maj 1850 henne tillagda rätt — låtit förberedande Navigations-Undervisnings-Anstalten förstnämnde dag upphöra

med hvilkas indrivande Bemedlings-Kommissionen haft befattning, numera uppbäras och redovisas i sammanhang med öfriga kommunalutskylder, samt att Bemedlings-Kommissionens verksamhet således är inskränkt till förvaltning af de särskilda, till pensionering af fattiga borgare, deras enkor och barn ställda fonder, hvadan summarisk redogörelse för dessa sednare igenfinnes här nedan i tab. Litt. HH angående

Tab. Litt. Ö. Utdrag af Stockholms stads räkenskaper, utvisande Drätsel-förvaltningens inkomster och utgifter under nedannämnde fem år.

Inkomster.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	Summa.	Medium.
<i>Ordinarie:</i>							
Afgift af fartyg	52,557	52,947	55,433	51,116	51,503	263,557	52,711
» af varor, som vägas	150,135	164,256	171,225	146,786	175,188	807,591	161,518
» af » som stämplas	50,666	50,539	49,082	569	—	150,857	30,171
» af » som mätas eller räknas	82,988	79,478	80,525	75,533	74,595	393,121	78,624
» af » som packas eller af lakegods	6,181	6,338	4,453	4,535	4,703	26,213	5,242
» af ballast, landningsstockar och bockar	1,948	1,978	1,819	2,303	2,044	10,093	2,018
Slussavgift	34,919	35,789	35,560	32,745	34,979	173,993	34,798
Transito magasinshyra	—	623	1,068	1,215	1,341	4,248	849
Drätselkassans andel af tolagsersättningen	335,482	308,334	332,194	307,082	289,419	1,572,513	314,502
Hela tolagsbeloppet, som fördelas med $\frac{1}{50}$ delar till Drätselkassan, $\frac{3}{50}$ delar till stadens Inqvarteringsverk samt $\frac{1}{50}$ delar till Stockholms Allmänna Barnhus, Danviks Hospital och Fattigvårds-Nämnden, har utan afdrag af derå, enligt Kongl. brefvet den 12 Maj 1858, anvisade aflönings-ersättningar utgjort:							
År 1861	461,151						
» 1862	424,131						
» 1863	456,667						
» 1864	422,423						
» 1865	398,337						
Summa R:dr	2,162,712						20.
Medium	432,542						44.
Afgift för utskänkning och utminuterung af bränvin	236,048	235,269	119,862	304,020	409,196	1,304,397	260,879
Af hus och lägenheter: hyror	70,684	78,809	83,833	81,350	96,953	411,631	82,326
Af stadens tomter: tomtören och tretiondepningar samt fritomteköpsavgifter	40,945	66,259	54,800	23,671	20,148	205,825	41,165
Af stadens auktionsverk	26,061	29,596	26,849	38,112	37,282	157,902	31,580
Källarefrihetsmedel	15,540	15,540	15,540	15,540	15,540	77,700	15,540
<i>Tillfälliga:</i>							
Burskapspenningar, saköresmedel, marknadsståndspenningar, da-naarfsmedel, hamn- och brobyggnadsavgift med flera smärre tillfälliga inkomster	28,487	21,635	19,298	19,489	5,208	94,119	18,823
Pantlåne-Inrättningens vinstmedel	7,876	9,330	6,888	—	24,426	48,521	9,704
Hundskattsmedel	—	—	21,641	9,097	10,149	40,888	8,177
Räntor	—	673	34,745	38,890	5,406	79,715	15,943
Summa R:mt R:dr	1,140,522	1,157,399	1,114,823	1,152,059	1,258,087	5,822,893	1,164,578

och ansett det med densamma afsedda ändamål, att sätta Praktiska Sjömansskolans elever i tillfälle att kostnadsfritt förvärfa de preliminära kunskaper, som erfordras för att draga rätt nytta af undervisningen vid Navigations-skolorna, bättre beredas derigenom, att sådana Stiftelsens medellösa elever, hvilka vid Praktiska Sjömansskolan utmärkt sig genom uppmärksamhet och ordning samt lemnat bästa förhoppning att kunna bildas till dugligt befäl å handelsfartyg, tillförsäkras derom att de, när tiden nalkas för deras inträde i någon statens Navigationsskola och de förete goda vitsord om sitt förhållande under den tid, som förflutit efter afgang från Praktiska Sjömansskolan, kunna, på anmälan hos Styrelsen, erhålla penningunderstöd, hvars belopp Direktionen då efter omständigheterna bestämmer. Vid Praktiska Sjömansskolan, som fortfarande hållits öppen från och med Maj till och med September månader årligen, hafva en Öfver- och tre Underlärare varit anställda samt undervisning kostnadsfritt lemnats eleverna, hvilkas antal uppgått år 1861 till 80, år 1862 till 72, år 1863 till 78 och år 1864 till 67. Stiftelsens inkomster hafva utgjorts af räntorna på hos Stockholms Drätsel-Nämnd inestående 195,000 R:dr och hos Jernkontoret insatte 3,000 R:dr, äfvensom hyresafkastning af en Stiftelsen tillhörig, till 30,000 R:dr uppskattad fastighet, huset N:o 5 vid Riddaregatan här i staden. Utgifterna hafva hufvudsakligen utgått till onera och reparationer vid nyssnämnda fastighet samt aflöningar och diverse andra omkostnader för Praktiska Sjömansskolan, hvaribland kosthållning och beklädnad för fattiga elever, öfningsresor inom Östersjön och Kattegat, äfvensom årlig utredning för sådant ändamål af den Stiftelsen tillhöriga Briggen Carl Johan.

pensions-inrättningar, får Öfver-Ståthållare-Embete, enär ofvanbemälda frågor om inqvartering, brandvaks- och båtsmanshåll fortfarande handläggas af särskilda Styrelser, nemligen Inqvarterings-Kommissionen, Brandvaktsskassa-Administrationen och Båtsmanshålls-Kommissionen, angående dessa till Kommunal-

Fortsättning af Tab. Litt. Ö.

Drätsel-förvaltningens inkomster och utgifter.

Utgifter.	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.		Summa.		Medium.	
<i>Ordinarie:</i>														
Räntor å stadskassans skuld	60,732	31	99,666	67	99,666	67	98,666	67	97,666	67	456,398	99	91,279	80
Aföning till Magistraten, dess tjänstemän och betjente samt de under Drätsel-Nämndens 1:a afdelning lydande tjänstemän och betjente	199,758	87	228,075	83	222,467	49	223,508	13	241,634	20	1,115,444	52	223,088	90
Pensions- eller Indragningsstat	10,869	32	12,549	49	15,031	43	11,988	37	12,187	53	62,626	14	12,525	23
Bidrag till enke- och pupillkassan vid stadens embetsverk	1,500	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	7,500	—	1,500	—
» till stadens läroverk	15,000	—	15,000	—	15,000	—	15,000	—	15,000	—	75,000	—	15,000	—
» till kronoppbördsverket	40,493	11	40,168	60	44,114	54	39,892	81	42,815	91	207,484	97	41,496	99
Till Magistratens enskilda disposition	1,500	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	7,500	—	1,500	—
Bidrag till stadens polis- och nattbevakning	133,265	54	133,260	25	34,247	4	150,070	32	184,164	13	635,007	28	127,001	46
» till stadens brandväsende	22,535	44	13,707	14	15,687	74	15,423	74	18,253	56	85,607	62	17,121	53
Fängvården, fängförtäring samt andra omkostnader	35,352	10	36,605	87	33,629	53	40,062	15	35,441	11	181,090	76	36,218	15
Allmänna renhållningen, hvarmed förstås renhållning af så väl gator och allmänna platser som afträden	75,146	55	50,841	87	114,508	37	35,037	11	15,038	80	290,572	70	58,114	54
Diverse utgifter: skrifmaterialier, ljus, ved och andra expenser till Magistraten, Rådhus-Rätten och Drätselverket äfvensom annons- och tryckningskostnader, lyshållning å allmänna platser, underhåll af planteringar samt politi-inrättningen m. m.	109,498	47	131,818	30	146,550	63	152,630	37	122,509	94	663,007	71	132,601	54
<i>Tillfälliga:</i>														
Anslag till gatulägningsarbeten å allmänna platser samt å gatudelarne till de kommunens fastigheter, som af afdelningen förvaltas	20,000	—	20,000	—	20,000	—	20,000	—	20,000	—	100,000	—	20,000	—
Bidrag till stadens kur- och sjukhus	7,500	—	7,500	—	7,500	—	7,500	—	7,500	—	37,500	—	7,500	—
» » Prins Carls inrättning för fattiga och vanvårdade barns uppfostran	1,500	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	7,500	—	1,500	—
Anslag till nybyggnader och reparationer	248,834	98	290,273	58	401,224	39	435,812	37	335,723	54	1,711,868	56	342,373	77
De hufvudsakligaste byggnadsföretag, som af ofvanstående be- lopp blifvit bekostade, äro följande: hamn- och lastage- platsers-, roddare- och tvättbryggors, passagebroars och af- loppstrummors nybyggnad, underhåll och förbättring 131,505 R:dr 66 öre; duc d'alber och moringar i hamnarne 11,238: 68; nybyggnader och reparationer å allmänna reservoarer 4,571: 80; underhåll i jernvägarne af broar, bodar, plank och ställningar för jernets resning 25,578 R:dr 32 öre; all- männa pumpars och brunnars aptering och underhåll 13,471: 11; kajbyggnader 135,427 R:dr 22 öre; tillbyggnad af pack- huset 49,664: 4; dito af auktionshuset å Riddareholmen 39,181: 19; bårhus 5,608: 51; pissoirer 15,878: 83; strand- gata utmed Ladugårdslandsviken 244,726: 34; veranda i Strömparterren 10,783: 16; Carlbergssjön och Rörstrandsviken 104,044: 57; anläggning af ny jernväg å Djurgården 190,942: 50.	—	—	—	—	15,000	—	25,000	—	—	—	40,000	—	8,000	—
Bidrag till nybyggnad af svenska slöjdskolan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Anslag till Stockholms Stads-Nämnd åren 1861—1863 samt till Fattigvårds-Nämnden åren 1864 och 1865	15,000	—	15,000	—	—	—	15,000	—	15,000	—	60,000	—	12,000	—
Bidrag till betäckande af kostnaden för 1864 års gatulägg- ningsarbeten	—	—	—	—	—	—	—	—	39,000	—	39,000	—	7,800	—
» till utgifter för gatulyshållningen	—	—	—	—	—	—	—	—	4,400	—	4,400	—	880	—
Oförutsedda behof	—	—	—	—	—	—	—	—	6,627	6	6,627	6	1,325	41
Brandförsäkrings-afgift för stadens fasta egendomar, afskrifne medel m. m.	757	7	1,090	2	1,279	63	6,087	24	12,295	11	21,509	7	4,301	81
Bidrag till jernväg och bangård	—	—	30,000	—	—	—	—	—	—	—	30,000	—	6,000	—
Anslag till stepsättning omkring industri-expositionsbyggnaden och för vattenledning till Kungsholmen	—	—	—	—	—	—	—	—	165,000	—	165,000	—	33,000	—
Summa R:mt R:dr	999,243	76	1,130,057	62	1,190,407	46	1,296,179	28	1,394,757	56	6,010,645	68	1,202,129	13

styrelsen hörande Förvaltningsmyndigheters verksamhet, lemna de upplysningar, som innefattas i efter-
Tabb. Litt. AA, BB, CC. stående tabeller Litt. AA, BB, CC.

Fortsättning af **Tab. Litt. Ö.***Upplysningar.*

Drätsel-kassans skuld, som, efter afdrag af tillgångar, fastigheterna undantagna, vid 1861 års början utgjorde 1,202,425 R:dr 51 öre, har under dessa fem år blifvit ökad med 855,914 R:dr 84 öre, så att den vid 1865 års slut uppgick till 2,058,340 R:dr 35 öre, hvaraf den räntebärande vid 1861 års början utgjorde:

Enligt obligationer med 4½ proc. ränta och utan rätt till uppsägning & långifvarens sida.....	R:mt R:dr	154,250: —
D:o med 5 proc. ränta och uppsägningsrätt.....	» »	914,450: —
D:o med 4½ proc. ränta och d:o.....	» »	193,400: —
D:o med 4 proc. ränta och d:o.....	» »	151,500: — 1,413,600: —
Deponerade extra jernvägsmedel eller besparade arbetspenningar, med ränta 4½ proc., som tillkommer jernbäranne	» »	23,510: 88.
Premielån från stadens Brandförsäkringskontor med 4 proc. ränta.....	» »	26,625: —
Återstående amorteringslån af konvoj-medlen à 3 proc.....	» »	380,930: 37.
Vinstmedel från Pantlåne-Inrättningen à 4½ proc.....	» »	58,724: 44. 489,790: 69.

Snmma R:mt R:dr 1,903,390: 69.

Kassans fordringar deremot voro:

Hos Pantlåne-Inrättningen mot dels 4, dels 6 proc. ränta.....	320,000: —
» Stockholms Enskilda Bank emot dels 4, dels 4½ proc. ränta.....	100,000: —
» Mälareprovinsernas Hypoteksförening mot 4 proc. ränta.....	9,100: —
Återstod af lån till G. O. Bäckström för inrättande af gästgifveri & Södermalm mot 4½ proc. ränta.....	10,915: 9.
För inköp af f. d. Geijerska huset mot 5 proc. ränta, förskjutne.....	47,795: 4.
Förskjutne riksdagsomkostnader emot 5 proc. ränta.....	14,802: 93. 502,613: 6.

sålendes återstodo räntelöpande skulder 1,400,777: 63.

Vid 1865 års slut var kassans räntebärande skuld:

Enligt obligationer med 4½ proc. ränta och utan rätt till uppsägning & långifvarens sida.....	154,250: —
D:o med 6 proc. ränta och uppsägningsrätt.....	550,675: —
D:o med 5½ proc. ränta och d:o.....	120,000: —
D:o med 5 proc. ränta och d:o.....	131,300: —
D:o med 4 proc. ränta och d:o.....	17,275: — 973,500: —
D:o amorteringslån à 2,000,000 R:dr à 5 proc., hvarå återstod.....	1,929,000: —
D:o till Kongl. Konvoj-kommissariatet d:o à 3 proc.....	322,147: 15.
Extra jernvägsmedel à 4½ proc.....	36,608: 1.
Premielån à 4 proc.....	38,050: —
Fond för värnlösa flickor, grundad af Giovanni d'Anastasy à 5 proc.....	38,027: 17. 3,336,332: 33.

Fordringarne åter voro:

Hos Smälands m. fl. Hypoteksföreningar, enligt obligationer med 5 proc. ränta.....	4,500: —
» Mälareprovinsernas Hypoteksförening emot 4 proc. ränta.....	9,100: —
» Grosshandlaren C. G. Cervin emot 6 proc. ränta.....	50,000: —
» Stora Kopparbergs bergslag emot 5 proc. ränta.....	200: —
Återstod af till G. O. Bäckström för inrättande af gästgifveri & Södermalm emot 4½ proc. ränta försträckte.....	8,181: 47.
Till Pantlåne-Inrättningens bedrivande emot 6 proc. ränta, försträckte.....	800,000: —
» inköp af f. d. Geijerska huset emot 5 proc. ränta, d:o återstående.....	29,708: 42.
Hos Stockholms Enskilda Bank emot 5 proc.....	4,100: — 905,789: 89.

hvaraf återstodo räntelöpande skulder 2,430,542: 44.

Hvartill komma tjenstemännens inestående begrafningshjulsmedel, som vid 1865 års slut utgjorde 104,264 R:dr 75 öre R:mt, och hvarå erlägges ränta à 5 procent.

Häraf synes alltså, att den räntelöpande skulden blifvit under dessa fem år ökad med 1,029,764 R:dr 81 öre.

Enligt 1865 års räkenskaper eger stadens Drätselverk fastigheter till ett bokfördt värde af 2,592,322 R:dr 23 öre.

Afdrages ofvannämnde skuldsumma, 2,430,542 R:dr 44 öre, uppkommer en behållning af R:dr 161,779: 79 öre. Genom realisering af stadens fastighetstullgångar kan dock ej skulden först blifva betald och derefter ett öfverskott uppstå staden eller dess Drätselverk till godo, emedan af stadens fastigheter och tomter omkring ½-delar anses vara oundgängliga för allmänna municipala behof, så att endast ½-del utgör kapitaltillgång användbar till gäldande af skuld.

Under ifrågasvarande qvinvennum äro af Drätsel-förvaltningen inköpte följande fastigheter, neml.: år 1861 egendomen N:o 5 qv. Bodar och tomter för 10,117 R:dr 67 öre, tomt i qv. Fyrkanten 13,000 R:dr; år 1862 s. k. Djurgårdsvarvet 400,000 R:dr; 1863 en del af tomten N:o 3 qv. Hammaren för 20,000 R:dr; 1864 en del af tomten N:o 4 qv. Thorviggen för 15,000 R:dr, en del af tomten N:o 2 qv. Edelman större för 9,000 R:dr; år 1865 egendomen N:o 1 qv. Uggleskans för 125,000 R:dr, N:o 4 qv. Fyrfotan mindre 40,000 R:dr, N:o 1 qv. Blekholmen norra 120,000 R:dr, N:ris 7 & 8 qv. Bodarne 47,021 R:dr 77 öre, N:o 2 qv. Masten 38,500 R:dr, N:o 8 qv. Nederland 45,000 R:dr, N:o 9 sistnämnde kvarter 80,000 R:dr, Norr- f. d. tullhusbyggnader 4,160 R:dr, Ladugårdslands- d:o 2,820 R:dr, Skans- d:o 2,050 R:dr och Horns- d:o 6,000 R:dr.

Under samma tidrymd äro ur räkenskaperna afförda: år 1862 för Kötorget och Slussgatans utvidgning nedrifna byggnader för ett värde af 105,400 R:dr; år 1863 nedrifna f. d. Sundhets-Collegii hus & Riddarholmen och Norra fiskarehuset tillsammans värda 39,000 R:dr; år 1864 egendomen N:o 2 qv. Jungfrun, som, bokförd till ett värde af 3,000 R:dr, öfverlemnades till Fattigvårds-Nämnden, samt år 1865 en tomt & Stadshagen såld för 6,000 R:dr och stadens ½-del i åtskilliga tullhusbyggnader försålda för 4,850 R:dr.

Till Drätsel-Nämnden äro under loppet af åren 1861—1865 följande fonder öfverlemnade, neml. den af Konung Carl XIV Johan bildade understödsfond åt pauvre honteux 22,500 R:dr samt Kronprinsessan Lovisas brudgäfvofond 15,000 R:dr med skyldighet för staden att derå erlägga 5 proc. årlig ränta.

Dessutom förvaltar Drätsel-Nämnden den af Giovanni d'Anastasy grundade fond för värnlösa flickor, hvilken vid 1865 års slut uppgick till 38,027 R:dr 17 öre.

Beträffande den af Drätsel-Nämndens Tredje Afdelning under perioden utöfvade verksamhet åberopas hvad här ofvan, sid. 12 och följande, angående gatuläggning, lyshållning och vattenledning, redan blifvit meddeladt.

Tab. Litt. AA.

Stockholms stads Inqvarterings-Kommissions inkomster och utgifter.

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Inkomster:										
Andel, $\frac{33}{100}$ delar, af allmänna tolagen, eller numera ersättning derför i tullmedel...	101,453	36	93,308	87	100,466	87	92,933	25	87,634	35
Dubbla vågpenningar	737	47	1,538	13	829	47	650	28	510	18
Hyresmedel	4,225	—	4,180	—	4,855	—	4,907	50	5,410	92
Intressen af utlånta medel	4,379	17	6,140	—	6,618	33	9,216	84	10,072	35
Husegares inqvarteringsafgift	10,145	68	9,998	45	9,912	42	9,158	79	—	—
Borgerskapets inqvarteringsafgift	10,145	68	9,998	45	9,912	42	9,158	79	—	—
Diverse inkomster	159	12	—	—	74	25	—	—	—	—
Värdet af Kasernernas servis, bestående af sängkläder, möbler m. m.	—	—	47,457	64	—	—	—	—	953	42
Summa R:mt R:dr	131,245	48	172,621	54	132,668	76	126,025	45	104,581	22
Utgifter:										
Inqvarteringsutgifter	88,965	33	85,666	85	97,831	83	97,855	83	103,247	74
Förvaltningskostnader	4,776	84	5,300	62	4,782	91	4,844	—	4,589	75
Uppbördskostnader	1,847	87	2,161	40	1,874	87	1,930	94	1,074	29
Köpeskilling och lagfartskostnader för huset N:o 3, kvarteret Vildsvinet, vid Skepparegatan samt underhåll	—	—	—	—	14,750	45	86	25	27	1
Summa R:mt R:dr	95,590	4	93,128	87	119,240	6	104,717	2	108,938	79
Statsverkets bidrag till inqvarteringskostnaderna utgjorde	14,060	95	21,450	—	21,450	—	21,450	—	21,450	—

Anm. Kassans kapitalfond var vid slutet af år 1861 352,579: 73.
 » 1862 432,072: 40.
 » 1863 452,280: 39.
 » 1864 473,588: 82.
 » 1865 469,231: 25.

Som, genom Stadsfullmäktiges beslut den 11 Januari 1865, den borgerliga inqvarteringsbördan skulle öfvertagas af kommunens samtliga medlemmar, har Inqvarterings-Kommissionen ansett någon inqvarteringsafgift icke för år 1865 böra uttaxeras, utan ett deremot svarande belopp tagas af under föregående år gjorda besparingar. Då således icke någon uppörd af dylik afgift ägt rum, hafva uppördskostnaderna blifvit minskade med omkring 850 R:dr. Värdet af Kasernservisen har bokförts i ett särskildt inventarium, men är sedan år 1862 synligt i räkenskapen och inbegripes sedermera under inqvarteringsutgifter, då, genom kassering, värdet blifvit till smärre belopp affördt, men är särskildt upptaget år 1865, då persedelförrådet blifvit något ökad. Inqvarteringskostnaderna för år 1863 och framgent hafva i anledning af den genom Kongl. Brefven den 19 Juli 1862 och den 16 Juni 1864 garnisonstrupperna tillagda förhöjda inqvarteringsersättning blifvit med omkring 7,000 R:dr ökade. — Som det blifvit föreslaget att ombygga stadens Kasern å Norrmalm och genom inköp af den nästderintill belägna egendomen, N:o 3 i kvarteret Vildsvinet, göra gårdsutrymmet större, så har Inqvarterings-Kommissionen för en summa af 13,500 R:dr slutat köp om nämnde egendom.

Tab. Litt. BB.

Utdrag ur Brandvaktsskassa-Administrationens räkenskaper.

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Inkomster:										
Brandvaktsskatt	96,812	12	103,056	53	112,680	30	57,379	48	59,382	03
Intressemedel	8,931	22	9,835	42	11,508	79	12,403	95	12,575	59
Summa R:mt R:dr	105,743	34	112,891	95	124,189	09	69,783	43	71,957	62
Utgifter:										
Bidrag till nattbevakningen	82,299	82	82,677	63	83,108	40	83,173	69	82,500	—
Pensioner och gratifikationer	457	51	737	52	1,033	77	862	52	752	52
Administrationskostnader	2,230	30	2,077	50	2,232	90	2,693	—	3,774	12
Summa R:mt R:dr	84,987	63	85,492	65	86,375	07	86,729	21	87,026	64
Kapitalfond vid årets slut	217,290	15	244,689	45	282,503	47	265,557	69	250,688	67

För den kommunala sjukvården, som af Sundhets-Nämnden besörjes, har bemälda Förvaltningsmyndighet lemnat följande redogörelse:

”Fattigsjukvården har, på samma sätt som under föregående femårsperiod, varit tillsammans med fattigvården handhafd af Stads-Nämnden, intill dess den, genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om Kommunal-Styrelse i Stockholm den 23 Maj 1862, fick sin särskilda Styrelse i Stockholms stads Sundhets-Nämnd.

Denna myndighet öfvertog genast öfverstyrelsen öfver sjukvården i sjukhus, då deremot den i hemmen icke blef fullt ordnad emellan Sundhets- och Fattigvårds-Nämnden förr än med 1865 års utgång.

Sedan Kongl. Maj:t den 4 Mars 1864 utfärdat nådig Instruktion för Sundhets-Nämnden, afgaf samma myndighet förslag till ny Instruktion för förste och andre Stadsläkaren, och utfärdades en sådan af Kongl. Maj:t den 22 Juli 1864.

Då förut varande Fattigläkare inom Ladugårdslands och Katarina församlingar icke kunde medhinna att bestrida sjukvården inom dessa folkrika församlingar, begärde Sundhets-Nämnden hos Stadsfullmäktige anslag för ytterligare 2 Fattigläkare, så att deras antal skulle från 8 ökas till 10.

Sedan Stadsfullmäktige härtill lemnat bifall, utfärdade Nämnden ny Instruktion för dessa Tjenstemän, hvilken Instruktion tillämpades från den 1 April 1865. Fattigsjukvården i hemmen har sålunda varit bestridd af 8 Fattigläkare, en för hvarje territorialförsamling, till den 1 April 1865, och efter denna tid af 10, af hvilka 2 för hvardera af Ladugårdslands och Katarina församlingar och en för hvardera af de öfriga. I likhet med förut hafva fattiga sjuka erhållit fria medikamenter på kommunens bekostnad.

Fattiga sjuka, som af en eller annan orsak icke kunnat vårdas i sina hem, hafva på kommunens bekostnad blifvit vårdade å:

1:o *Serafimer-Lazarettet*, till hvilken sjuk-inrättning för sådant ändamål årligen utgått af kommunens medel 8,250 R:dr R:mt.

2:o *Provisoriska Sjukhuset i egendomen N:o 1 vid nya Sandbergsgatan å Södermalm*; som lemnar utrymme för omkring 200 patienter och är fördeladt i 2 afdelningar: för invärtes sjuka, med särskild afdelning för kopsjsuka, och för yttre åkommor.

Under år 1865 vårdades å detta Sjukhus 2,734 patienter, af hvilka 1,773 män och 961 qvinnor. Af dessa voro invärtes sjuka: 1,350 män och 789 qvinnor; utvärtes sjuka: 423 män och 172 qvinnor.

Af de vårdade affördes: friska 2,250, döda 292, och voro 192 qvarliggande till 1866.

Underhållsdagarnes antal har uppgått till 66,699.

Utspisningskostnaden har uppgått till 21,389 R:dr 4 öre R:mt och

Medikamentskostnaden till 3,849 R:dr 34 öre R:mt, allt för år 1865.

3:o *Norra Försörjningshuset*, der plats lemnades för de sjuka, hvilka, i brist på utrymme, afvisades från Serafimer-Lazarettet och Provisoriska Sjukhuset å Södermalm.

Tab. Litt. CC.

Kostnader för Båtsmanshåll.

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
Båtsmans-vakans-afgift för 437 man	30,347	45	26,854	72	30,463	99	24,347	11	26,837	76
Förvaltningsomkostnader	3,185	9	3,178	50	3,223	2	3,264	50	3,200	—
Summa R:mt R:dr	33,532	54	30,033	22	33,687	1	27,611	61	30,037	76

eller tillsammans för alla fem åren 159,902 R:dr 14 öre R:mt, hvaraf medeltalet utgör 30,980 R:dr 43 öre R:mt.

Ofvannämnde utgifter hafva blifvit uttaxerade på de i förra femårsberättelsen såsom båtsmanshållsskyldiga uppgifna stadens innevägnare och har utgått för år 1861 och 1862 med 17 öre, för 1863 med 16 öre, för 1864 med 14 öre och för 1865 med 15 öre på riksdalern af bevillningen efter 2:dra art.

*) Förvaltningsomkostnaderna kunna ej förr än vid innevarande års slut bestämmas, men upptagas till ofvanstående belopp.

Då denna Inrättning, genom Kommunal-lagen af 1862, öfvertogs af Fattigvårds-Nämnden och samma myndighet i skrifvelse till Sundhets-Nämnden den 4 April 1864 tillkännagaf, att icke andra sjuka längre der vårdades, än intagna försörjningshjon, inrättade Sundhets-Nämnden

4:o *Provisoriska Sjukhuset vid Sabbatsberg* i den af Fattigvårds-Nämnden öfverlättna s. k. Vårdshusbyggnaden, hvilken sjukvårds-inrättning öppnades den 1 Mars 1865 med 60 sängar. Dels för att reparera de högst bristfälliga lokalerna, och dels för att genom inredning af flera rum bereda större utrymme, stängdes Sjukhuset i medlet af Augusti. Under denna tid, från den 1 Mars till medlet af Augusti, vårdades å detta Sjukhus 267 patienter, hvaraf 154 män och 113 qvinnor. Af dessa voro invärtes sjuka: 106 män och 98 qvinnor; utvärtes sjuka: 48 män och 15 qvinnor.

Sjukhuset öppnades åter den 1 November med plats för 80 sjuka. Från denna dag till årets slut vårdades 173, hvaraf 102 män och 71 qvinnor. Af dessa voro invärtes sjuka: 72 män och 50 qvinnor; utvärtes sjuka: 30 män och 21 qvinnor.

Hela antalet vid Sabbatsbergs Provisoriska Sjukhus under 1865 vårdade uppgår sålunda till 440. Af dessa utskrefvos såsom friska 316, dogo 52 och voro 72 kvarliggande till 1866.

Underhållsdagarnes antal har uppgått till 11,838, som gör i medeltal 26 på hvar och en vårdad.

Utspisningskostnaden har uppgått till 3,506 R:dr 12 öre R:mt, som gör 7 R:dr 96 öre på hvarje sjuk, och omkring 30,6 öre för dagen.

Medikamentskostnaden har uppgått till 557 R:dr 65 öre R:mt, som utgör i medeltal för hvar och en 1 R:dr 26 öre R:mt.

5:o *Provisoriska Sjukhuset i egendomen N:o 74 Hornsgatan*, der stora huset åt gatan af Drätsel-Nämnden ställdes till Sundhets-Nämndens disposition, reparerades samtidigt med det vid Sabbatsberg. Då detta Sjukhus icke under året behöft anlitas, har det stått såsom ett reservsjukhus.

6:o *Provisoriska Barnbördshuset vid Wollmar-Yrkullsgatan* inom Maria församling. Sedan Öfver-Ståthållare-Embete till Sundhets-Nämnden remitterat Direktionens öfver Allmänna Barnbördshuset skrifvelse den 27 Januari 1865 med tillkännagifvande, att en svår puerperalfeber inom Inrättningen utbrutit, och att densamma således måste stängas, lät Sundhets-Nämnden i ofvannämnda lokal inrätta ett Provisoriskt Barnbördshus, som öppnades den 1 Juli 1864 och stängdes den 24 derpåföljande September.

Under denna tid vårdades 113 barnaföderskor, af hvilka gifta 19, ogifta 93 och enka 1. Intet dödsfall bland kvinnorna inträffade.

Underhållsdagarne uppgingo till 1,100, medikamentskostnaden till 36 R:dr 16 öre, som gör 32 öre på hvarje patient. 13 barnsängsqvinnor blefvo för vid Inrättningen bristande plats vårdade hos Barnmorskor.

Inrättningen öppnades åter i samma lokal den 21 Februari 1865, sedan Direktionen öfver Allmänna Barnbördshuset för Nämnden tillkännagifvit, att samma Inrättning, till följd af förekomna fall af puerperalfeber, icke lemnade plats för alla hjälpsökande.

Under tiden från ofvannämnde dag till årets slut vårdades 272 qvinnor, af hvilka gifta 36, ogifta 230 och enkor 6. Af dessa hafva 243 blifvit, såsom återställda, från Inrättningen utskrifna och 29 aflidit.

Underhållsdagarne utgjorde 2,119.

Med anledning deraf, att det då inskränkta antalet af platser vid sjukhus skulle blifva ännu otillräckligare, om de upptogos af patienter, lidande af sådana kroniska sjukdomar, som icke erfordrade vård å sjukhus, beslöto Stadsfullmäktige den 10 Februari 1865, att de, hvilka icke äro i behof af vård å sjukhus, få intagas dels å församlingarnes Fattighus, och dels såsom försörjningshjon å Allmänna Försörjnings-Inrättningen.

Genom detta beslut befordrades omsättningen vid sjukhusen, som derigenom lemnade tillfälle till inträde för större antal sjuka, än som, utan denna inskränkning, skulle hafva kunnat derstädes till vård intagas."

Angående öfriga i Stockholm befintliga sjukvårdsinrättningar, som förvaltas af särskilda Styrelser, Tab. Litt. DD. lemnar nedanstående tab. Litt. DD närmare upplysning.

Beträffande hufvudstadens allmänna *Fattigvård*, för hvilken summarisk redogörelse, enligt fastställt Tab. N:o 14. formulär, lemnas i tab. N:o 14 bland bilagorna, har Fattigvårds-Nämnden anfört följande:

”Jemlikt föreskriften i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om Kommunal-Styrelse i Stockholm den 23 Maj 1862 tillkommer öfverstyrelsen för hufvudstadens allmänna fattigvård numera Fattigvårds-Nämnden, för hvilken nådig Instruktion blifvit den 4 Mars 1864 utfärdad; hvaremot Sundhets-Nämnden har inseende öfver hufvudstadens allmänna helso- och sjukvård, med undantag af sådan, som vid de Fattigvården tillhörande inrättningar kan erfordras; dock har, till följd af särskilda omständigheter, bestyret med sjukvård i de fattigas egna hem blifvit ända till slutet af nästlidne år i förut vanlig ordning genom Fattigvårds-Styrelserna ombesörjd.

I anledning af Stads-Nämndens derom gjorda framställning och sedan, uppå Barnhus-Direktionens underdåniga förslag, Kongl. Maj:t genom nådigt Bref den 8 Mars 1861 bifallit den ändring i Barnhusets Reglemente, att det måtte vara Stockholms stads allmänna Fattigvårds-Styrelse tillåtet att, såvidt Barnhusets tillgångar och utrymme det medgäfvde, emot nedsatt och för hvarje år af Direktionen bestämd summa, å Barnhuset inlösa barn under 6 års ålder, tillhörande hufvudstadens fattigvårdssamhälle, har inlösningspriset för hvart och ett sådant barn varit för åren 1861—64 af Barnhus-Direktionen bestämdt till 100 R:dr, eller en tredjedel af det allmänna inlösningspriset, men från och med år 1865 har Direktionen funnit sig föranlåten höja berörde afgift till 150 R:dr, eller samma belopp, som före år 1861 i enahanda hänseende utgått. För inlösen å Barnhuset af sådana oäkta barn, hvilkas mödrar kunnat erlægga någon del af den stadgade inlösningsafgiften, har Fattigvårds-Nämnden fortfarande lemnat bidrag,

Tab. Litt. DD.

Sjukvårds-Inrättningar, förvaldade af särskilda Styrelser.

	Fastighetsvärde 1865.		Kapitalbehållning 1865.		Inkomster 1865.		Utgifter 1865.		Antal patienter 1865.
a) Kongl. Serafimer-Ordens Lazarett ¹⁾	221,616	40	916,936	43	111,142	12	100,265	91	2,450
b) Stockholms Hospital för sinnessjuka ²⁾	500,000	—	1,099	85	81,592	50	103,756	51	252
c) Stockholms stads Kurhus-Inrättning ³⁾	—	—	47,070	24	46,463	61	52,080	92	—
d) Allmänna Garnisons-Sjukhuset ⁴⁾	224,875	—	32,604	93	74,021	36	65,758	58	1,885
e) Kronprinsessan Lovisas Vårdanstalt för sjuka barn ⁴⁾	50,000	—	133,900	—	15,530	11	15,961	30	—
f) Allmänna Elektricitets-Inrättningen ⁵⁾	—	—	2,400	—	894	20	870	—	140
Summa	996,491	40	1,134,011	45	329,643	90	333,693	22	4,727

Anmärkning. Genom bidrag af enskilda har, under ifrågavarande period, åtgärder vidtagits för inrättande af en vårdanstalt för obotliga sjuka eller ett s. k. *Sjukhem*, hvartill byggnadsplats, belägen i kvarteret Mälaren, blifvit inköpt. De för sjukhemmet erforderliga byggnader äro i det närmaste fulländade, och torde Inrättningen redan under loppet af år 1867 komma att börja sin verksamhet. — Under perioden har jemväl bildats en »Förening för frivillig vård af sårade och sjuke i fält».

¹⁾ De under åren 1855, 1856 och 1857, för sjukvårdens uppehållande, från donationsfonden lånade 39,140 R:dr 16 öre hafva sedermera årligen amorterats så att derå vid 1865 års slut endast 2,026 R:dr 97 öre återstodo oguldna. Under de senast förflutna 5 åren hafva åtskilliga ombyggnadsarbeten blifvit företagna, hvartill medel jemväl af donationsfonden vid 1865 års utgång blifvit förskjutna med 26,287 R:dr 73 öre. Till Lazarettets kassa hafva under de sistförflutna fem åren af donationsmedel influtit 193,604 R:dr 11 öre, uti hvilken summa dock ingår ett belopp af 80,000 R:dr, hvaraf räntan årligen för all framtid skall utgå såsom pensioner. Förutom ofvan upptagna kapitalbehållning, uppgår värdet af Lazarettet tillhöriga inventarier till 45,000 R:dr, och bland kapitaltillgångarne är jemväl inbegripet det kapital 256,250 R:dr, hvaraf afkastningen utgår i lifräntor å donerade medel. Uti den upptagna utgiftssumman belöper sig å sjukvård och underhåll 79,799 R:dr 39 öre samt för fastigheterna, räntor å donerade medel m. m. 20,466 R:dr 52 öre. På de å Lazarettet under år 1865 vårdade 2,450 patienter belöper sig ett antal af 85,234 underhållsdagar.

²⁾ Den 29 November 1861 öppnades Hospitalet för mottagande af 150 patienter, hvaraf 20 på 1:sta samt 130 på 2:dra och 3:dje underhållsklasserna. 1863 tillökades 4 platser på 1:sta klassen. 1864 tillökades 25 platser på 2:dra och 3:dje klasserna, hvadan Hospitalet nu är i tillfälle att på en gång vårda 24 patienter i 1:sta samt 155 patienter i 2:dra och 3:dje klasserna, eller tillsammans 179 patienter.

³⁾ Underhållsdagarnes antal har för år 1865 uppgått till 56,373. Af de under året vårdade 1,885 patienter hafva 65 afidit.

⁴⁾ Vård-anstalten är belägen i kvarteret Vindrufvan huset N:o 14 A vid Handtverkaregatan. Antalet vårdade barn är dagligen 50 å 60.

⁵⁾ Denna Inrättning är ställd under Kongl. Sundhets-Kollegii inseende och förvaltning.

⁶⁾ Enligt den för år 1865 afgifna revisionsberättelsen utgjorde antalet å Kurhuset under år 1865 vårdade patienter, tillhörande Stockholms kommun, 1,888. — Tillägg af Statistiska Central-Byrån.

hvarjemte fattiga barn mellan 3—8 års ålder blifvit, genom Barnhusets försorg, å landsbygden utackorderade mot ersättning af fattigvårdsmedlen.

Å Stockholms stads *Uppfostrings-Inrättning för vanvårdade barn*, förut inrymmande endast 66 gossar, bereddes under år 1861, efter Stads-Nämndens medgifvande, tillfälle till intagande samtidigt af inalles 75 gossar. Under år 1865 blefvo från denna Inrättning utlemnade i enskild tjänst 16 och utackorderade 12, hvaremot i mån af lediga platser derstädes intogos 30 gossar. Efter afdrag af den Inrättningen tillflutna inkomst utaf gossarnes skrädleri-, skomakeri- och korgmakeri-arbeten, uppgick Inrättningens underhållskostnad nämnde år till 20,924: 30, hvaraf belöpte sig å de på Inrättningen vårdade barn 16,588: 82, hvilken summa fördelad på medeltalet af derstädes intagna gossar, 74, alltså visar en kostnad af 224: 17 för hvarje. Sammanräknade kostnaden för den tillfälliga vård, som genom allmänna fattigvården blifvit inom församlingarne beredd åt de barn, hvilka deraf varit i behof, uppgick enligt församlingarnes räkenskaper nästlidne år till 46,385: 55; och då högsta antalet af sålunda vårdade barn utgjorde 1,619, hade alltså allmänna fattigvården för hvar och ett sådant barn en utgift af 28 R:dr 65 öre. För enahanda ändamål utbetaltes år 1860 tillsammans 21,810: 70 eller, fördeladt på högsta antalet då vårdade barn, 967, i medeltal 22 R:dr 56 öre för hvarje barn.

Sedan Fattigvårds-Nämnden i April månad år 1864 trädte i verksamhet, fastställde Nämnden Instruktioner för församlingarnes Fattigvårds-Styrelser och för församlingarnes Ordningsmän samt särskilda Reglementen för Stockholms stads Allmänna Försörjnings-Inrättning och Militär-Försörjnings-Inrättning, äfvensom föreskrifter angående förvaltningen af Stockholms stads Uppfostrings-Inrättning för värlösa barn, alla dessa stadganden att tjena till efterrättelse från den 1 Oktober samma år; — hvarjemte ett af Fattigvårds-Nämnden uppgjort förslag till Reglemente för Stockholms stads Arbets-Inrättning blef under den 4 i sistnämnde månad af Kongl. Maj:t i nåder fastställt.

I sammanhang med utfärdandet af nämnda Reglementen förändrades äfven organisationen af hufvudstadens Arbets- och Försörjnings-Inrättningar. På sätt Öfver-Ståthållare-Embetets senaste femårsberättelse utvisar, var Södra Arbets- och Försörjnings-Inrättningen afsedd att emottaga 450 arbetshjon samt 150 försörjningshjon från Maria och Katarina församlingar, hvaremot Norra Försörjnings- och Arbets-Inrättningen å Kungsholmen blifvit anordnad för Storkyrko- och de fem norra församlingarnes försörjningshjon, till ett beräknadt antal af 450, samt för omkring 150 arbetshjon. Numera åter intagas å den förra, benämnd Stockholms stads Arbets-Inrättning, endast arbetshjon och å den sednare, under namn af Stockholms stads Allmänna Försörjnings-Inrättning, försörjningshjonen från hufvudstadens samtliga församlingar och allenast ett så stort antal arbetshjon af qvinkön, som för arbetenas bestridande inom Inrättningen finnes nödigt.

Stockholms stads Arbets-Inrättning har till ändamål att dels bereda hufvudstadens i behof varande arbetsföra och arbetsvilliga innevånare tillfälle till arbete antingen i deras egna hemvist eller å Inrättningen, dels ock emottaga, med arbete sysselsätta och dymedelst till ordentliga och gagneliga samhällsmedlemmar söka ombilda sådana kringstrykande och bettlande personer, som ega förmåga, men sakna håg till arbete; hvarförutom å Inrättningen intagas sådana mindre arbetsföra manspersoner samt sådana qvinnor, hvilka, jemlikt gällande stadganden, varda af Öfver-Ståthållare-Embetet för polisärenden till arbete vid arbetsanstalt i orten dömda. Förstnämnda afdelning har under år 1865 varit i medeltal anlitad af 239 personer i månaden och för fattigvården medfört en förlust af 1,504 R:dr 69 öre. Antalet af de å Inrättningen intagna, dels kvarvarande från föregående år och dels under året inskrifna, har utgjort 1,442 män och 210 qvinnor (hvaraf 12 män och 42 qvinnor varit till arbete dömda) eller tillsammans 1,652 hjon, af hvilka 604 åter utgått i tjänst eller arbete hos enskilda personer eller med pass och efter anmälan i Kongl. Poliskammaren, 76 öfverlemnats till Allmänna Försörjnings-Inrättningen och 1 till Upp-

fostrings-Anstalten, 55 remitterats till sjukhus, 176 afvikit och 28 affidit, så att hela antalet hjon, som vid årets början utgjorde 622, vid dess slut uppgick till 712. Inkomsten för de af hjonen nästlidne år verkställda arbeten belöpte sig till 80,553 R:dr 77 öre och fattigvårdens tillskott för denna afdelning af Inrättningen till 14,983: 61 eller, efter fördelning på hjonens medeltal, 490 om dagen, till 30 R:dr 58 öre för hvarje hjon.

Stockholms stads Allmänna Försörjnings-Inrättning åter har till ändamål att emottaga och vårda fattiga, som, i följd af särskilda olycksfall, anhörigas frånfälle eller andra omständigheter, tillfälligtvis för någon tid äro i behof af hjälp; hvarjemte hufvudstadens fattiga arbetsföra och arbetsvilliga innevånare, genom Inrättningens försorg, beredas tillfälle till arbete i deras egna hemvist. Beträffande förvaltningen af denna Inrättning har Fattigvårds-Nämnden föreskrifvit, bland annat, att hjonen ovilkorligen skola, i mån deras förmåga det medgifver, inom Inrättningen med tjenligt arbete sysselsättas; att det hjon, som icke, efter högst ett års oafbrutet vistande å Inrättningen, återvunnit sin arbetsförmåga i den mån, att det pröfvas böra till Arbets-Inrättning öfverflyttas, eller anses kunna på egen hand sig försörja, må anmälas till intagning å vederbörligt fattighus, såvidt utrymme för hjonets emottagande der finnes att tillgå, samt att hjon, som pröfvas hafva vilja och förmåga att på lofligt sätt sig försörja, så att antagligt är, att det ej kommer att med bettlande besvåra, bör från Inrättningen utskrifvas.

Till följd af den fortfarande bristen på sjukvårdsanstalter lärer tillsvidare till efterrättelse förut gällande föreskrift, att fattiga sjuka, hvilka icke kunna i sina hem vårdas, må, vid tillfallen då de, i anseende till bristande utrymme ej erhålla plats å Kongl. Serafimer-Lazarettet eller Provisoriska Sjukhuset, efter remiss från vederbörande Fattigvårds-Styrelse eller dess verkställande Direktör, å Inrättningen såsom försörjningshjon till vård emottagas; hvarjemte Fattigvårds-Nämnden medgifvit, att å denna Inrättning tillsvidare må till vård intagas sjuka, som af Direktör för Allmänna Barnbördshuset dit remitteras. Dessutom har för fattiga husvilla personers härbergerande nattetid barack hållits å Inrättningen tillgänglig.

Under år 1865 var hjonens antal å Inrättningen följande: qvarvarande från föregående år 364 män och 378 qvinnor samt inkomna under året 672 män och 457 qvinnor, eller tillsammans 1,871 hjon, af hvilka utgingo 926, afledo 235 samt funnos kvar vid årets slut 710. Efter afdrag af den beräknade tillökningen i fastighetsvärde, inventarier, rudimaterier och effekter utgjorde fattigvårdens utgift för hjonens underhåll nästlidne år 90,697: 65, och då samtliga underhållsdagarne uppgått till 232,604, och af dessa 102,308 ifrågakommit för hjon, som varit sängliggande sjuka eller eljest till allt arbete oförmögna, har, med beräkning af sjukvårdskostnaderna, befunnits, att kostnaden utgjort för hvarje sjuk 50 öre och för hvarje mer eller mindre arbetsfört hjon 30 öre eller i medeltal för hvarje hjon 39 öre om dagen. Vid Inrättningen är anordnad särskild kyrksal, hvilken, inredd för 350 sittplatser, är upplåten jemväl till allmänhetens begagnande.

Å *Militär-Försörjnings-Inrättningen* var hjonens antal vid 1865 års början 140, under året intogos 31 och afgingo 45, så att personalen vid årets slut utgjordes af 126. Utgifterna för året uppgingo till 15,198: 91, deraf, med beräkning af dagkostnaden för hvarje hjon till 44 öre, en summa af 9,965: 86 belöpte på sådana Stockholms kommun tillhörande hjon, för hvilka ersättning bör af Kronan utgå.

Den redan för flera år tillbaka ifrågasatta förflyttningen till Sabbatsberg af Clara församlings fattighushjon har först i Juli månad innevarande år blifvit bragt till verkställighet, sedan Stadsfullmäktige till förändrad inredning af den ena stenhusbyggnaden vid Sabbatsberg jemte tillbyggnad af läkarebostället derstädes anvisat 34,866: 50.

I öfverensstämmelse med den för Fattigvårds-Nämnden gällande Instruktion emottog Fattigvårds-Nämnden år 1864 till omedelbar förvaltning alla de fastigheter, fordringsbevis, säkerhetshandlingar och

andra tillgångar, hvilka voro anslagna för den allmänna fattigvården inom församlingarna eller för hufvudstadens gemensamma fattigvårds behof. Dessa tillgångar uppgingo till följande belopp:

	R:mt	R:dr	Kapital.	Fastighet.	Summa.
Från Storkyrkoförsamlingen			91,504: 56.	59,539: 73.	151,044: 29.
» Clara församling	»	»	24,000: —	30,000: —	54,000: —
» Jakobs och Johannis d:o	»	»	37,500: —	12,586: 57.	50,086: 57.
» Maria d:o	»	»	35,266: 36.	13,975: —	49,241: 36.
» Katarina d:o	»	»	79,050: —	18,251: 62.	97,301: 62.
» Kungsholms d:o	»	»	— —	27,745: 28.	27,745: 28.
» Ladugårdslands d:o	»	»	23,900: —	70,000: —	93,900: —
» Adolf Fredriks d:o	»	»	11,500: —	22,500: —	34,000: —

Summa R:mt R:dr 302,720: 92. 254,598: 20. 557,319: 12.

Efter emottagandet af nämnde kapitaltillgångar har Fattigvårds-Nämnden beslutat, att 300,000 R:dr skall utgöra ett ständigt grundfondskapital, som icke får förminskas.

De testaments- och gåfvomedel, som, på grund af särskilda föreskrifter, ansetts böra fortfarande förvaltas af de 8 territorialförsamlingarnes Fattigvårds-Styrelser, och hvilkas årliga afkastning användes till pensioner och andra föreskrifna välgörande ändamål, uppgingo vid slutet af år 1864 till följande belopp:

Hos Storkyrkoförsamlingens Fattigvårds-Styrelse	R:mt	R:dr	
» Clara församlings d:o	»	»	48,519: 12.
» Jakobs och Johannis d:o d:o	»	»	63,625: 3.
» Maria d:o d:o	»	»	23,575: 91.
» Katarina d:o d:o	»	»	49,996: 39.
» Kungsholms d:o d:o	»	»	23,975: 91.
» Ladugårdslands d:o d:o	»	»	15,207: 77.
» Adolf Fredriks d:o d:o	»	»	46,588: 14.

Summa R:mt R:dr 294,433: 6.

För understödjande af sådana enskilda uppfostringsanstalter inom hufvudstaden, hvilka genom ändamålsenlig vård och uppfostran af fattiga barn lemna fattigvården ett verksamt och gagnande biträde, har uti Fattigvårds-Nämndens utgiftsstat för de senaste åren varit uppfördt ett belopp af högst 5,000 R:dr. Utom det vanliga bidraget till Småbarnsskolorna, 900 R:dr om året, hafva af dessa medel utgått till den s. k. Malmqvistska uppfostrings-inrättningen, från och med år 1863, årligen 1,000 R:dr, samt till det s. k. Räddningshemmet vid Lilla Ersta för nästlidne år 800 R:dr.

Vid 1865 års slut uppgingo Fattigvårds-Nämndens tillgångar i kontanta medel, fordringar, fastigheter, inventarier m. m. till

R:dr 1,647,904: 3.
Skulder
» 467,944: 75.
Hvadan behållningen utgjorde
R:dr 1,179,959: 28.

De särskilda församlingarnes fattigvårdsräkenskaper utvisa, att hos församlingarne funnos tillgångar af kontanta medel och inventarier till belopp af

R:dr 32,066: 74,
att fattigvårdsutgifterna inom församlingarne uppgått till
» 228,725: 11,
att dessa utgifter blifvit betäckta med dels egna tillgångar och särskildt influtna medel
R:dr 7,808: 67,
dels bidrag från Fattigvårds-Nämnden
» 220,916: 44, 228,725: 11,

samt att underhållstagarnes antal utgjort högst 1,118, minst 1,063 fattighushjon,

» 2,118, » 490 utom hus boende fattiga.”
--

Sedan Fattigvårds-Nämnden, uti skrifvelse den 20 Mars 1865, hos Öfver-Ståthållare-Embete anhallit, att åtgärder måtte vidtagas för åstadkommande af samverkan mellan den offentliga och enskilda välgörenheten i hufvudstaden, har Öfver-Ståthållare-Embete, för att i sin mån befordra detta önskvärda ändamål, låtit till tryck befordra och bland de inom särskilda församlingar i hufvudstaden förut bildade Skyddsföreningar och andra för saken nitälskande utdela ett större antal exemplar af Fattigvårds-Nämndens utförligt motiverade framställning i ämnet*).

I fråga om öfriga i Stockholm befintliga, af den kommunala förvaltningen icke beroende, *Fromma Stiftelsers, Understöds- och Pensions-Inrättningars* tillstånd, sådant detta, enligt vederbörandes uppgifter, befunnits vid 1865 års slut, lemnas följande redogörelse, hvilken, till vinnande af lättad öfversigt, blifvit der sådant lämpligen kunnat ske, uppställd i tabellarisk form under vissa titlar, på sätt af nedan införda Tab. Litt. EE—II. tabeller (tabb. Litt. EE, FF, GG, HH och II) närmare inhemtas.

En välgörenhetsinrättning, som med afseende å föremålen för dess verksamhet, kan anses på en gång utgöra undervisnings-, sjukvårds- och fattigvårdsanstalt är *Svenska Diakonissanstalten i Stockholm*, med syftemål att utbilda kristligt sinnade qvinnor för sjuka, nödlidande eller eljest hjälpbehöfvande likars vård och undervisning. Denna anstalt innehåller sex olika afdelningar, nemligen: 1:o *Diakonishuset*, såsom bildningsanstalt och hem för Diakonissor. Vid sista räkenskapsårets slut utgjorde antalet af på förberedande prof intagne 13, profsystrar 52, Diakonissor 48, tillsammans 113. Utaf dessa arbetade utom anstalten 61 systrar på 54 olika stationer, nemligen vid skolor 33, vid barnhem 12, vid fattig- och sjukhus 12: 2:o *Sjukhuset*. Å detta hafva, under årets lopp, vårdats 216 patienter; af de under året intagna 193 hafva 168 varit från Stockholm. I hufvudstaden hafva Diakonissor tjenstgjort i privata hus såsom sjuksköterskor, så långt de personliga krafterna det medgifvit. 3:o I *Skolan* hafva 80 barn, till största del från Katarina församling, åtnjutit undervisning under Diakonissors ledning. 4:o *Barnhemmet för föräldra-*

*) Under loppet af år 1866 har ock en förening, under benämning: »*Allmänna Skyddsföreningen i Stockholm*» kommit till stånd, hvilken för sig antagit stadgar och, under ledning af en gemensam Centralkomité, utöfvar sin verksamhet genom särskilda Skyddskomitéer inom hvar och en af stadens territoriella församlingar samt till dessas biträde utsedda deputerade; varande af Allmänna Skyddsföreningen särskild byrå inrättad i huset N:o 30 vid Röda Bodarnes torg, hvilken sedan den 4 December s. å. hålles öppen hvarje söckendag från kl. 11 f.m. till kl. 2 e.m.

Tab. Litt. EE.

Särskilda understödsfonder och fattigvårdsanstalter.

	Kapitalbehållning vid 1865 års slut.		Inkomster år 1865.		Utgifter år 1863.				Underhållstagaras antal år 1865.
					Pensioner eller underhåll in natura.		Af andra slag.		
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	
a) H. M. Drottningens Hospital vid Kongl. Svea Lif-Garde.....	78,195	25	5,614	56	3,395	67	280	—	75
b) H. K. H. Prins Oscars Hospitals-Inrättning vid Kongl. Lif-Gardet till häst ¹⁾	33,514	43	2,750	2	2,349	50	—	—	88
c) H. K. H. Kronprinsessan Josefinas Pensions-Inrättning vid Kongl. Andra Lif-Gardet ²⁾	98,566	99	7,110	32	5,446	99	1,272	64	125
d) Kongl. Hofstatens Gratial-Kassa ³⁾	57,380	76	3,880	48	3,610	—	113	75	57
e) Tyska församlingens fonder ⁴⁾ :									
I. till fattiga skolbarns och studerandes understöd	8,185	—	4,154	50	2,008	35	2,146	15	28
II. till fattigas understöd	60,255	1	5,462	52	3,719	1	1,743	91	47
Summa	336,097	44	28,972	40	20,529	52	5,556	65	420

¹⁾ Vid regementet finnes en annan pensions-inrättning, benämnd Kongl. Lif-Gardets till häst pensionskassa, men dess flesta pensionärer skola, enligt uppgift, vara boende utom Stockholm.

²⁾ Utom den uppgifna kapitalbehållningen äger Pensions-Inrättningen aktier till belopp af 10,500 R:dr.

³⁾ Af underhållstagarne äro 53 fattiga enkor efter hofbetjente och 4 fattiga enkor och döttrar efter vid hofvet anställda högre och lägre personer.

⁴⁾ I den för de särskilda fonderna upptagna kapitalbehållning ingår icke värdet af de till hvardera fonden hörande fastigheter, hvilket värde utgör: för fonden till skolbarns och studerandes understödjande 40,000 R:dr och för fonden till fattigas understödjande 18,000 R:dr. Vid 1865 års slut ägde Tyska församlingen dessutom fastighet i Stockholm till sammanräknadt värde af 196,833 R:dr 25 öre.

lösa barn. De i denna anstalt intagna barns antal har uppgifvits för året utgöra 22, hvaraf 3 blifvit konfirmerade. Inkomsterna för året hafva uppgått till 32,106 R:dr, hvaraf 14,522 R:dr influtit i frivilliga

Tab. Litt. FF.

Barnhus, Barnbördshus och Uppfostringsanstalter.

	Fastighetsvärde år 1865				Kapitalbehållning vid 1865 års slut.	Inkomster år 1865.	Utgifter år 1865.				Underhållstagar-ans antal år 1865.		
	i Stockholm.		utom Stockholm.				Pensioner och underhåll in natura.	Af andra slag.					
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.				R:dr	R:mt.				
a) Allmänna Barnhuset	589,275	—	8,250	—	1,051,616	15	237,847	74	174,412	24	67,489	72	3,106
b) Primurare-Ordens Barnhus ¹⁾	348,688	—	—	—	254,361	—	53,427	—	28,185	—	10,439	—	112
c) Allmänna Barnbördshuset	200,000	—	—	—	384,321	95	19,404	48	—	—	16,475	1	—
d) Kongl. Sällskapets »Pro Patria» Barn- och Barnbördshus ²⁾	40,000	—	—	—	73,027	45	5,162	28	340	—	4,957	52	12
e) Murbecks Uppfostrings-Inrättning för flickor ³⁾	42,779	61	—	—	241,972	63	11,892	51	6,264	37	4,984	65	40
f) H. K. H. Prias Carls Uppfostrings-Inrättning för fattiga barn	—	—	—	—	176,750	—	16,037	58	—	—	18,098	70	83
g) Malmqvistska Barnuppfostrings-anstalten i Stockholm ⁴⁾	90,000	—	—	—	—	—	26,552	7	—	—	19,370	—	125
Summa	1,310,742	61	8,250	—	2,152,049	18	370,323	66	209,201	61	141,814	60	3,478

¹⁾ Lokalen för Barnhuset är fortfarande en i kvarteret Brunkhufvudet med adress N:o 16 vid Nya Kungsholmsbrogatan inom Klara församling belägen fastighet, men Primurare-Orden har under perioden inköpt fastigheten under N:ris 7 och 16 i kvarteret Mälaren inom Kungsholms församling, benämnd Kristineberg, med naturskön belägenhet, dit Barnhuset, sedan betydande byggnadsarbeten derstädes blifvit fulländade, kommer att förflyttas.

²⁾ År 1864 mottog Kongl. Sällskapet ett af afidne Grefve C. A. D. Gyllenberg donerat kapital af 7,500 R:dr, hvaraf räntan årligen utdelas såsom gratifikation för gamla och orkeslösa tjänare och tjänarinnor. Medeltalet af under 1861—1865 förlösta kvinnor har utgjort 154 årligen.

³⁾ Under utgifter af andra slag inbegripas och lifstidsräntor till belopp af 1,425 R:dr å donerade kapital.

⁴⁾ I här ofvan pag. 39 intagna Tab. Litt. A angående Undervisnings-anstalter återfinnas enahanda sifferuppgifter, äfvensom underrättelse om Uppfostringsanstaltens tillkomst m. m.

Tab. Litt. GG.

Barmhertighets-inrättningar, som åt fattiga, egentligen ålderstigna, lemna bostad, jemte underhållsbidrag, uti inrättningens fastigheter.

	Fastighetsvärde år 1865				Kapitalbehållning vid 1865 års slut.	Inkomster år 1865.	Utgifter år 1865.				Underhållstagar-ans antal år 1865.		
	i Stockholm.		utom Stockholm.				Pensioner och underhåll in natura.	Af andra slag.					
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.				R:dr	R:mt.				
a) Danviks Hospital ¹⁾	97,500	—	1,084,909	—	59,071	—	69,122	96	32,383	61	43,511	78	236
b) Drottninghuset ²⁾	37,500	—	—	—	90,221	36	11,407	7	—	—	10,898	46	88
c) Borgerskapets Gubhus ³⁾	35,500	—	20,000	—	279,533	84	17,572	69	11,415	23	5,421	51	56
d) D:o Enkehus ⁴⁾	37,400	—	—	—	384,095	91	27,185	33	19,043	87	3,916	—	85
e) Fabriks-fattigkassan ⁵⁾	27,600	—	—	—	164,688	22	9,332	41	10,992	72	4,235	59	249
f) Katholska församlingens fattigvård ⁶⁾	36,000	—	—	—	8,000	—	8,495	12	7,574	50	920	65	75
g) Timmermans-ordens Hospital	41,870	—	—	—	—	—	1,900	—	974	—	—	—	12
h) Asylet för »Pauvres Honteux» ⁷⁾	25,000	—	—	—	16,936	35	20,400	26	3,663	91	—	—	28
Summa	338,370	—	1,104,909	—	1,002,546	68	165,415	84	86,047	84	68,903	99	829

¹⁾ Under år 1861 har den till Hospitalet dittills hörande Dårhus-Inrättning förflyttats till Stockholms Hospital för sinnessjuka. Värdet af fastigheter utom Stockholm utgöres dels af sådana fastigheter, som äro utarrenderade, dels af sådana, hvarå Hospitalet endast åtnjuter ränta. De förras värde är uppgifvet till 415,500 R:dr. De senares till 669,409 R:dr. Enär under utgifter »af andra slag» inräknats de 24,000 R:dr, som från Danviks Hospital tills vidare årligen utgå till Stockholms Hospital för sinnessjuka, utgöra de på Danviks Hospital belöpande utgifter »af andra slag» rätteligen endast 19,511 R:dr 78 öre.

²⁾ Under förvaltning af Direktionen öfver Drottninghuset, eller såsom Inrättningen jemväl benämnes: Ulrika Eleonora eller Drottningens Hospital, är ställd den s. k. *Kniggeska Pensionsfonden*. Denna fonds kapitalbehållning vid 1865 års slut utgjorde 25,000 R:dr; inkomster 1,500 R:dr; utgifter 1,425 R:dr och pensionstagares antal 10.

³⁾ Sedan 1860 har kapitalbehållningen ökat med 8,127 R:dr 72 öre.

⁴⁾ Direktionen öfver Borgerskapets Enkehus förvaltar jemväl *särskilda Pensionsfonder*, hvilkas kapitalbehållning vid 1865 års slut uppgick till 300,786 R:dr 34 öre. Inkomsterna äro uppgifna till 16,229 R:dr 68 öre, utgifterna till 16,107 R:dr 18 öre och pensionstagarnes antal till 90.

⁵⁾ Sedan, till följd af nådigt Beslut den 27 Juni 1862, Stockholms Fabriks-Idkares årliga bidrag till kassan, efter $\frac{1}{3}$ procent af tillverkningsvärdet, samma år upphört (med undantag för spelkort), uppkom deraf behof att under berörda och påföljande år anlita kassans kapitaltillgångar för så stort belopp, hvarmed redan åtagna underhållsutgifter öfverstege kassans årsinkomster. Detta fortgick till år 1864, då Eders Kongl. Maj:t, enligt nådig skrifvelse till Kongl. Kommerse-Kollegium af den 28 Oktober samma år, jemte förklarande, att reglementet för kassan af år 1759 upphört att vara gällande, tillika gillat och till efterrättelse

gåfvor. Utgifterna hafva uppgått till 36,074 R:dr: skilnaden 3,968 R:dr är balanserad till innevarande år 1866. Anstaltens fastighet Stora Ersta är värderad till 135,000 R:dr. Den skuld, för hvilken fastigheten häftar, är uppgifven till 42,469 R:dr. I sammanhang med Anstalten stå 5:o *Magdalenahemmet* och för

(Fortsättning af noterna till Tab. Litt. GG.)

för framtiden fastställt Stockholms Fabriksidkares åtagande, att, genom årliga afgifter, bestämda efter den af deras fabriksrörelse till staten utgående bevilling, för underhåll och vård af de underhållstagare och sjuka arbetare, hvilka då funnos på Fabriksfattighuset intagna eller af Fabriksfattiggassan åtnjoto understöd, äfvensom för förvaltningskostnaden, tillskjuta hvad som, utöfver afkastningen af kassans kapital (donationer och legater deruti ej inberäknade), erfordrades så länge och intill dess, genom dödsfall bland dessa underhållstagare, nämnda afkastning blefve för det dermed afsedda ändamål tillräckligt, äfvensom att Fabriksfattiggassan skulle framgent och i den mån omfördälda underhållstagare genom döden afgingo, såsom en Stockholms Fabriksidkares enskilda tillhörighet och till förmån för sjuka och fattiga fabriksarbetare inom Stockholm orubbad förvaltas, bokföras och redovisas af en särskild, dertill utsedd direktion, vald af och ibland Stockholms samtliga fabriksidkare. Med anledning häraf och för bestämmande af kassans rätta behållning å den tid, från hvilken kassans åtagna underhållsutgifter, utöfver dess inkomster, måste genom uttaxering ersättas, afslutades kassans räkenskaper den 28 Oktober 1864, då behållningen (utom donationer och legater) utgjorde 135,588 R:dr 1 öre, vid hvilket belopp kassans fond således skall för framtiden orubbad bibehållas. Under år 1865 minskades denna behållning till 129,692 R:dr 11 öre, hvadan skillnaden, 5,895 R:dr 90 öre, kommer att, såsom ofvan är nämnt, genom uttaxering å Stockholms samtliga Fabriksidkare fyllas. Ut i den upptagna kapitalbehållningen ingår jemväl sammanlagda beloppet af de under Direktionens vård ställda donationer och legater 62,596 R:dr 11 öre; och hafva Stockholms Fabriksidkare den 29 November 1865 antagit förnyadt "Reglemente för Direktionen öfver Fabriksfattiggassan i Stockholm i afseende å nämnda kassas och de under Direktionens vård ställda fonders förvaltning och redovisande", å hvilket reglemente Öfver-Ståthållare-Embete den 19 December samma år meddelat fastställelse.

- 9) Fastigheten är belägen i kvarteret Bryggaren med adress N:o 46 vid Göthgatan och derå uppförda hus hafva, under perioden, till större del blifvit ombyggda.
7) Denna Inrättning, som tillkommit genom en i hufvudstaden bildad förening under benämning: Vänner till "Pauvres Honteux", har till ändamål att å äldre, verkligt behöfvande fruntimmer af ståndspersonsklassen anskaffa bostad kostnadsfritt, eller mot nedsatt hyra eller ock hyreshjelp, jemte arbetsförtjänst. Föreningens angelägenheter vårdas närmast af en "Deputation". Föreningens fastighet är belägen i kvarteret Bryggpannan med adress N:o 7 vid Stora Surbrunnsgatan.

Tab. Litt. III.

Pensions-inrättningar och andra fromma Stiftelser, till hvilka delägarerätt i allmänhet icke är beredd genom erlagda afgifter.

	Fastighetsvärde år 1865 i Stockholm.		Kapitalbehållning vid 1865 års slut.		Inkomster 1865.		Utgifter år 1865.				Underhållstagar-ans antal år 1865.
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Pensioner och underhåll in natura.		Af andra slag.		
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:mt	R:dr.	R:dr	R:mt.	
a) Kongl. Stats-Kontorets ¹⁾	—	—	—	—	—	—	398,555	81	—	—	374
b) Wadstena Krigsmanshus-Inrättning ²⁾	—	—	—	—	—	—	5,225	75	—	—	239
c) Invalidhus-fonden	—	—	—	—	—	—	1,335	—	—	—	56
d) Fonder, ställda under förvaltning af Fullmäktige i Rikets Ständers Bank ³⁾ nemligen:											
Banko-Statens Enke- och Pupillkassa	—	—	744,825	4	49,435	55	40,265	82	4,521	52	114
Diskonternas och Tumba Bruks d:o	—	—	60,724	92	4,281	46	3,283	33	—	—	13
e) Förvaltningen af de under f. d. Kongl. Öfre Borg-Rättens vård förr ställda fonder, nemligen:											
Thuniska	—	—	37,026	43	1,862	45	1,325	—	7	50	3
Gutermuthiska	—	—	13,204	73	619	80	595	—	2	71	17
Humbleska	—	—	1,575	28	90	—	67	25	—	—	7
Halfvar Bergs	—	—	2,430	55	110	12	102	—	—	—	12
Platinska	—	—	9,860	26	515	08	600	—	—	—	5
f) Konungens Hospital	—	—	274,328	47	14,152	—	10,494	—	1,638	—	420
g) Konungens Militär-Hospitals- och Medaljfonder ⁴⁾	—	—	380,000	—	22,751	63	20,560	50	910	78	516
h) Jonas och Paul Filéns pensionsfonder ⁵⁾ :											
till civila Embets- och Tjenstemäns pensionering	—	—	70,223	26	3,844	70	3,024	—	263	50	17
till understöd för civila Embets- och Tjenstemäns enkor och barn ..	—	—	65,174	40	3,563	69	2,753	33	210	—	25

¹⁾ Utom ofvanuppgifna belopp i pensioner, hafva år 1865 från Kongl. Stats-Kontoret blifvit till Vålgörenhets-, Understöds- eller Pensions-inrättningar i Stockholm utanordnade 569,275 R:dr 57 öre.

²⁾ Af ofvan uppgifna 239 personer, hvilka från kassan direkt uppburit sina pensioner, äro 160, hvilkas pensionsbelopp uppgår till 3,377 R:dr 75 öre, boende i Stockholm, äfvensom 5, hvilka undfått tillfälliga understöd med 355 R:dr. 74 personer bosatta utom hufvudstaden, men i dess grannskap, hafva åtnjutit 1,493 R:dr. Dessutom hafva från Krigsmanshusfonden till den under Fattigvårds-Nämndens inseende ställda Militärförsejnings-inrättningen utgått, under loppet af år 1865, likasom under hvarje af föregående år, 1,000 R:dr.

³⁾ Af *anslaget* 3,000 R:dr årligen, som Rikets Ständer anvisat till *smärre julgåfvor åt fattiga*, så väl i hufvudstaden, som i orterna, hafva belopp från och med 3 R:dr till och med 15 R:dr blifvit, under år 1865, till 750 personer utdelade. Af fullmäktiges s. k. *dispositions-räkning* hafva pensioner och understöd med tillhopa 3,462 R:dr 48 öre utgått till 21 personer, hvarjemte, af räkningen: *Bötesmedel till disposition åt de fattiga*, 15 R:dr blifvit anvisade 1 person.

⁴⁾ Utom ofvan uppgifna kapitalbehållning äger Militär-Hospitals- och Medaljfonden fastighet å landet, värderad till 1,500 R:dr.

⁵⁾ Dessa fonder förvaltas af Kongl. Direktionen öfver Civil-Statens Pensions-Inrättning.

6:o Rådningshemmet för minderåriga flickor, det förra beläget å Stora Ersta och det senare å Lilla Ersta. I Magdalenahemmet, som äsyftar fallna kvinnors räddning, hafva från den 1 Juli 1864 till och med 1865 års utgång (den tid, som senast afgifna årsberättelse omfattar) 61 kvinnor blifvit intagna. Af dessa 61 hafva 5 kommit till Magdalenahemmet från polisen, korrektionshus eller häkte och de öfriga 56 hafva,

Fortsättning af Tab. Litt. III.

Pensions-inrättningar och andra fromma stiftelser.

	Fastighetsvärde år 1865 i Stockholm.		Kapitalbehållning vid 1865 års slut.	Inkomster år 1865.		Utgifter år 1865.			Underhållstagaras antal år 1865.		
	R.dr	R.mt.		R.dr	R.mt.	Pensioner och underhåll in natura.	Af andra slag.				
	R.dr	R.mt.	R.dr	R.mt.	R.dr	R.mt.	R.dr	R.mt.			
i) Pensionsfonder, ställda under förvaltning af Allmänna Enke- och Pupillkassans Direktion:											
Bomanska testamentsfonden	—	—	99,234	24	4,732	68	100	—	52	5	1
Svanska d:o	—	—	18,000	—	900	—	735	—	100	—	9
Grisbackska d:o	—	—	6,750	—	337	50	300	—	37	50	6
Thernbergska d:o	—	—	5,400	—	270	—	270	—	—	—	3
k) Goduska Pensionsfonden	—	—	9,166	67	550	—	550	—	—	—	10
l) Assessoren O. Ahllöfs testamentsfond } m) Skepparen M. Ahlströms d:o } ^{o)}	—	—	5,000	—	200	—	200	—	—	—	12
n) Brandvaktkassa-Administrationen ⁷⁾	—	—	27,000	—	1,350	—	800	—	—	—	12
o) Bemedlings-Kommissionen ⁸⁾	—	—	250,688	67	71,957	62	752	52	86,274	12	3
p) Särskilda, under Förmyndare-Kammaren i Stockholm ställda, pensions- och stipendii-fonder, nemligen:											
Lagmannen J. H. Hochschilds	—	—	10,500	—	587	50	450	—	—	—	2
Hedströmska	—	—	3,100	—	181	25	150	—	—	—	3
Domprostinnan Chra Wiuboms	—	—	3,000	—	187	50	150	—	—	—	2
Norénska	—	—	1,500	—	90	—	69	75	—	—	1
Borgmästaren Hans Hanssons stipendii-fond	—	—	1,000	—	60	—	50	—	—	—	—
Remsnidaren Gudmund Dyks stipendii-fond	—	—	600	—	36	—	30	—	—	—	—
Klaes Jakobssons och Clement Mattssons stipendii-fond	—	—	1,087	50	65	25	54	37	—	—	—
Borgmästaren Hans Hanssons testamente till Stockholms Gymnasium	—	—	379	17	22	75	18	94	—	—	—
Margaretha Hedings stipendii-fond	—	—	600	—	36	—	—	—	—	—	—
Dorothea Ladous testamente till Tyska församlingens skola	—	—	500	—	30	—	25	—	—	—	1
Justitie-Kansleren C. F. Sebaldts Enkefrus testamente till fattiga barns understöd	—	—	500	—	30	—	25	—	—	—	1
Kamereraren Jakob Möllers stipendii-fond	—	—	2,000	—	120	—	262	50	—	—	4
Jungfru Ulrika Wadströms pensionsfond till tio gamla jungfrur	—	—	9,033	33	508	75	291	64	—	—	7
Enkan Fredrika Lovisa Thåströms pensionsfond	—	—	20,500	—	1,205	97	750	—	—	—	11
Öfverstinnan Wilhelmina Nordfors' testamente till förmån för en behöfvande Militär-enka	—	—	1,000	—	50	—	50	—	—	—	1
Enkefru Alida Marii pensionsfond	—	—	70,850	—	—	—	900	—	—	—	12
q) Sadelmakare-Åldermannen Jakob Fagerbergs pensions-inrättning ⁹⁾	75,000	—	96,525	30	16,432	83	8,787	50	8,148	45	167
r) Af f. d. Grosshandels-Societetens Deputerade förvaltrade pensionsfonder ¹⁰⁾	—	—	169,565	66	8,403	—	14,480	42	—	—	137
s) f. d. Bryggare-Embetets pensions-kassa ¹¹⁾	105,750	—	55,252	29	14,642	25	8,387	30	2,801	24	40
t) Skomakare-Föreningens pensions-kassa	75,000	—	15,058	64	17,795	54	10,534	7	7,681	38	153
u) f. d. Skräddare-Embetets pensions-kassa	—	—	17,694	49	1,051	50	471	50	701	25	30
v) f. d. Tobakshandels-Societetens pensions-kassa	—	—	10,796	56	624	50	75	—	—	—	6
w) f. d. Viktualie-Handels-Societetens pensions-kassa	109,500	—	100,066	62	6,501	90	4,701	68	1,410	30	59
y) Stockholms Sjömanshus-Inrättning	5,250	—	414,004	54	33,172	50	19,334	—	7,415	—	641

^{o)} Dessa 2:ne Testamentsfonder äro ställda under inseende af Stockholms Handels- och Ekonomi-Kollegium.

⁷⁾ Jemför Tab. Litt. BB här ofvan pag. 43.

⁸⁾ Angående Bemedlings-Kommissionens numera inskränkta verksamhet: Jfr hvad här ofvan pag. 40 finnes anfördt.

⁹⁾ Under perioden har den ena af Inrättningens båda fastigheter, neml. huset med adress N:o 19 i kvarteret Putten vid Malmskillnadsgatan, blifvit, med nådigt tillstånd, försäld. Den andra fastigheten är belägen i kvarteret Brunkhufvudet med adress N:o 14 vid Drottninggatan.

¹⁰⁾ Fyllnad till pensioner och gratifikationer utöfver inkomster har utgått af Societetens allmänna vinstmedel. Till följd af Mamsell Ida Charlotta Brobergs testamente har, under perioden, en fond å 1,500 R.dr R.mt tillkommit.

¹¹⁾ För omförmälda Pensionskassa har Öfver-Ståthållare-Embetet den 6 Mars 1866 fastställt nytt Reglemente.

åtminstone näst före deras intagning, vistats på fri fot och i allmänhet fört en oordentlig lefnad; 26 hafva varit från Stockholm, de öfriga från landsorten. Åt 22 af dessa qvinnor har man skaffat tjänst, men 2

Fortsättning af **Tab. Litt. III.***Pensions-inrättningar och andra fromma stiftelser.*

	Fastighetsvärde år 1865 i Stockholm.		Kapitalbehållning vid 1865 års slut.		Inkomster år 1865.		Utgifter år 1865.				Underhållstagar- res antal år 1865.	
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Pensioner och underhåll in natura.		Af andra slag.			
							R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.		
z) Handels-Flottans Pensions-Anstalt ¹²⁾	—	—	51,209	24	27,038	32	—	—	250	—	—	—
å) Strandbergiska Läkare-Inrättningen	—	—	145,352	96	8,175	97	4,033	40	520	33	172	—
ä) Hebbeska pensions-fonden	—	—	15,000	—	900	—	900	—	—	—	9	—
ö) Nödhjelps-kassan i Stockholm	—	—	441,929	31	25,682	75	21,900	12	583	91	384	—
aa) Sällskapet De nödlidandes vänner	—	—	128,362	25	2,832	50	5,618	—	350	—	200	—
bb) Sällskapet De fattigas vänner	—	—	31,094	—	3,405	26	3,206	95	—	—	—	—
cc) Sällskapet för uppmuntran till öm och sedlig modersvård ¹³⁾	—	—	72,150	—	5,732	83	5,185	—	325	69	666	—
dd) Sällskapet för dygdigt och troget tjänstfolks belönande	—	—	58,104	71	6,449	78	3,682	50	396	12	164	—
ee) Kniperska Pensions-Inrättningen för fattiga ogifta fruntimmer	—	—	94,329	35	5,551	5	5,500	—	—	—	103	—
ff) Pauliska Donations-fonden	67,500	—	120,198	95	13,294	31	8,037	50	1,454	58	188	—
gg) Pensions-fonder, ställda under Riddarhus-Direktionens vård ¹⁴⁾	—	—	1,165,977	—	66,205	39	50,325	35	3,514	75	496	—
hh) Pensions-fonder, ställda under Stockholms stads Konsistorii inseende:												
Flodinska Donationen	—	—	1,300	—	70	50	—	—	75	—	1	—
Georgiska d:o	—	—	850	—	72	25	—	—	42	50	2	—
Jungbladiska Pensionsfonden	—	—	3,000	—	180	—	137	50	—	—	3	—
Bergstenska Donationen	—	—	3,750	—	264	37	213	75	—	—	3	—
Lagus' Pensionsfond	—	—	6,000	—	445	83	300	—	—	—	2	—
Soopiska Donationen	—	—	17,794	26	1,090	52	452	—	222	6	6	—
Renströmska d:o	—	—	12,350	—	973	50	487	50	—	—	7	—
Possiethska Stipendiifonden	—	—	21,666	75	1,464	4	1,000	—	—	—	10	—
ii) Pensions- och andra för välgörande ändamål inrättade fonder, förval- tade af nedannämnde församlingars Kyrko- och Skol-Råd, nemligen i:												
Storkyrkoförsamlingen ¹⁵⁾	75,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Klara församling	—	—	85,913	67	5,014	68	4,533	18	330	—	62	—
Jakobs och Johannis »	—	—	26,458	33	1,429	62	—	—	1,429	62	37	—
Maria » ¹⁶⁾	—	—	18,440	33	909	49	909	49	—	—	26	—
Katarina » ¹⁷⁾	—	—	8,333	33	375	—	348	32	—	—	12	—
Kungsholms »	18,000	—	25,054	34	1,245	24	487	44	500	—	8	—
Ladugårdslands » ¹⁸⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Beklädnadsfonden för fattiga skolbarn	40,000	—	—	—	3,308	61	—	—	3,107	50	—	—
Prosten Sjöstedts fond	—	—	9,000	—	540	—	—	—	540	—	—	—
Källaremästaren Selenii d:o	—	—	5,000	—	262	50	—	—	—	—	—	—
Kyrkoherden Widings d:o	—	—	6,279	43	333	26	175	—	127	50	5	—
Skeppsholms församling ¹⁹⁾	—	—	19,457	37	2,019	61	818	26	476	17	51	—

¹²⁾ Från denna, för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å Svenska, till utrikes fart använda segel- eller ångfartyg, äfvensom för machinister och eldare på sist-nämnda slags fartyg, genom nådiga Kungörelsen den 29 Januari 1864, bildade pensionsanstalt, skall pensioneringen taga sin början med år 1869. För hvartdera af åren 1864—1868 har ett årligt statsbidrag af 24,000 R:dr blifvit anvisadt, hvilket för följande år lär komma att ökas till 74,000 R:dr.

¹³⁾ Det uppgifna antalet underhållstagar utgöres af 128 mödrar och 538 barn.

¹⁴⁾ I dessa uppgifter äro hvarken Riddarhuskassans tillgångar eller värdet af sjelfva Riddarhuset, såsom omfattande Ridderskapets och Adels enskilda ständsangelägenheter, upptagna. Bland de under Riddarhus-Direktionens vård ställda fonder, finnes en, hvilken äger fastighet å landet, som år 1865 afkastade 2,421 R:dr men hvars kapitalvärde ej är bokfördt. Under perioden 1861—1865 har Gyllenborgska fonden med ett kapital af 28,100 R:dr tillkommit.

¹⁵⁾ Utöfver omförmälda fastighetsvärde har någon uppgift angående kapitalbehållning, inkomster och utgifter samt underhållstagarers eller pensionärerers antal icke af Kyrko- och Skol-Rådet i Storkyrkoförsamlingen meddelats.

¹⁶⁾ I antalet underhållstagar äro icke de ynglingar vid Maria lägre Elementar-läroverk inräknade, hvilka af härtill anslagna fonder erhållit stipendier.

¹⁷⁾ Den del af inkomsterna, som icke utgår i pensioner, tillfaller kyrkokassan.

¹⁸⁾ Församlingens folkskolebyggnad är brandförsäkrad till värde af 24,000 R:dr. En inom församlingen varande skola, benämnd *Flickskolans Slöjd-afdelning*, ägde vid 1865 års slut kapitalbehållning, uppgifven till 3,565 R:dr 48 öre. Inkomsterna för året utgjorde 713 R:dr 50 öre och utgifterna 417 R:dr 64 öre. Råntan å Prosten Sjöstedts fond har blifvit använd till omkostnader för en *Småbarnsskola* och en s. k. *Barnkrubba* inom församlingen och räntan å Källaremästaren Selenii fond till fattiga skolbarns beklädande.

¹⁹⁾ För *Kongl. Maj:ts Flottas, Stockholms stations och Skeppsholms församlingars Skol- och Understöds-kassa*, hvars dubbla ändamål är att verka för vidmakthållande af en särskild friskola och utgöra fond för en välgörenhets- och understödsanstalt, har nådigt Reglemente utfärdats den 20 December 1864. Kassan har blifvit hugnad med donationer af, bland andra, Enkefru *Maria Falck*, Kontre-Amiralen *C. F. Aschling*, *Mamsell Maria Charlotta Dahl*, *Kommandören C. F. Blomstedt*.

hafva ej förblifvit i tjensten, 10 hafva rymt, 1 måst skickas till kurhus, 8 hafva lemnat hemmet utan att afvakta någon plats, 1 har blifvit förpassad till hemorten, men afvikit, 1 intagits på försörjningshus, och 1 affidit. Den 31 December 1865 voro 17 qvar i Magdalenahemmet. I Räddningshemmet hafva 4 upptagits, 1 affidit, 1, på Styrelsens begäran, blifvit återförd till sin hemort, 4 hafva erhållit tjenst. Antalet af minderåriga flickor den 31 December 1865 var 24. Magdalenahemmets inkomster hafva under ofvan-nämnde tid utgjort 7,014 R:dr 44 öre; utgifterna 6,767 R:dr 28 öre. Behållningen således 247 R:dr 16 öre. Räddningshemmets inkomster hafva uppgått till 3,409 R:dr 72 öre; utgifterna till 4,984 R:dr 1 öre. Bristen 1,574 R:dr 29 öre har tillskjutits från Magdalenahemmet.

Jemte den af kommunen ordnade arbets-inrättning, för hvilken här ofvan pag. 47 redogörelse lem-nats, finnes en särskild arbets-inrättning, benämnd *Norra frivilliga Arbetshuset*, hvilken Inrättning förval-tas af en Direktion, bestående af 8 af Jakobs och Johannis församling valda ledamöter med kyrkoherden till ordförande. Oberäknadt fastighetsvärde, upptaget till 18,000 R:dr, utgjorde Inrättningens kapital-behållning vid 1865 års slut 21,056 R:dr 51 öre. Inkomsterna för samma år hafva uppgifvits till 2,831

Fortsättning af **Tab. Litt. III.***Pensions-inrättningar och andra fromma stiftelser.*

	Fastighets-värde år 1865 i Stockholm.		Kapitalbehållning vid 1865 års slut.		Inkomster år 1865.		Utgifter år 1865.				Underhållstaga-res antal år 1865.	
	R:dr R:mt.		R:dr R:mt.		R:dr R:mt.		Pensioner och underhåll in natura.		Af andra slag.			
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.		
kk) Pensions- och andra, för välgörande ändamål inrättade fonder, förvaldade af nedannämnde församlingars Fattigvårds-Styrelser, nemligen i:												
Storkyrkoförsamlingen	—	—	70,361	62	4,211	71	3,923	77	—	—	—	104
Klara församling ²⁰⁾	—	—	46,837	13	3,563	79	3,264	37	233	8	—	45
Jakobs och Johannis » ²¹⁾	—	—	132,587	42	7,924	89	6,980	77	200	18	—	199
Maria » ²²⁾	—	—	23,733	8	1,654	96	1,498	47	11	82	—	193
Katarina » ²³⁾	—	—	50,028	38	2,977	28	2,945	29	—	—	—	180
Kungsholms »	—	—	20,225	—	1,206	17	315	98	626	39	—	46
Ladugårdslands » ²⁴⁾	—	—	14,538	14	—	—	—	—	—	—	—	—
Adolf Fredriks » ²⁵⁾	—	—	45,700	—	2,964	94	2,415	—	13	63	—	134
ll) f. d. Ridderholmsförsamlingens enskilda pensionskassa	—	—	2,558	33	120	33	105	—	6	—	—	5
mm) Karellska pensionsfonden	—	—	7,200	—	463	—	300	—	—	—	—	10
nn) Sällskapet Par Bricol	—	—	34,600	—	15,756	—	1,375	—	11,931	—	—	36
Summa	571,000	—	6,712,333	94	541,831	89	724,036	81	160,525	76	—	6,997

²⁰⁾ Församlingens, till fattighus begagnade, fasta egendom, N:o 1 i kvarteret Sjöåren med adress N:o 30 vid Nya Kungsholmsbrogatan, blef år 1864, tillika med det vid samma års slut befintliga kapital, 46,162 R:dr 27 öre, överlemnad till Fattigvårds-Nämndens disposition. I det uppgifna antalet underhållstagare äro fattighjonerna dock ej inräknade, ehuru en del af understöden tillfallit jemväl dem.

²¹⁾ Den uppgifna kapitaltillgången utgör sammanräknade beloppet af följande Donations-fonder, nemligen: Kanslirådet *J. E. Noréens*, Fröken *C. Sandbergs*, *Testamentstagarnes efter Fru Reinstedt*, Enkefru *L. Helins*, Fröken *C. von Schultzes*, Hushållerskan *Normans*, Mamsell *S. Söderströms*, Grosshandlanden *R. F. Schewes*, Segelsömmare-Enkan *C. Godus*, Kammarrevisions-Rådet *Hederhjelm*, Guldsmiden *Ekholms*, Hofkällaremästaren *P. H. Fuhrmans*, Sadelmakare-Enkan *Wittings*, Slagtaren *J. G. Kihlströms*, Kammarherren, Baron *C. De Geers*, Öfversten *J. von Schwartzers*, Spegelfabrikören *J. Åkerblads*, Kryddkramhandlanden *N. Holmbergs*, "En okänd gifvares", Grefve *A. G. Gyldenstolpes*, Grefvinnan *A. S. Horns*, Hans *Excellens m. m.*, Grefve *C. De Geers* (två fonder), Prostinnan *E. C. Watterdahls* och den s. k. *Barnhjelpsfonden*.

²²⁾ Enär, i det uppgifna antalet pensions- eller underhållstagare, 157 fattighushjon, hvilka af ifrågavarande medel jemväl åtnjutit andelar, inräknats, utgör antalet egentliga pensionstagare allenast 36.

²³⁾ Kapitalbehållningen är ökad med 888 R:dr 55 öre.

²⁴⁾ Kapitalbehållningen utgör sammanräknade beloppet af följande donationsfonder, nemligen: Gulddragare-åldermannen *Johan Ryman* och *dess hustrus*, Segelsömmare-Enkan *C. Godus*, Enkefru *Maria Falcks*, Assessoren *Hellmans*, Hofkällaremästaren *P. H. Fuhrmans*, Viktualiehandlanden *E. Boman E:sons*, Repslagaren *Ol. Rosenii*, Handlanden *N. Holmbergs*, Mamsell *Anna Maria Sporrongs* och Enkefru *Friherinnan Carolina Haijs*. Å de af dessa donationer för år 1865 in-flutna räntor, & utgifternas belopp samt & antalet af underhålls- eller pensionstagare har uppgift från Fattigvårds-Styrelsen icke inkommit.

²⁵⁾ I det uppgifna antalet underhålls- eller pensionstagare hafva 90 fattighushjon inräknats, hvilka af ifrågavarande medel jemväl åtnjutit andelar.

R:dr 5 öre och utgifterna till 2,043 R:dr 87 öre. Antalet af dem, som under året erhållit arbete, har utgjort 150.

Tab. Litt. II.

Öfriga Pensions-Inrättningar i hufvudstaden, till hvilka delägarerätt i allmänhet beredes genom afgifter, i de flesta fall årliga sådana.

	Fastighetsvärde i Stockholm 1865.		Kapitalbehållning vid 1865 års slut.		Inkomster 1865.		Utgifter 1865.				Pensions-tagares antal 1865.
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Pensioner.		Af andra slag.		
	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	
a) Allmänna Enke- och Pupillkassan	31,152	61	3,542,814	89	282,802	59	71,441	—	16,031	2	186
b) Arméens Pensionskassa ¹⁾	49,800	—	3,712,393	52	506,054	13	498,393	75	22,136	—	1,166
samt följande, af Direktionen öfver nämnda kassa jemväl förvaltade pensionsfonder:											
Arméens Enke- och Pupillkassa	—	—	640,844	39	63,116	6	54,416	21	18,840	21	412
Grefvinnan Horns Donationsfond	100,000	—	183,449	62	20,139	37	9,750	—	615	67	65
Statsanslaget till fyllnadspensioner	—	—	—	—	142,319	96	142,262	96	57	—	348
Statsanslaget till Militär-enkor och barn	—	—	—	—	37,500	—	37,342	95	135	80	956
Hans Maj:t Konungens enskilda fond	—	—	—	—	7,500	—	7,491	50	8	50	165
c) Civil-Statens Pensions-Inrättningar:											
Tjenstemannafonden ²⁾	—	—	3,771,597	28	332,432	57	37,115	43	31,386	96	105
Allmänna Enke- och Pupillfonden	—	—	50,745	15	48,125	64	46,644	67	—	—	897
Enskilda Enke- och Pupillfonden	—	—	282,300	48	87,728	43	158,125	81	299	43	911
Kongl. Göta Hofrätts Pensionsfond	—	—	3,974	78	235	88	192	50	—	—	6
Mamsell Langs Pensionsfond	—	—	6,843	48	404	35	300	—	—	—	4
Elstedtska Pensionsfonden	—	—	4,500	—	270	—	270	—	—	—	1
Presidenten Isbergs Pensionsfond	—	—	33,037	52	1,954	95	1,400	—	100	—	10
Statskommisarien af Tunelds Donationsfond	—	—	43,551	70	2,465	19	—	—	—	—	—
d) Tullstatens enskilda Pensions-Inrättning	—	—	285,348	92	70,428	88	51,095	65	758	40	873
e) Enke- och Pupillkassan vid Riksgäldskontoret	—	—	80,574	77	6,290	53	5,984	1	27	92	33
f) Enke- och Pupillkassan vid Stockholms stads Embetsverk	—	—	378,685	67	41,177	57	28,036	62	361	80	81
g) Jernkontorets tjenstemäns och betjenings Enke- och Pupillkassa	—	—	78,810	—	4,478	33	258	33	150	—	1
h) Kongl. Theatrarnes Pensions-Inrättning	—	—	288,212	34	25,898	38	16,442	50	1,932	5	37
i) Sjuk- och Begravnings- samt Pensions-kassan för enkor och barn, för Brefbärare och Vaktbetjente vid Postverket i Stockholm ³⁾	—	—	3,016	73	479	—	377	50	—	—	22
Summa	180,952	61	13,390,701	24	1,681,801	81	1,167,341	39	92,840	76	6,279

Anmärkning. För Banko-Statens Enke- och Pupillkassa samt Diskonternas och Tumba Bruks Enke- och Pupillkassa, hvilka jemväl kunnat hitföras, lemna näst förutstående Tab. Litt. HH redogörelse.

¹⁾ Enär, enligt hvad Direktionen öfver Arméens Pensionskassa gifvit tillkänna, så väl nämnda kassas, som ock Arméens Enke- och Pupillkassas räkenskaper för år 1865, vid uppgifternas meddelande, ännu icke varit avslutade, afse uppgifterna, i hvad de röra dessa kassor, förhållandet 1864.

²⁾ Utöfver här ofvan, för Tjenstemannafonden, uppgifna pensionsbelopp, 37,115 R:dr 43 öre, hafva, enligt nådigt tillstånd, från samma fond, under år 1865 utgått 70,696 R:dr 81 öre såsom bidrag till den Enskilda Enke- och Pupillfonden åliggande pensionering.

³⁾ Denna pensionskassa, förut benämnd "Nödhjelpskassan för brefbärare och vaktbetjente vid Kongl. Postverket i Stockholm", har år 1862, med vederbörandes be- gifvande, öfverlemnats till den vid Verket anställda Vaktbetjening, som numera förvaltar kassan genom en inom sig utsedd Bestyrrelse.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärda

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåte:

GILLIS BILDT.

J. F. Bratt.

Stockholm i Öfver-Ståthållare-Embetets Kansli den 10 December 1866.

Tab. N:o 1.
F O L K M Ä N G D.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December, enligt Presterskapets summariska uppgifter			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år:							Enligt årets mönsterrullor approberade beväringsskyldige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspengar			Utskrifningsmanskaf.	
	mankön.	qvinkön.	Summa.	mankön.	qvinkön.	båda könen.	mankön.	qvinkön.	Summa.		
År 1861	53,366	63,130	116,496	51,799	61,777	113,576	19,900	19,354	39,254	2,222	1,388
» 1862	54,648	64,679	119,327	53,000	63,066	116,066	20,766	20,705	41,471	2,069	1,386
» 1863	57,265	67,426	124,691	54,465	64,900	119,365	19,502	18,341	37,843	2,050	1,401
» 1864	58,648	69,928	128,576	56,470	66,966	123,436	20,394	19,399	39,793	2,157	1,439
» 1865	60,745	72,616	133,361	57,662	68,518	126,180	21,582	20,030	41,612	2,444	1,518

Till Tab. N:o 2 om JORDBRUK och N:o 3 om BOSKAPSSKÖTSEL hafva, lika litet nu som tillföre, uppgifter kunnat anskaffas, och till Tab. N:o 4 om SKOGSHUSHÅLLNING, N:o 5 om DÖDADE ROFDJUR och N:o 6 om HUSDJUR, DÖDADE AF ROFDJUR förekommer för Stockholms stad intet att meddela.

FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.																				
																							Antal Fabriker		Drifkraft, bestående af		Antal begagnade maskiner och redskap.	Ägare eller innehafvare.		Arbetare						Tillverkningens kvantitet och värde.						
																							i gång.	ej begagnade.	Ånga eller varmluft.	Beräknade hästkrafter.		Ensam ägare eller innehafvare	Bolag.	öfver 18 år		vid fabriken mantals-skrifne.		vid fabriken ej mantals-skrifne.		under 18 år.		Summa.	Skålpund.	Stycken.	Fot.	Värde Rdr Rmt.
																											m.			q.	m.	q.	m.	q.	M. q.	q.	Skålpund.					
Under året.	Antal.	Antal.	Antal.	af m.	af q.	af m.	af q.	Antal.						Skålpund.	Stycken.	Fot.	Värde Rdr Rmt.	Summa värde för hvarje fabriks-klass.																								
Appretörer	2	1	—	—	—	7	3	—	—	—	1	—	2	—	1	—	4	—	—	—	—	6,000																				
Bensvärtfabriker	2	—	2	22	—	22	2	—	—	1	8	5	12	—	—	—	26	—	—	—	—	—																				
Tillverkning:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50,000	—	—	—	6,000																				
Bensvärta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480,000	—	—	—	46,400																				
Benmjöl & kol	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,100																				
Diverse tillverkning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53,500																				
Bildhuggare	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
Bomullsfabriker	3	—	1	100	—	307	—	2	1	3	9	—	42	202	—	32	288	—	—	—	—	—																				
Tillverkning:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98,161	14,088	1,621,444	704,278	—																				
Ylle och bomull	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	825	127	14,478	9,008	—																				
Ylle, bomull och silke	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,690	869	65,336	46,934	—																				
Ylle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,130	5,643	—																				
Halfylletyg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29,310	13,038	778,901																				
Bomullsväfnad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
Bandfabriker	7	—	—	—	—	46	5	1	1	—	6	—	40	—	—	—	46	—	—	—	—	—																				
Tillverkning:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,868																				
Sidenband	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,592																				
Ordensband	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,195																				
Halvsiden d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,258																				
Linne d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20,748																				
Bomulls d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65,661																				
Chemiska fabriker	11	2	2	8	—	10	10	3	2	12	2	18	16	1	—	51	—	—	—	—	—	78,270																				
Chirurgiska Instrumentmakare	4	—	1	2	—	8	3	1	—	2	—	21	3	1	—	27	—	—	—	—	—	42,258																				
Cattunstryckeri	1	—	—	—	—	101	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	500																				
Chokolade-tillverkare	2	1	1	1	—	3	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	8,175																				
Eau de Cologne-tillverkare	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500																				
Étui- och Portfölj-tillverkare	1	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	1	—	2	3	—	—	—	—	—	1,900																				
Fabriksredskaps-tillverkare	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000																				
Filhuggare	1	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	1,300																				
Färgerier	20	2	1	4	27½	1,477	19	2	4	28	2	57	8	3	—	102	—	—	—	—	—	155,673																				
Färgberedare	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	—	—	4	—	—	—	—	—	3,000																				
Förgyllare	3	1	—	—	—	—	3	—	1	1	2	—	9	—	—	12	—	—	—	—	—	9,400																				
Gipsgjutare	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	300																				
Garfverier	14	1	6	6	44	973	14	—	1	2	62	—	102	—	—	166	—	—	—	—	—	—																				
Tillverkning:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	353,865	9,896	—	788,546	—																				
Sulläder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,567	—	—	69,601																				
Koläder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,760	1,380	—	21,327	—																				
Ofvanläder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	410	—	12,300																				
Bensulläder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,068	—	32,712																				
Smorläder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,088	—	28,047																				
Hästhudar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,714	—	26,491																				
Skins	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9,600																				
Krökta recepter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Par 4,070	—	—	983,624																				
Hvitgarfvare	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	300																				
Handsmakare	4	—	—	—	—	—	2	2	—	1	3	—	11	—	—	15	—	—	—	—	—	23,500																				
Jernbleckslakerare	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—	2	—	—	7	—	—	—	—	—	6,000																				
Jern- och stålarbetare	3	1	—	—	—	—	4	—	—	—	3	—	1	—	1	—	5	—	—	—	—	1,900																				
Jerngüterier	2	—	3	32	—	98	2	—	—	1	73	—	281	—	11	—	366	—	—	—	—	654,770																				
Kamullspinneri	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	2	3	—	30	36	—	—	—	—	—																				
Tillverkning: garn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gross 5,796	28,168	—	19,200																				

Fortsättning af Tab. No 7 A.

FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.																		
																							Antal Fabriker		Drifkraft, bestående af		Antal begagnade maskiner och redskap.	Ägare eller innehafvare.		Arbetare						Tillverkningens kvantitet och värde.				
																							i gång.	ej begagnade.	Ånga eller varmluftkreatur.	Beräknade hästkrafter.		Ensamägare eller innehafvare.	Mästare.	öfver 18 år		under 18 år.	Summa.	Stycken.	Fot.	Skålpund.	Värde Rdr Rmt.	Summa värde för hvarje fabriksklass.		
																											vid fabriken mantalskrifne			vid fabriken ej mantalskrifne	m.								q.	m.
																							Under året.	Antal.		Antal.		af m.	af q.	Antal.										
Kardfabrik	1				6	14	1							12	9	2		23	Dussin					31,300																
Tillverkning: kardor																			2,944																					
Klädesfabriker	7	1		2	18	209	6		1	9	3	11	169	140	16	3	351																							
Tillverkning:																																								
Doffel																				1,447				3,255																
Hellylleklåde																				7,116				13,078																
Diverse kläden																				106,958½				235,514																
Halfylleklåde																				96,661				135,922																
Fodertyg																					850				1,275															
Svanboj																					5,589				5,030															
Mattväfnad																					1,500				750															
Filtväfnad																									6,162															
Raffin																					3,081				19,673															
Filtar																				11,790				44,171																
Schavlar																				16,491				196,478																
Kjortlar																					509				3,563															
Villegarn																									18,000															
																									682,871															
Korgfabriker	6							4	2		4		6		8		18								9,500															
Korkskärare	8	2				1	9	1		2	9		28	15	6		60																							
Tillverkning: kork																				13,816,800					50,320															
Kortfabriker	3					7	3						13	7			20																							
Tillverkning: kort																				Gross 828½					91,902															
Läderlackerare	4						4						13		1		14								6,800															
Lacktillverkare	2					1																			1,700															
Leksaksfabrik		1																																						
Mathematiska Instrumentmakare	3					19	3				1		8		6		15								6,800															
Mekaniska Fabriker	60	4	2	10	69,49	423	59	1	4	12	365	2	431	4	82	2	898								1,353,440															
Metall- och Bronsarbetare	2					7	2		1	2	6						9								11,000															
Metallduksfabrik	1					3	1						3				3								3,205															
Möbelfabriker	7			1	30	90	7		2	5			80		6		93								112,100															
Nålmaskinmakare	1						1				4				2		6								625															
Nysilfverarbetare	2					2	2		1	4			9	3	1		18								30,000															
Optiska Instrumentmakare	3					1	1	2		3			2				5								2,500															
Oljeslagerier	2			2	40	2	1		1	7					2		10																							
Tillverkning:																				Kannor																				
Olja																				70,437	Centner			161,203																
Kakor																					5,880			28,471	189,674															
Paraplymakare	3					2	2	1				2	2	1	4		9								11,235															
Porslinsbruk	1			1	45				1	2	111	71	12	15	46	30	287								485,116															
Repslageribolag, Kungsholms	1								1	1	7		1		2		11								5,500															
Sidenfabriker	5	2		1	10	349	3		2	6	5	72	23	241		29	376																							
Tillverkning: Slåta sidentyger																																								
Façonerade d:o																					234,791			320,632																
Diverse d:o																					862			1,103																
Dukar																								49,000																
Silkesrederier	2						1	1				9	11				20								59,886															
Skeppsvarf	3			1	10		2		2	3	9		143		3		158								87,000															
Sockerbruk	3			11	270	70,911			3	4	27		212				243																							
Tillverkning: Socker																				Skålpund																				
Sirap																				10,327,028				4,341,060																
																				2,073,477				406,769	4,747,829															

Fortsättning af Tab. No 7 A.

FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	
	Antal Fabriker	Drifkraft, bestående af			Antal bevägnade maskiner och redskap.	Ägare eller innehafvare.		Arbetare									Tillverkningens kvantitet och värde.						
		ej bevägnade i gång.	ånga eller varmluft. kraft.	Beräknade hästkrafter.		Eksam ägare eller innehafvare	Bolags.	Mästare.			öfver 18 år.			Summa.	Stycken.	Fot.	Skålpund.	Värde		Summa värde för hvarje fabriksklass.			
								af m.	af q.	af m.	af q.	af m.	af q.					af m.	af q.		Rdr	Rmt.	
Under året.	Antal.				af m.	af q.	Antal.																
Spegelfabriker	3					2	1		1	5		1					7						3,300
Svafvelsyrefabrik	1					4		1	1				4	2			7						
Tillverkning: svafvelsyra																		450,000					27,000
Stearinljusfabriker	2		3	29		174	1	1	1	15	17	34	34	2	4	107							
Tillverkning: Stearinljus																		936,899		568,331			
Elain																		119,482		35,845			
Glycerin																		3,387		1,016			605,192
Stoftsfabriker	2					10	1				4		6			10							
Tillverkning: Flanell																		21,370				10,325	
Flaggduk																		12,676				2,685	13,010
Strumpfabriker	5					106	2	1	2	8	7	6	70		5	98							
Tillverkning: Yllestrumpor																		Par 23,643				30,566	
D:o kalsonger																			374			2,188	
Bomulls- d:o																			2,781			10,413	
Sockar																		Par 60				40	
Muddar																		Par 72				40	
Yllevaror																					53,000	30,576	
Bomulls- d:o																					1,600	12,500	
Diverse tillverkning																						5,000	
Ylletröjor																		1,716				9,285	
Bomulls- d:o																		421				1,715	
Bomullsmössor																		138				138	
Ylleömsor																		2,316				1,158	
Schavlar																		250				1,000	
Kjortlar																		964				800	
Halsdukar																		61,567				55,042	
Bomullstrumpor																		Par 17,035				18,449	178,910
Såpsjuderier	3					8	1	1	2	20	11					33		Fjerdingsar					
Tillverkning: Såpa																							
Parfym & tvål																							707,394
Skostiftsfabriker	3	1	1	7		13	2	1	1			2	2		1	6							2,775
Talglysfabriker	3	1					1	2	2	3	2	15	22			44							
Tillverkning: Talgljus																							
Tvål																					1,822,700	729,130	
Tobaksfabriker	39	4	8	58		63	34	1	8	12	211	112	297	135	183	81	1,031						
Tillverkning: Kardustobak																						374,105	245,383
Rull- eller spinnobak																						397,980	225,303
Snus																						2,292,325	1,049,371
Cigarrer																							1,184,738
Tobaksfabriker																		28,351,350					2,704,795
Tapetfabriker	3					518	2	1	2	8	4	13	3	31		61							
Tillverkning: Tapeter & border, rullar																		290,000					111,500
Urmakare	7						7				3	1	34	2	5	1	46						32,715
Vaxduksfabriker	3						2				2		1			3							6,900
Vaddfabriker	4					4	2	2			2		1			3							5,410
Åkdonstillverkare	2						2				2		4		2	8							6,500
Ättikebryggerier	3					19	1	1					6			6							43,500
Diverse idkare	25	2		4		242	15	3	8	2	28	5	55	161	10	20	281						353,740
Summa:	327	28	9	62	832,99	76,289	265	26	47	86	1,093	339	2,219	1,150	439	240	5,566						17,589,373

Anmärkning. Enär Formulären för bevilnings-taxeringslängderna ej upptaga olika kolumner eller rubriker för beskattning af inkomst från särskilda yrken, i följd hvaraf taxeringslängderna för Stockholms stad icke heller utmärka, huru stor del af en skattskyldigs inkomst må belöpa för hvarje yrke eller näringsgren, har af sådan anledning hinder mött för utförande här af bevilningen för hvarje slag af fabriksrörelse.

Tab. N:o 7 B.

HANDTVERKERIER ÅR 1865.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		1.	2.		3.		4.		5.		6.	
	Handverkare eller Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.		Man.	Qvinnot.	R.dr.	öre.		Handverkare eller Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.		Man.	Qvinnot.	R.dr.	öre.
	Man.	Qvinnot.	Man.	Qvinnot.	Man.	Qvinnot.						Man.	Qvinnot.	Man.	Qvinnot.	Man.	Qvinnot.				
Bagare	83	6	509	28	2,339	—					Messingslagare	1	—	4	—	20	—				
Bildhuggare	19	1	87	—	250	—					Musik-Instrumentmakare	33	1	114	—	393	—				
Bleckslagare	19	—	123	—	331	—					Målare	101	3	216	—	1,245	—				
Blecklakerare	1	—	3	—	12	—					Nålmakare	2	—	8	—	17	—				
Bokbindare	64	1	191	18	702	—					Orgelbyggare	3	—	22	—	55	—				
Boktryckare	33	1	479	7	2,336	—					Perukmakare	18	—	31	3	193	—				
Borstbindare	6	1	31	—	131	—					Pistolsmeder	2	—	2	—	20	—				
Bryggare	35	—	391	3	2,327	—					Plåtslagare	7	—	43	—	161	—				
Byggmästare	64	—	113	—	1,636	—					Pumpmakare	5	—	8	—	38	—				
Filhuggare	1	—	5	—	10	—					Repslagare	5	—	44	3	308	—				
Färgare	12	1	31	8	182	—					Sadelmakare	27	—	91	—	331	—				
Förgyllare	16	—	26	—	139	—					Segelmakare	6	2	11	17	110	—				
Garfvare	6	—	31	—	181	—					Sejlare	5	2	31	1	98	—				
Gelbgjutare	5	1	30	—	91	—					Skomakare	212	7	647	4	2,208	—				
Glasmästare	23	2	48	—	281	—					Skorstensfejare	7	2	77	—	620	—				
Gulddragare	1	—	11	1	150	—					Skräddare	147	—	419	—	2,194	50				
Guldslagare	4	—	12	1	62	—					Slagtare	68	7	141	—	1,322	50				
Guldsmeder	41	5	163	8	1,030	—					Snickare	132	3	688	—	1,872	—				
Gördelmakare	4	1	20	—	52	—					Snörmakare	11	1	20	13	125	—				
Handskmakare	2	1	2	—	32	—					Socketbagare & Schweitzare	44	2	96	29	1,128	—				
Hattmakare	10	1	54	9	267	—					Stenhuggare	13	—	44	—	162	—				
Hofslagare	26	1	142	—	484	—					Stentryckare	18	—	89	—	229	—				
Kammakare	8	1	10	—	76	—					Svarfvare	14	1	40	—	120	—				
Kakelugnsmakare	13	—	60	—	340	—					Sämskmakare	3	—	12	—	78	—				
Klockgjutare	2	—	4	—	28	—					Tapetserare	51	—	95	6	653	—				
Klensmeder	36	—	182	—	522	—					Tenngjutare	3	—	5	—	34	—				
Kopparslagare	19	—	79	—	374	—					Tumstocksmakare	1	—	—	—	3	—				
Knappmakare	1	—	6	—	18	—					Tunnbindare	13	2	87	—	212	—				
Krätzvaskare	1	—	1	—	40	—					Urmakare	27	1	38	4	307	—				
Körsnärer	13	—	30	15	336	—					Vagnmakare	23	—	79	—	260	—				
Lästmakare	2	—	2	—	14	—					Summa	1,572	55	6,078	178	29,290	—				

Anmärkning. Utländningar, som under ofvanuppgifna tid med behörigt tillstånd idkat handverk eller annan dermed jemförlig näring, finnas ej i mantalslängden upptagna, men, enligt hvad Öfver-Ståthållare-Embetets diaries utvisa, hafva, efter det Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 till efterlefnad kungjordes, tre utländningar undfått tillstånd till utöfvande af handtverkeri i Stockholm, nemligen en under loppet af år 1864 och två år 1865.

Till Tab. N:o 8 ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIER OCH SKJUTS förekomma för Stockholms stad icke några uppgifter att särskildt meddela utöfver, hvad i hithörande ämnen redan i den underdåniga Berättelsens text finnes anfördt.

Tab. No 9 A.

SJÖFARTEN ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till <i>utrikes</i> sjöfart.							Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till <i>inrikes</i> sjöfart.							Summa under året begagnade fartyg och båtar under 3 nyläster.						
	Seglande.		Med ångmachin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmachin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmachin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.
Stockholm	88	8,330	9	411	895	70	1,014	6	97	13	221	971	12	537	89	8,427	22	632	1,866	82	1,551

Anmärkning. Den inrikes sjöfarten kan ej med noggrannhet uppgifvas, enär fartyg, som dertill begagnas, ej å Sjömanshuset anmälas.

Tab. No 9 B.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
	Handlande.		Betjening.		Bevilling i och för rörelsen.	
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	R.dr.	öre.
Idkare af grosshandel och handel i bod eller från annat upplagsställe	1,303	904	1,675	175	64,528	31
Handlande, som utom den ort, der de äro bosatta, annorlunda än å marknad utbjuda varor	9	4	5	2	—	—
Utländningar	78	—	—	—	7,700	—

Anmärkning. Enligt Öfver-Ståthållare-Embets diaries utgör antalet af utländningar, hvilka, efter det Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 till efterlefnad kungjordes, under åren 1864 och 1865 undfått handelsrätt i Stockholm 19, deraf 8 under loppet af det förstnämnda året och 11 under det sednare.

Tab. N:o 10 B.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
År.	Tomter.		Antal nybyggda bonings- hus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R:dr R:mt.			
	Antal			Åker	Äng	Skog, betes- mark m. m.	Summa jordareal.	Nuva- rande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.	
	bebyggda.	obebyggda.										i q v a d r a t r e f.
1861	—	—	100	9,346,40	1,461,60	3,012,80	13,820,80	30	—	—	107,301,498	
1862	—	—	80	9,346,40	1,461,60	3,012,80	13,820,80	30	121,318,881	133,400	121,452,281	
1863	—	—	108	9,346,40	1,461,60	3,012,80	13,820,80	30	127,482,094	132,500	127,614,594	
1864	—	—	57	9,346,40	1,461,60	3,012,80	13,820,80	30	137,607,516	132,500	137,740,016	
1865	4,058	880	50	9,346,40	1,461,60	3,012,80	13,820,80	30	142,837,991	132,500	142,970,491	

Anmärkingar. Utå 1861 års räkenskaper är taxeringsvärdet af hus och tomter och af jordar icke särskildt upptaget. Antalet af bebyggda och obebyggda tomter samt de för jordars och lägenheters areal uppgifna tal äro att anse endast såsom approximativa, och, på sätt af pag. 1 i Berättelsen inhemtas, skall staden i areal innehålla 16,906 kvadratrefvar 75 kvadratstänger.

Till Tab. N:o 11 om LAGA SKIFTEN förekomma inga uppgifter att från Öfver-Ståthållare-Embetet meddela.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Afkortad.					Anordnad eller	
	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1861.	1862.
Stats-medel.							
Mantalspenningar R:dr R:mt	7,963,55	8,225,95	8,286,23	7,066,96	7,245,80	21,101,88	21,753,64
Vites- och Ensaksböter " "	2,128,50	2,229,33	2,197,55	2,390,32	2,098,50	376	533,50
Bränvinstillverkningsafgift " "	1,035,77	1,059,13	1,028	531,50	1,037,67	42,348,13	28,520,87
Bränvinsminuteringsafgift " "	—	—	—	—	—	—	—
Båtsmansvakansafgift " "	—	—	—	—	—	28,756,70	30,347,45
Summa	11,127,82	11,514,41	11,511,78	9,989,28	10,381,97	92,582,71	81,205,46
Riksgälds-medel.							
Allmän bevilning R:dr R:mt	26,561,10	46,086,17	26,767	30,626,55	23,460,79	367,241,92	351,361,19
Diverse Verks medel " "	80,395,87	68,283,62	16,510,24	19,480,63	20,002,46	364,232,03	363,548,43
Summa	118,084,79	125,884,20	54,789,02	60,096,46	53,845,22	824,056,66	796,115,08

Anmärkning. Bland "Diverse verks medel" redovisades jemväl Fattigförsörjningsafgift och Stämmoböter åren 1861 och 1862, men ej sedermera.

No 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid räkenskapsårets slut.					Summa uppbörd, deri inberäknade restantierna från föregående år.				
1863.	1864.	1865.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
22,015,81	15,289,44	14,780,20	513,58	506,39	552,45	459,25	1,124,45	29,579,01	30,485,98	30,853,99	22,815,65	23,150,45
318,25	317	1,027	4,382,25	4,536,75	7,600,75	9,927,08	17,864,58	6,886,75	7,349,58	10,116,55	12,634,90	20,990,08
46,474,60	22,970,80	47,298,93	—	—	—	—	—	43,383,90	29,580	47,502,60	23,502,30	48,336,60
—	—	—	278,49	278,49	278,49	278,49	278,49	278,49	278,49	278,49	278,49	278,49
26,854,72	30,463,99	24,347,11	—	—	—	—	—	28,756,70	30,347,45	26,854,72	30,463,99	24,347,11
95,662,88	69,041,23	87,453,24	5,174,32	5,321,63	8,431,69	10,664,82	19,267,52	108,884,85	98,041,50	115,606,35	69,695,33	117,102,73
359,756,99	367,852,98	357,067,78	8,178,53	6,877,40	7,972,06	8,316,36	14,882,36	401,981,55	404,324,76	394,496,05	406,795,89	395,410,93
58,690,62	53,145,86	53,651,74	9,706,72	8,579,88	1,857,09	1,774,50	3,629	454,334,62	440,411,93	77,057,95	74,400,99	77,283,20
514,110,49	490,040,07	498,172,76	23,059,57	20,778,91	18,260,84	20,755,68	37,778,88	965,201,02	942,778,19	587,160,35	570,892,21	589,796,86

Tab. N:o 13.

S P A R B A N K E N.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
År.	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delägarne efter deras vid årets slut inestående behållning.			
	tillkomne nya delägare.	afgångne delägare.	insatt belopp.		i räkenskaperna godgjord ränta & delägarnes kapital.	uttaget belopp.	qvarstående delägare.	inestående behållning, tillhörande delägarne.	befintligt öfverskott (grund- och reservfond, räntevinst m. m.).	Summa af kolumnerna N:is 8 och 9.	Behållning i Sparbank:		
	Antal.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	1865.	
												Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.
1860...	—	—	—	—	—	21,293	3,410,008	355,435	3,765,443	under 100 R:dr	17,216	409,105,81	
1861...	2,524	2,339	687,720	124,308	805,150	21,478	3,416,885	386,849	3,803,734	» 100—200 »	3,287	454,108,93	
1862...	2,927	2,197	782,747	143,744	753,226	22,208	3,590,150	403,886	3,994,036	» 200—500 »	4,062	1,275,097,1	
1863...	3,168	1,773	945,346	159,097	775,372	23,603	3,919,221	429,279	4,348,500	» 500—1,000 »	1,665	1,148,954,70	
1864...	3,280	1,667	948,808	167,448	965,464	25,216	4,070,013	468,338	4,538,351	» 1,000—1,500 »	505	607,655,63	
1864...	3,280	1,667	948,808	167,448	965,464	25,216	4,070,013	468,338	4,538,351	» 1,500—2,000 »	189	326,749,73	
1865...	3,445	1,618	1,127,104,75	199,591,72	924,186,36	27,043	4,472,523,9	478,003,53	4,950,526,62	utöfver 2,000 »	119	250,851,28	
										Summa	27,043	4,472,523,9	

Tab. N:o 14.

F A T T I G V Å R D E N.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
År.	Antal fattighus.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.							Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens							
		Äldre personer, vårdade i fattighus.		Barn, vårdade i och utom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.				inkomster. R:dr R:mt.				Summa utgifter i och för fattigförsörjning. R:dr R:mt.			
		m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa.	Afkastning af egen- dom, kol- lekter m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning				Summa inkomster.
1861	8	113	1,029	3	9	116	1,038	1,154	2,078	2,329	4,407	82,214,87	38,399,25	256,837,71	81,947,43	9,661,65	2,721,21	471,782,12	453,183,30
1862	8	111	1,050	3	11	114	1,061	1,175	2,660	2,873	5,533	80,781,23	39,505,50	268,249,11	87,905,72	11,004,68	2,471,97	489,918,21	451,794,25
1863	8	109	1,070	2	10	111	1,080	1,191	2,887	3,036	5,923	80,273,88	40,051,50	262,548,93	97,882,46	12,369,42	4,503,48	497,629,67	474,471,28
1864	8	117	1,083	2	8	119	1,091	1,210	3,019	3,497	6,516	102,321,79	39,670,50	277,131,73	102,371,73	13,333,43	2,906,85	537,736,3	528,109,97
1865	8	111	1,081	1	8	112	1,089	1,201	3,660	4,141	7,801	79,259,38	38,775,8	145,750	102,602,10	13,645,16	5,234,42	385,266,14	410,632,11